

от

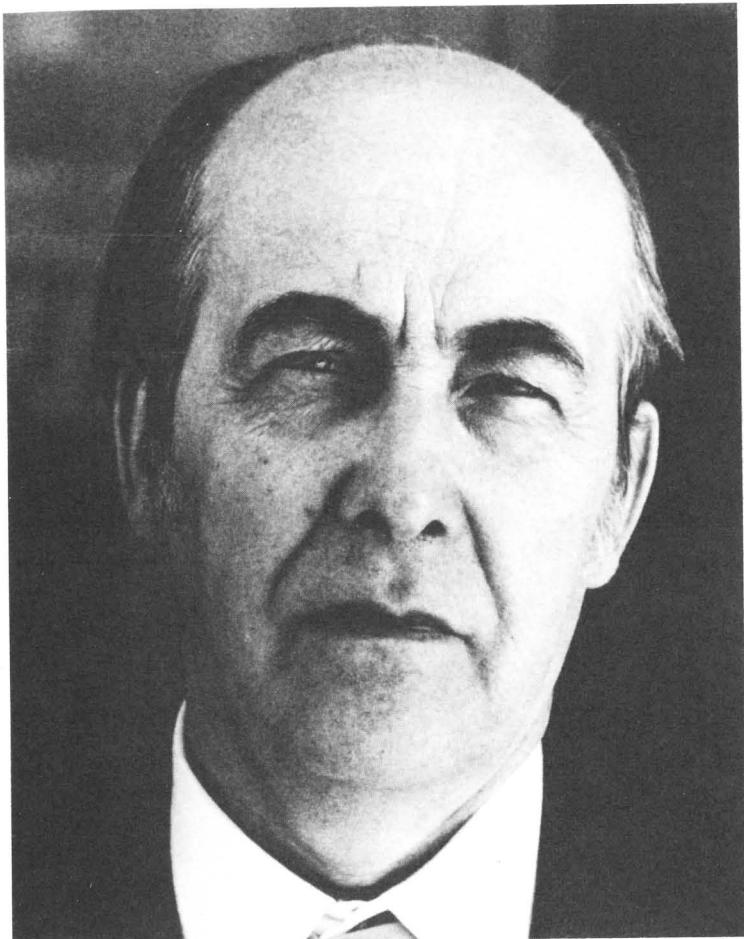
ОСТАП ТАРНАВСЬКИЙ

ЗІБРАНІ ВІРШІ

Філадельфія — 1992

Ostap Tarnawsky
Poems

Philadelphia, 1992

Остап Тарнавський (Нью Йорк, 1977)
Світлив: Теодор Терен-Юськів.

Замість вступного слова

Ти ніч оспівуєш, як я
Колись оспіував в тім віці —
Праматір вічного буття.

А день гrimить з каміння й криці,
А день палає й палить все,
Що ще живе і ніжне, й любе,
І світові навбач несе
Несите пекло самозгуби.

І неминучість бачить зір
В нещадній ясності загину.

Ти ж в тайних літерах сузір
Шукаєш відповіді, сину.

31.VIII.1951.

Евген Маланюк

ОСТАП ТАРНАВСЬКИЙ

СЛОВА
І МРІЇ
ПОЕЗІЇ

ЗАЛЬЦБУРГ 1948

Обкладинка роботи мистця Едварда Козака.

ОСТАП ТАРНАВСЬКИЙ

С Л О В А   I   М Р І І

ПОЕЗІЙ

ЗАЛЬЦБУРГ' 1948

ЖДУ ВЕСНИ

Іду дорогою під вечір.
Покорчилися чорні пні
і місяця розбитий глечик
звис на крайнеба паркані.

У серце входить сум, мов вогкість,
очам спочити ні на чім.
Думки, мов птахи перемоклі,
летять у чорну далечінь.

Так пусто! Ні краплині світла.
Не чути музики ніде.
Лиш привидом зоря самітня
в безодню темряви впаде.

А серце так співати хоче!
Викльовується перший цвіт,
та вітер по полях волочить
платами снігу довгий слід.

Нехай би вітром все рознесло:
оновлення простори ждуть.
— Прийди, прийди, яскрава весно,
хоч ти оманою нам будь!

1937

* * *

В садах, городах вже дерева тужать,
розкидують листки в ясний затон,
між деревами ходить тихий сон
і сниться їм весна — співуча, дужа.

Ще по городах осідає стужа,
холодні краплі сипле із долонь.
Чом, схоплений в її важкий полон,
своїх фантомів я не вмію здужати?

Чому в блідий вдивляючися день,
в нагальнім полеті від привидів незнаних,
я рад би слухати нових, грімких пісень,
у далеч несучись із вітром п'яним!

Чом вдалях сонних раптом я узрів
суворий обрис сонячних країв?

1937

СЛУХАЮ В ТИШІ

Темними тінями тонуть потомлені тони
в обріїв чернь, що, імлою прикриті, заснули;
ржавими цвяхами небо прибите холоне,
брили будинків глибоко в землю втиснулись.

Скрився скрипок скрип у віт розчепірені тіні,
тиша пришпилює шелест найменший шпильками...
Чом я, заслуханий, бачу у мріях вечірніх
золотом зелень залиту й роздзвонений гамір?

Чом же здається, що обрії здергують гомін,
що перекосить дрімоту землі гураганом?
Срібні шляхи, у простори напнувшись, мов коні,
з поводів неба зриваються в далеч незнану.

Так, як у казці дитячій, та далеч таємна
серце приманює привидом дивним, і в тузі
м'язи напружені й думку заклавши в стремена,
мрію про неї — про дні непокірні та дужі.

Слухаю в тиші: чи часом де тупіт копитний
сну не розітне блаженного в темені ночі,
або чи крик чийсь розкований в тишу не кликне
дневі у сонці назустріч до ранньої прощі.

1937

РОМАНТИКА НОЧІ

Спинаються горбами в далечінь
шляхи людні від гамору походів,
шляхи, що їх перехід поколінь
в віків мандрівці щедро заскородив.

Струнка морозна ніч до самих зір,
що крабами упнулись в чернь зеніту,
польотом мрій, мов вістрями рапір
виноситься так велично над світом.

А коні ржуть. Тривожний гам іржань
нагальним звуком у прозорій ночі
пліве. Порив омріянних бажань
серця закуті в панцирі полоще.

Ударом крок на стрункості доріг
вимірюють у важкоутім ритмі,
несуть пісні бадьорі, що не зміг
похідний вітер в льоті їх скорити.

І обрії розкрилися в далині,
прорізаній різким відважним зором.
Далека мріє, всім ти, як мені,
тремтиш у серці, мов зоря над бором.

До тебе йдем крізь суші й шуми вод
із зброєю, насунувши шоломи,
борці у незакінчений поход,
коханці днів залізних і незломних.

1938

НІЧНА МАНДРІВКА

Поміж бриласті вигини дахів
знялися угору білі вежі;
на неба вигоні, де день зотлів,
ніч зоряні шляхи мережить.

Стою самотній в темному вікні,
надслухую у чорнім глибі ночі...
— Куди ж, куди ж ти, доле, ще мені
нестримані шляхи проточиш?

Приманий чар стрункої самоти,
як квітне світ у сплетах марень.
І любо так із вітром понести
думки крилаті понад хмари.

Ця ніч — це лиш несхоплена далінь,
що в засвіти шляхи розкрила;
дороги гордих зір пливуть у синь,
де мрії випнули вітрила.

1935

ЗАКЛЯТА НІЧ

Мов п'яний волоцюга серед ночі,
шукаю мрій, шукаю світла зір.
Вантаж зчорнілих мурів тьму толочить
і ніч страшна лютує, наче звір.

Мені не лячно. Серце радістю цвіте.
Ліхтарні — недоспівана соната.
У ніч далеку йду, куди веде
мене любов нестримана, заклята.

І так спокійно. Світ — це тільки ніч,
великих мрій велика таємниця.
Та образ ангела не сходить з віч,
на яви привидом і в снах він сниться.

Веди, шляхетна пані, в гущу ночі,
де зір отари на сумній толоці.

1938

* * *

Думки буденної жури мене залиште,
нехай нудьги понурої не буде вже,
нехай німа самотність серця не гризе,
як безмір всесвіту здається щораз ближче

і, мов дівчата над шитвом, сильвети зір
черленим злотом шиють чорний прapor ночі.
Небесні ліхтарі шляхи в краї казочні
освітлюють — і я живу, так знов живу, повір!

І знову світ такий незвичний і таємний,
закритий зеленню, залитий шумом вод.
І друзі в мене молоді з ясних висот,
у мандри до незайманих країн стаєм ми.

Та час надхнень короткий, наче відтин думки
закреслений у голубім просторі серед нив.
Найшла раптова хмарка, дощ плюгавий змив
малюнок мрій приманливий, мов запах трунку.

1938

ОСІНЬ

Схлипую листями ліс золотий,
слози спливають зливами.
Мабуть не буде вже більше рости
вітром галуззя позриване.

Грузну в болоті. Так важко іти.
Сонце виходить над нивами.
Серце підноситься до висоти.
Музика в серці приливами.

Мовкну, хоч в серці так молодо,
мовкну, хоч тугу душі
кличе далека пісня.

Земле, засмічена золотом,
чом смілий полет душі
вниз ти стягаєш, невтішна?

1938

* * *

У сльотний день, крізь мокру зелень
у далину імлисту йду,
сьлота на травах тугу стеле,
мою тривожить самоту.

Над мною небо непривітне
і шелести блідих берез;
душа лілейним сумом квітне
серед замислених безмеж.

В імлисту даль літа — століття
перекотились, мов у сні.
І тріскотить під вітром віття,
шумить узлісся в далині.

Спокій глибокої задуми
і сни про неспокійний світ.
Чи ж це не ти, коханий суме,
навчив людей красу любить?

Чи ж це не ти крізь шорох буднів
приводив щораз краці дні?
І світа даль в заліznім гуді
знов увижається мені.

1937

ПРОХІД

Розліплює на мурах сонце золоті плякати,
весна змиває лиця вікон усміхом ясним
і трави стеляться донизу, мов зелена скатерть,
а в серці туга за просторами, мов синій дим.

Виходь кому пучнявіє у грудях радість криком,
кого покликав шлях весінній в легітну далінь,
кому мороз стрункі думки, мов шпади гостро викув,
виходь і радісно весну на свіжім шляху стрінь.

Я вибіжу на вулицю веселий, безтурботний,
завірю, що вмішавсь я в пісню та у смаглість лиць,
і разом втоптую ритм маршу з відділом піхоти,
а вітер вгору спів підносить, наче зграю птиць.

Прискорю ходи. Здається йду, цвіту, співаю,
загорнений, мов у шинелю, шелестом весни.
Піхота відійшла. Дорогою до неба краю
завис передзвін радости, безмежний і ясний.

1939

ВІДХІД

Глібові С.

Судилося тобі поїхати в дорогу,
коли у далині зростав гарматній гук.
Прощанням нам були холодний потиск рук
і погляд зірваний, мов квітка для нікого.

Мережав очі сум, немов вікно павук,
коли твій сміливий крок вірвався за порогом,
коли я образ твій тулив до серця свого,
як спогад чарівний, як пісні тихий звук.

І хоч ідеш туди, куди провадять мрії,
де день сподіваний, здається, голубіс,
де дружні погляди тебе чекають-ждуть,

і хоч ідеш туди, де, може, стрінеш щастя
і радість згублену тобі знайти удастся —
самотній будеш там, як я самотній тут.

5 липня 1944

Згорів, зотлів мій давній запал,
зорею він скотився вниз,
і наче свічка, тихо скапав,
у серце дальше-глибше вліз.

Іду закутаний імлою,
в понуру далеч сірих піль,
і йдуть, зливаються зі мною
журливі тони звідусіль.

І де ж ця світла королева,
далека мрія ранніх днів?
Лиш дощ, мов дим, приліг дерева,
на стернях сум, мов ворон, сів.

Минулись, відпили надії,
що квітами вкривали шлях,
їх вітер порохом розвіяв
по бездоріжжях, по степах.

І я в тривозі, в неспокою,
у тій тісній самотині
стою зажурений тобою,
згадавши проминулі дні.

1939

ЛИСТОПАДОВА МІСТЕРІЯ

Вдягнулось місто в червінь листопаду,
як і тоді, у той прекрасний час,
коли збігались кулі на нараду,
вогнем розпрыскуючи раз-у-раз,

коли з піснями про калину в лузі
із піль далеких вітер тугу ніс
і кидав дім, захоплений в цій тузі,
коня досівши, смілий гімназист.

Величній час підйому і пориву.
Десь кінь гальопом крізь поля жене,
а вітер прaporом розвіяв гриву...
І знов приснишся ти, прекрасний сне,

романтико нестремного галопу
і заклику відлітних журавлів,
як і тоді, у пліснявих окопах,
під чорним небом, в мороку полів.

І знову місто в прaporах яскравих,
і знову в'ється малиновий стяг;
здається, ось з-за міста, з-за застави
прийде хтось близький, що зродився в снах.

І наче коні копитами дзвонять,
дівчина хусткою замаяла з вікна,
і вслуханий у цей незвичний гомін,
коня виводить хлопець тайкома.

І знов ми ждем когось у тихій тузі,
і знов ми ждем її — княжну-весну,
що похилилась, мов калина в лузі,
що ми її підіймемо зі сну.

І наче знов заграли кулемети,
і стрілецький тріскіт і гарматній рев,
і загорілись червінню багнети
в осіннім сонці, в золоті дерев.

І враз так дуже хочемо повірить,
чолом припавши до холодних шиб,
що це вони ідуть в шинелях сірих,
що їх запал живе, ще не погиб.

1939

АНТИЧНЕ

Ясноволоса богине, коханко засмучена, мрійна,
вийди мене попрощати у тіні тополь при криниці.
Час тепер мужній і хлопцям призначено жити у війнах,
наче по гулях, по бою про милу їм сон в полі сниться.

Тихо по кризі блакиті прокотяться зір колісниці,
вимахом крил лазурових вітри сінокосами війнуть;
хрипіт трубок трепітливий у похід далекий нас кличе,
вигнувши шлях малиновий в далеч лунку, неспокійну.

Ось на майдан поміж зелень сходяться смаглі гопліти,
чоти тверді вирушають рікою блискучих шоломів.
В серці ростуть почування, як в сонці сполосканий квітень,
жалко тебе покидати, та серце вже похід полонить.

Жди мене біля криниці, де коси тополя полоще,
ясна богине, як буду вертатись з війни переможцем.

1938

НА МОГИЛАХ

Ніяк не забути тих могил безсмертних,
де лягли надії наших гордих днів,
де між деревами, над самотнім терном
ярий квіт калини радісно зацвів.

Знов ідем весною, знов до них приходим,
квіти їм приносим і палкі серця;
знов бої нам сняться, сняться нам походи,
знов думки тривожні в далечінь летять.

I не хрест камінний, не гріб безіменний,
у яснім шоломі воїн вироста,
у бою важкому, в повені знамен він,
а в очах хоробрість і любов свята.

Виглядала мати, очікувала сина,
син не повернувся, у бою погиб;
смутяться берези і цвітуть калини,
тихо похилившись на стрілецький гріб.

В нас і сум і радість, в нас у серці мрія,
в серці неспокійнім родиться порив;
вітер з України широко повіяв
і простори вільні навстіжені розкрив.

Станули дерева в нерухомій тиші,
слухають могили у безмежній піль;
десь пташина ніжна щебетом колише
нашу тиху мрію, наш нестримний біль.

Ах, рости й мужніти! Ах, співати пісню,
що замовкла нагло серед цих могил
і любити велич славних днів колишніх,
ідучи шляхом, що вітер нам розкрив.

Ніяк не забути цих могил безсмертних,
як і не забути наших гордих днів.
Ще і наша слава, мов весна, поверне,
ще і ми нестимем наш звитяжний спів.

1943

МОЛИТВА ЗА ПОЛЯГЛИХ

О, Пане, справедливий будь для тих, що впали,
охороняючи від ворога свій край,
що віддали життя своє в боях тривалих,

посеред двох сторіч розстріляних розстай,
піднявши прapor самостійної держави:
благословенний, вічний спокій Ти їм дай.

І дай блаженний мир для жертв в'язниць іржавих,
гнилих конц-таборів і самітних заслань:
для всіх, кого чобіт ворожий хід розчавив,

ступаючи по владу у просторів хлань.
... Стиснувши з болю зуби й п'ястку від люті,
вони зійшли — Тобі й країні рідній дань.

Під омофор своєї ласки, Всемогутній,
візьми Ти матерів з дітьми на раменах,
що залишили краєвиди незабутні

своїх дідизн, коли війни червоний жах
опав їх куль дощем, і зрывом бомб, і криком
нападених селян, рибалок, кожум'як.

І захисти дідів, що з-за мережі вікон
чекали внуків, щоб співати їм «хвала»,
що довелося їм свою любов велику

прокльоном сплюнути, як ворог із сідла
нагайкою на них сягав. Даруй провину
і братовбивцям, що не розуміли зла,

задивлені, як в образ, в чарівну картину,
злеліяну в піснях з-під кучерявих стріх:
в свою воскрешену, розквітлу батьківщину.

О, Пане, справедливий будь для них усіх!
Хай тихий плач беріз і розцвіти калини
колишні спокій їх у вічності доріг.

І блискавицею хай суд Твій мудрий зрине!
Коли злочинець йде злочинця тавруват —
зроби, щоб на просторах нашої країни

перемагала знов свята, хоробра рать.
Хай оживуть слова, що нам від них остались,
з якими радісно було їм умирать.

Дозволь же вийти нам — ошуканим, несталим
на кров'ю зрошену, святую їхню путь
і докінчiti діло, за яке повстали...

О, Пане, справедливий будь!

1946

* * *

Тоді, як все кругом буденне
і квіти вже мене не тішать,
твою сильвету бачу темну
ген — на далеких роздоріжжях.

На мене дивиця ласково
своїм глибоким, мудрим зором.
Здається, над безмежним ставом
твоїх очей блакить прозору

спиваю спраглими очима,
тоді, як все кругом буденне
і важко так мені з усіми
ділити серце, вкрай надхненне.

Тоді пішов би я у мандри,
де ніч у черні зорі різьбить
мовчанням віцої Касандри,
на обрію присівши призьбі.

1935

* * *

Ти знаєш: лиш тебе одну любити можу
в цих днях напруження, тривоги та горінь.
Надходить буря. Ось послухай: огорожу
зірвавши, вже ірже осідланий мій кінь.

Завої чорних хмар настання бур ворожать,
отарами думки женуть у далечінь.
Та серце сонця жде. В пору цю непригожу
суворості своїй кажу: мене покинь.

І родиться любов, росте у серці струнко,
я жду ласкавих слів, немов дитя дарунку,
а ти в мені знайдеш нахмареність і зло.

Та знаю: прийдеш ти, завіривши омані,
бо вірю, що одна ти лиш несеш на грани
величним замислом осяяне чоло.

1939

* * *

Увечір вийду до воріт,
чекатиму тебе.

Ніч зорі висипле вгорі
на небо голубе.

Русалкою із далини
нечутно прийдеш ти;
лиш зір намисто задзвенить,
лиш ліс зашелестить.

Позичу в вітру ніжних слів,
тобі складу привіт —
а вітер у слова заплів
барвінку легкий цвіт.

1939

* * *

Іще всміхався місяць ясен,
як ти нежданно надійшла.
Тебе вітав поклоном ясенъ,
тебе здоровили поля.

Ти йшла велична та весела,
усмішку кидала мені;
я квіти з піль зібрав по селях,
тобі приніс їх, мов пісні.

Відбився ясно ніжний ранок
в твоїх примружених очах.
З цим образом в душі, кохана,
я вийшов на широкий шлях.

1937

НІЧ

Місяць золото везе потоком,
вітер шелестить у шуварах.
Доки ждатиму тебе я, доки?
Довгий виклик на устах притах.

Тільки прийдеш — я тебе, мов квіт,
зацілую і зомну в обіймах.
Ген потоком тягне срібний слід
в темну далеч місяць неспокійний.

Побіжу я берегом у лози,
а тебе нема, ніде нема.
Чорна пустка смутить і тривожить,
темна ніч самотня, мов труна.

І шумить лиш вітер в шуварах,
і деруть джмелі цямбриння ночі.
Тільки ліс вогнем зайнявсь, мов дах,
місяць утопився у потоці.

1938

* * *

Яким тебе вітати віршем,
омріяна колись давно,
яких ще слів шукати більше,
коли у серці лиш одно.

Тебе шукав я, наче квітку,
найкращу серед всіх квіток,
тебе шукав я наче зірку,
найсвітлішу серед зірок.

Бо лиш тебе люблю безмежно,
для тебе серце бережу.
І як я ніжно й обережно
тобі про все це розкажу.

1936

* * *

Я наново шукаю тиші,
піднявши погляд до висот,
бо в тиші я з тобою ближче,
а світ, мов чарівний город.

Тоді так ніжно пахнуть квіти,
ти жмуриш очі та мовчиш...
І як мені втекти ізвідти,
де крик і бруд і гамір лиш?

І де знайду я ніжну тишу,
щоб ждати там на прихід твій?
Може до долі лист напишу,
щоб дарувала рай для мрій.

У тиші — небо шлюбний килим,
а зорі квіти у вінку.
Тобі дорогу віршем стелю,
коли на тебе жду.

1938

Дарці М.

Ти питаєш, чому я з тобою
не сміюсь, не жартую тепер?
А у мене у серці горою
чорний смуток росте.

Ти питаєш, чому я далекий.
А ти в мене буваєш щодня,
бо я образ твій від небезпеки,
наче квітку, підняв.

І я бачу тебе завжди в мріях,
і я бачу тебе завжди в сні
ту далеку, якої не сміють
відобрести мені.

Я твій образ пишу над полями
на блакитних полотнах небес,
щоб ніхто його більше не сплямив,
щоб ніколи не щез.

1941

* * *

Ах, кохана, як жаль, що минулось усе.
Серце давить ніч чорна, мов докір.
Мов у книжці листки, почорнілі листки,
дні листую важенні, глибокі.

Так не вернеться вже, так не буде вже знов...
Ах, красо молодих моїх років!
Мов картини з казок, наші мрії й любов
хтось укинув на смітник, у попіл.

Ген далеко шляхи, ген далеко міста.
Моя квітко, не жалуй за мною.
Серед мурів німих мені сум позістав,
мої дні процвітають журбою.

Мою радість злодюга лукавий
вкрав із серця і смуток оставил.

1939

* * *

В моїй дільниці місяць світить,
кругом зависла тишина,
не ворухнеться навіть вітер,
ніхто не вигляне з вікна.

Та я люблю оцю понурість,
здається — йду серед пустинь,
схovalась туга в тіні мурів
і сум втиснувсь в тісноту стін.

І все таке чудне довкола
та дивним видалось життя,
коли з пітьми, з-за виднокола
виходять мрії з забуття.

Та оживають давні роки:
ось ще малим іду у парк,
щоб сісти під каштан широкий,
у мене Пруст чи теж Ді-Гар.

Або узявшися за руки,
моя далека та близька,
йдемо між трави і між луки
за міст, до нашого ліска.

І так у мріях йду додому.
Лиш музика несеться з веж
і місяць сипле на дорогу
мовчазне золото безмеж.

1939

ЗУСТРІЧ

Лесі К.-Г.

Я знов зустрів вас і надія давня
росте у серці, як колись давно,
і, може, краще, щоб не зустрічав вас,
щоб очування дармо не росло.

Бо в тиху ніч, коли квилить десь каня,
коли безмежжя падають на ліс,
немав хлопчак, боюся я кохання,
що в серце спрагле ваш приніс.

Немов хлопчак, хвилююсь, тужу, марю,
немов хлопчак, кохаю та мовчу.
І все боюся, що люблю надармо,
і все горю від радости й плачу.

Бо в мене, в серці мрія, а не дійсність,
і без любови я не можу жити.
Та ніч шепоче здогад непровісний,
ніч чарівна — лукавий ворожбит.

І я не вірю шепотові ночі,
я вірю серцю, що в блаженний час,
лиш вас любити, вами жити хоче,
я вірю мрії, що зродила вас.

І хай цей час короткий або довгий,
і хай ще мрій шукатиму нераз,
я крашої від вас і не найшов би,
бо вас кохаю в цей незвичний час.

1943

ДОЗРІЛА ЛЮБОВ

Марти

Дозрівають жита. Соковите колосся
обважніло під сонячним медом. І мак,
що недавно красунем пишався в житах,
похилився зів'ялий. А вітри розносять

пошум стебел і запах хлібів. Довелося
зустрічати жнива на селі. Мов на знак
чародійний дозріла любов моя так,
як доспіли жита, що серпів срібних просять.

Наливається винами чаша небес,
наливається серце хмільним почуванням
і тобі, за якою шукав я з-за рання,
я дарую доспілу любов. Ти зірвеш
її, наче наповнений золотом колос
з-поміж маків, що квітли червоно довкола.

1945

* * *

Я даремно ждав тебе, дівчино,
ти сьогодні знову не прийшла.
Знов мене, як вчора, вітер стрінув,
проспівав: нема та не була.

Я шукав у далечі невпинно,
винісши долоню до чола,
образ твій. У серце смуток зринув,
мов осіння прохолодь гнила.

Роки відійшли, а я ще досі
жду на тебе у вечірній час
і живу поривом стоголосим,
що у серці мрійному не згас.

Завтра знов тебе в небес вікні
ждатиму — чи прийдеш ти, чи ні.

1946

* * *

На стрункій алеї, де цвітуть каштани,
жду тебе, кохана, як і вчора ждав.
Йдуть вечірні зорі шляхом у незнане,
де самотні води шле ріки рукав.

М'ятою і смутком пахнули толоки,
як злітала північ дзвоном в далечінь.
Світ такий широкий, а я одинокий...
Вечерова туго, плачеш ти за чим?

Чи рахуєш зорі, ставши за порогом,
чи шукаєш шляху, де Великий Віз?
Не сумуй, самотня. Це ж тобі з дороги
приятель мій — місяць усміх мій приніс.

Ждатиму до ранку, дівчино кохана,
аж тебе зустріне сонце серед піль:
призове, мов квітку, і вій пелюстками
витисне росинку, що змиває біль.

1947

* * *

Осипається листя з каштанів,
шарудить під ногами, мов рінь;
а ще вчора весна, наче Пані,
дарувала їм розкіш квітінь.

Перекочує вітер крізь гілля
холодінь засумованих гір;
моє серце, мов лишені вілля
при дорозі спадаючих зір.

Перелинули роки, мов пісня:
сумовита і щасна-ясна...
Чому пустка незнана-незвісна
ген в просторі з моєго вікна.

Не сумую, хоч смуток гне вії,
Не тужу, хоч так тужно за чимсь.
Давні сни, сподівання, надії
вкрилися плісню між листям гнилим.

Пряв би спогади в смутку осіннім;
що згадати, коли ще не жив,
коли туга, мов крик божевільний,
видирається з напнятих жил;

коли знаю що там за горою
сонце кличе к новому життю...
— Та чи схочеш ти в парі зо мною
зустрічать свою першу весну?

1947

ЛИСТ ДОДОМУ

Підходить осінь до села
і стукає дощем до вікон;
мов листя зжовклого, без ліку
журби у серце принесла.

Задивлений в шнурки дощу,
мов в палісадник цвінтарица,
тужу все більше і все глибше
за тим, що у душі ношу.

Чом всі шляхи, що доокіль
важкою мрякою замкнуто?
Шарудить дощ, мережить смуток
над плахтою самотніх піль.

Сльозами випишу я лист,
впишу одно-єдине слово...
Ta як післати і до кого
з далекої чужини вість?

Відлітні, може, журавлі
її передадуть, мов квітку;
проситиму я, може, вітру,
щоби її в свій спів заплів.

I як, кому я розкажу,
що я люблю тебе, крайно,
що менше зір на небі синім,
скільки про тебе в серці журб,

скільки гірких слізин в очах,
коли дощем дзвенить по шибах,
коли у серце пришкандиба
самотній смуток, мов прошак.

1945

ДВОМ ДРУЗЯМ

Чи зійдемося ми ще при столі,
як це бувало давніми роками,
коли в нас помисли у голові,
мов в літній зелені пташиний гамір?

Чи знов почне хтось дотепом терпким,
і станем по черзі читати вірші,
обдумуючи стиха, хто із ким
на перший цокне тост чарки дві більші.

Коли бувало в кожного ідей,
що цвіту раннього на нашій вишні,
як хліб, краватку і новий трохей
ми разом клали на полиці книжні.

О, світливий часе буйного буття,
поезій горних і мерзких піятик!
Чому війни раптовий висок перетяv
життя нам даного тендітний клаптик?

А в нас і сили стільки і снаги!
Здавалось, кожен шлях собі протопче.
Де, сумовитий друже, дівся ти,
куди і ти пропав, веселий хлопче?

Чи вас уже не бачити мені,
не віднайти в життя коловороті?
Та вже і ваші і свої пісні
призначено мені нести самотнім.

1945

В'ЯНУТЬ БОЗИ

Відцвітають бози в тихім парку,
на зеленій канві — на весні;
у чужому місті скоро-шпарко
відцвітає тридцятий мені.

Ще недавно хлопчиком їх пестив,
обережно ставив у флякон;
зачарован — в запаху чудеснім
рисував міражі за вікном.

Пахли бози в світлім маєстаті,
тихі, і сумирні, і сумні,
як я руки витягнув дістати
ввесь простір, що манив в далині.

Та шляхи мені значили мрійні
ніжність біла й гордий фіолет;
на скляну гору я королівні
ніс свій перший виснений сонет.

Хто розвіяв ці весінні мрії,
хто розбив міражі за вікном?
Тільки боз у парку половіє,
задивившись у небес пляфон.

Хоч кругом весна-ясна в поході,
тихо в'яне мій найкращий квіт:
ще не жив — а юність вже відходить
не радів, — хоч розцвітає світ.

1947

МАНДРІВКА

Людське життя — це мандрівка під музику тиху,
що її грають заобрійні музиканти...

Рве у простори дороги розторгані вихор
в далеч, де зв'яли лілеї ласкавої канти.

Вийшов — зібравши манатки і думку найстаршу:
вже мандрівця манівці не заманять, як зорі —
наче розсипані ноти далекого маршу,
що ще виклацував шляхом парадним учора.

Глянув: скелети скалічених стін і склепінь, де
сум скиглить з вікон — запльованих ніччю плякатів,
що не запрошують більше ввічливо: спочиньте,
людоњьки доброї волі, у приязні хати.

Слухає: тиша, що бурю віщує невпинно.
Темінь вилазить вужами, заслонює вежі —
дороговкази майбуття. — Куди, ах, куди но?
... Змучений погляд, мов визив, жбурляє безмежжям.

Викрик тривожний повиснув на дереві стрічнім,
що розчепірене в сторони різні вітрами.
Музики жадної. — Хто запровадить у вічність?
Чи заговорить ще небо — замовkle, мов камінь?

Станув з клуночком надії і віри мандрівник
серед доріг незнайомих, в просторів полоні
з серцем, розспіваним спогадом радостей дивних,
стуженим до яблунево-вишневих симфоній.

1947

ПОВОРОТ

Вже третю ніч комонники на конях.
Копит підкованих ґальоп січе
дорогу довгу кам'яним дощем
і дзвоняТЬ зорі, мов залізна броня.

Довкола темінь виповзла з бездоння
і муром стала до плеча-плече.
Та мрії, що їх серце людське тче,
з очей тужливих втому сонну гонять.

I не зникає провідна зоря,
що над просторами, що над віками.
I не стихає пісня, що — мов камінь —
гнітить і стелить леготом поля,

кудою йдуть комонники чотою...
О, рідна земле, ти ось за горою.

1946

ГОЛОС ІЗ ЧУЖИНИ

Простелились шляхи нам на захід
серед бомб і під пострілів свист,
коли ми, мов відлітні ці птахи,
роздбелися, шукаючи гнізд.

Вповила мряковинням нас туга
по широких, по рідних полях;
щораз більше від батька, від друга
віддаляла нескінчений шлях.

І вози, і вагони, і люди —
клекотіли колеса у такт:
колисали наш смуток у грудях,
застеляли сльозами наш тракт.

Бистролетні летунські ескадри
роздрівали нам вистриб доріг —
роздрівались серця нам від скарги,
як хтось з друзів іти вже не міг.

І хоч плакали діти, й родились,
і вмирали в дорозі діди,
ми ні разу назад не дивились,
не питали, куди нам іти.

Лиш у серці, мов світла картина,
краєвид наш із запахом піль,
і ліси, наче килим, і синя
така повна блакить доокіль.

Та не нам пориватися з вітром,
не для нас золотисті шляхи;
опечалює бабине літо
бистрі очі і погляд палкий.

І не жалуєм, не нарікаєм,
хай спадають осінні листки,
чорний смуток викльовує-крає,
наче ворон, розбиті думки.

Хай вже осінь, та в серці в нас пісня,
в серці в нас недоспіваний марш:
відзивається мрія колишня,
мов красуня в коштовності парч.

З цею мрією виїхав воїн
на далекий, чужий йому фронт,
щоб згубити її над рікою,
де упав колись принц, чи віконт.

З цею мрією мати бездомна
серед гаму гнилих таборів
над дитям — українська Мадонна —
свою тугу вкладає у спів.

О, коли, і куди, і чи буде,
де зустріти нам ясну весну?
Мов джмелі, сновигаються люди
без надії, без думки, без сну...

Є десь радість в широкому світі,
є десь щастя призначене нам —
простягає нам руки, мов сіті,
виглядає нас та сторона,

де сумує принишкле безмежжя,
де під вітру осінній псалом
тужать верби і плачуть берези
над самотним, багнистим шляхом;

де під стріхою білої хатки,
притуливши обличчя до шиб,
виглядає-сумує дівчатко:
чи повернеться він, чи погиб?

Хоч і темінь глуха безнадії
виповзає з-під стягнутих брів —
в нас у серці порив уже спіє,
серце простору прагне і крил.

І думки в нас під буйним волоссям,
мов розвіяній прапор в бою,
і ясою твердою голосим
наш привіт золотому краю.

Не заглушать гармати розмови,
не урвуть перегуку сердець,
коли спів наш — роздерши окови,
виривається знову на герць;

коли дні проживаєм за днями,
затиснувши свої п'ястуки,
і порив свій гартуєм з безтями,
і вирошуєм запал стрункий,

щоб — як ранок новий нам засвітить,
маршувати із піснею там...
— Є десь радість в широкому світі,
є десь щастя, призначене нам.

1944

остал
тарнавський

життя

вінок
сонетів

Мистецьке оформлення Якова Гніздовського.

I.

Творець людину вивів на дорогу,
та не вказав, кудою їй іти.
Зливало сонце золотом сади,
як ставила вона на землю ногу.

Як місяць засурмив золоторогом
над блискотливим дзеркалом води,
людина втомлена ішла туди,
ясного серця несучи тривогу.

Глуха зусюдів далечінь безмеж
у людське серце тугу лле, убоге.
Та зорі — свічарі для мандрівця,

мов музика струнка із ранніх веж,
людину знову кличуть на дорогу,
що без початку і що без кінця.

ІІ.

Що без початку і що без кінця,
того лишень частинку бачить дано.
І як же людським розумом доглянути
усі великі замисли Творця?

У молитвах побожного жерця,
який в екстазі зустрічає ранок,
людина вірить в привид і в оману,
що створена уявою мистця.

А сонце далі розцвітає в квітах
і вітер далі кучерявить ліс...
І як маленьку вість дістати звідтам,

звідкіль нам вітер свіжий поклик ніс,
нашіпуючи про чудні місця...
Куди і відкіля дорога ця?

III.

Куди і відкіля дорога ця,
що нас Творець на неї рано вивів,
і як знайти — пізнати світ правдивий
з-за обрію земного городця?

Шукаємо у книгах мудреця,
у телескопу й мікроскопу скливи,
в ясного серця музиці тужливій
дороги, що провадить до Творця.

Яке призначення твое, людино,
що станула — задивлена у всесвіт,
що тужиш до незнаного, чудного?

Цей світ, як чудо, ти — його частина:
і як же жити в світі тім чудеснім?
Де шлях до дому вічного, ясного?

IV.

Де шлях до дому вічного, ясного,
коли лиш гостем нам судилось тут
перебрести земну коротку путь
і не дійти ніколи до порога

Твоєго храму мудrosti стрункого,
куди невпинно крізь віки ідуть
мандрівники — складаючи свій труд
на вітари свого Творця і Бога.

Скажи ж нам, Всемогутній, хто є Ти,
чи шептіт серця, чи важкі світи?
Пошо нас вивів Ти в земну дорогу?

Світи безмеж пливуть акордом дужим,
і станула людина й серце тужить...
Та ради і поради нівідкого.

V.

Та ради і поради нівідкого.
В твердих долонях вигини чепіг:
людина оре власний переліг
серед полів, розкинутих розлого,

де на вершках піdnебних, синіх щогол,
розвеселіле сонце сипле сміх.
У втомі падає людина з ніг,
та ширше скибу загортана що-мога.

Твій дім дочасний — цей масив землі,
з якої вийшла ти й куди повернеш,
звідкіль випорпуеш насущний хліб,

зросивши потом плодовиті стерні,
людино, що працюєш без кінця
серед свого земного городця.

VI.

Серед свого земного городця
живе людина у щоденній праці,
за нею світу ясного не бачить
ні шляху, що провадить до Творця.

Для вбогого, малого буханця,
що наче «бути, чи не бути» значить,
у днях незмінної журби й невдачі —
під рівний звук воєнного гудця

людина йде походом проти світа:
і в дужанні стихії знаходить міць,
що в серці родиться, мов гордість скрита,

і змушує слабих упасти ниць,
щоб їм читати наказні слівця —
чоло прибравши в золото вінця.

VII.

Чоло прибравши в золото вінця,
що став за символ володіння й сили,
людина жде поклону від безсиліх,
щоб уподібнитися до Творця.

Куди тебе провадить влада ця,
коли життя коротке і безкриле
і все, що людські руки й ум створили,
іде до невідхильного кінця?

Прив'язана до марності земної,
людина в гаданій пишноті йде
і світом управляє в неспокої,

завіривши безсмертності. Проте,
щоб володіння боронить земного,
вона дає закон добра і злого.

VIII.

Вона дає закон добра і злого —
не знаючи, де зло і де добро;
щоб скинути злочинності тавро,
у серця правди спитує своєго.

Котрі закони справжні, дані Богом,
де мудрости найвищої ядро?
Вона в Христа, у Канта, у Дідро
вказівників шукає на дорогу.

І правом захищає власну путь
до задоволення, до добробуту
і світу оздобляє каламутъ

в надуману естетику, набуту.
Ступаючи все вгору у просторі,
вона підносить зір туди, де зорі.

IX.

Вона підносить зір туди, де зорі —
неначе книга про світів буття,
де мчать сонця в далінь без вороття
у безосяжну голубінь просторів.

Стойть людина і безмежжя зорить:
Яка таємна глибина життя!
І чи не ласка благодать чуття,
що обіймає далі неозорі?

Там вічність — замість змінності хвилин,
нескінченість — не дробина кришин,
там мудрості Творцевої закони

рахують світу рухи колові
і в послуху могутніх сонць корони
освічують безмежжя світові.

X.

Освічують безмежжя світові
далеких зір заквітчані намиста
і славу проголошують врочисто
Творцеві за діла Його нові.

Яка велична сила у Тобі,
що слухає Тебе далінь кулиста
безмежності і вічності — і сниш Ти
у непомітнім атома кружви.

Ти невмовкаючий законний рух
і ми — лише витвір змін отого руху,
що розділяє матерію та дух,

і лучить знов матерію із духом.
Людина стежить рухи життєві
й порядок світу творить в голові.

XI.

Порядок світу творить в голові
людина з мислю дорівнять Творцеві
і ставить пам'ятник собі крицевий
на днів своїх відміреній жорстві.

Наслідує його прикмети дві:
творити й нищити стани життєви.
Схвильована, вона питає: де він —
закон, що гонить маси світові?

О, людська думко, що повернеш знову
до первів у землі: піди і глянь!
Тобі призначено шукань дорогу,

бо відкриття — це смерть. У книзі знань
людина пізнає Того, хто творить,
і голову схиляє у покорі.

XII.

І голову схиляє у покорі
людина перед величчю світів.
Є вічність без просторів, без віків
і шлях, що йде до вічності — між зорі.

Вслухається, як просторінь говорить,
як серце гомонить свій тихий спів,
де силу чарівну Творець посів:
безмежжям править — лад у серці творить.

І не шукати нам Його сліду —
Він сам веде нас, живучи між нами:
ми з Нього вийшли у земну ходу,

до Нього вернемося ще за дня ми.
Лунає всесвітом хвала Творця
із співом, що несуть його серця.

XIII.

Із співом, що несуть його серця,
нам проминає час земний, манливий —
і думки людської химерні зриви,
як самоцвітний відблиск камінця.

Чи там, де квітнуть золотом сонця,
що світло шлють усім майбутнім дивам,
життя існує більш ясне, правдиве,
ніж те, яке дала нам дійсність ця?

Та нам призначено земний цей простір,
та нам дано лиши випадковим гостем
пройти межу земного городця.

Немов розспівана чудесна ліра,
якій Творець свої пісні завірив,
людина йде — задивлена в Творця.

XIV.

Людина йде — задивлена в Творця,
зриваючися летом поза хмари,
і в глибині душі жадливо марить
про вічність без почину, без кінця.

Серед свого земного городця
життя сприйма, як ласку і як кару,
і сповива його лелітним чаром
думок, що їх запалюють сонця.

Це Ти її привів у храм чудесний:
мале кільце у вічності буття,
як витвір серця й розуму Твоєго.

Твоєю мислю віддихає всесвіт...
У змінності безстримного життя
Творець людину вивів на дорогу.

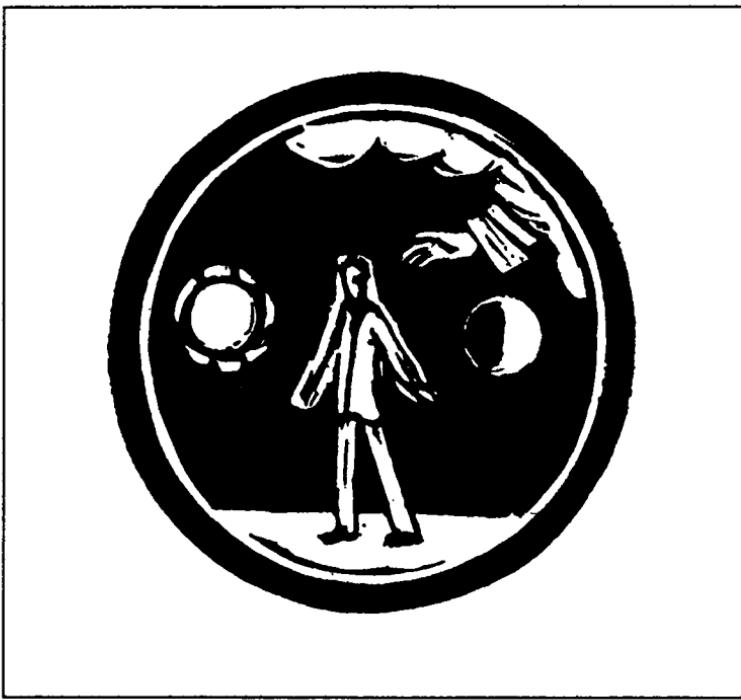
МАГІСТРАЛ

Творець людину вивів на дорогу,
що без початку і що без кінця.
Куди і відкіля дорога ця,
де шлях до дому вічного, ясного?

Та ради і поради нівідкого.
Серед свого земного городця,
чоло прибравши в золото вінця,
вона дає закон добра і злого.

Вона підносить зір туди, де зорі
освічують безмежжя світові,
порядок світу творить в голові

і голову схиляє у покорі.
Із співом, що несуть його серця,
людина йде — задивлена в Творця.

Ілюстрація до книжки «Життя»
мистця Якова Гніздовського.

Мистецьке оформлення Якова Гніздовського.

ОСТАП ТАРНАВСЬКИЙ

М О С Т И

ПОЕЗІЙ

Об'єднання Українських Письменників
«СЛОВО»
Нью-Йорк — 1956

John C. H. Stoll

СНОВИДА

1. ВИСТРИБ

Жену, мов звір, що вирвався із клітки
і хлонить ніздрями просторів глиб,
— собака, що йй камінь кинь на схвітки, —
так зорі кинув хтось у небо: стриб!
... Рвонувся вітром, звуком — ні! — мов промінь.
Нема законів, що закули до землі
тіла і душі: безтілесний гомін.
Лиш дух, що втілений у м'язи й мозолі,
— і враз стрибнув, немов метелик з кукли...
О, не спіймати думки на лету!

І укладаю кострубаті букви
в питання, що тривожать самоту.

Земля лежить у вільгості пологів
і замість радості — родіння — стогін...

Чи це той край, що хтось співав про нього,
роздказував казки про чари і красу?

... Розлізлись ми, немов щурі, і риєм,
і все женуть нас кострубатим києм,
і все вгрузаємо у землю, мов у суть,
і все тримаємось угла земного.

В нікого думки про вірлинний лет,
про вистриб без почину і без мет —
так, як вітри пічнуть стрибати раптом
або як світло — вирвавшися клаптем
малим крізь щілину вікна —
злетить в нічну мандрівку у простори,
прямуючи до пізнання, до дна,
про що ніхто не знає й не говорить.

Земля лежить у вільгості пологів
і замість радості — родіння — стогін...

Це так, як сказано було у давній час:
до рук взяв глину і злішив людину...

Благословенні руки — ті, що творять,
благословенний час, той час — покора,

Коли, мов дар, стрічаєм кожну днину
і тішимися блищиком прикрас.

Піти мені в пустиню і поставить
камінну статую з розсипаних колон
і впасті перед видуманий трон
того, хто мисль обмежив, думку давить,
і на колінах підповзти спокійно:
просити ясності для темного ума,
благати світла, що його нема:
Видовище творити релігійне?

Я не збунтований прамешканець небес!
Та все ж
чи гріх це, як людина хоче
піznати все: що тут, і там, і всюди,
над чим роздумують — замисливши — люди,
шукаючи світел у непроглядній ночі,
хватаючи за слід, що вже давно іщез.

Хай гордо слово прозвучить: л ю д и н а!
Хтось скаже: Хто людині ворог-кат?
Хто їй приносить зло? Хто винен,
що люди не зуміли завести порядку,
хоч їм призначено (на нашу скромну гадку)
його шукать.

Та залишім філософічні теми:
як, де і що призначено людині!
... Вона живе, і плодиться, і вірить, і вмирає,
і — живучи — розпитує за раєм,
який обіцяно у книзі старовинній,
як вислід нерозв'язаної теореми.

Якби так знов прийшов на світ Мойсей
і вийшов на гору, де кущ горів би знову,

йому дали б у руки гучномовець,
і всі радіовисильні передавали б мову,
яку сказав би неземний Промовець
до всіх людей.

Та чи подія тої міри
знайшла би відгук віри?

Що дано тому, хто не вірить,
не захотів у серці чистім
умисно
поставить жертівник для непотрібної офіри?

*Не нам на прю з Тобою стати,
не нам діла Твої судитъ!..*

— Але чи вільно запитати
в цю мить?..

Ачей не вкинув нас лихий володар світу,
як ми вкидаєм звірів до кліток,
щоби в час настрою і апетиту
видовище циркове мати для своїх діток?..

Бо вже задовга і нудна програма:
молебні, просьби, рухи коругов
і кров —
пролита кров,
яку для щастя потребує драма.

Вже все було: їздці Апокаліпси
проїхали уже. Набили черепів
малих дітей до стін (вночі лиш не навроч!),
але чи стало ліпше,
коли затих їх кроків гнів,
як це записано до книг пророцтв?

Як вийти із пересудів старих,
і як позбутись всіх понять, що їх
ти змалку виссав з молоком від мами,
відтак призбирав ретельно їх роками?

*Я хочу бути:
все забути!
Я хочу бути молодим —
таким,
як звук — народжений в стихії,
як промінь, що живе в просторах, хоч і світло стліє.*

— Тоді пішов би я у відділ плянування
межі планет,
шляхи обчислював би для комет:
новий закон знайшов би я для вічного кружляння...

Aх! Шлях пізнати, що розвився там,
і йти до пізнання тим шляхом,
і не вгрузти іржавим цвяхом
до бібліотечних рам:
оцінювати світ із погляду двох книг,
що вже давно їх час в ченці постриг.

Де слово те,
велике Слово Слів
Ясної Правди?
Чи ще гуде
в безмежності світів,
немов луна, те слово, що сказав Ти?

Що це життя?
І хто відмірив дні до заходу від сходу,
і нас зіпхав в той діл цвітіння і гнилля,
де час означуєм вбиранням черевиків,
і доглядом черев, і роздумом великим
на всяку моду?

Кому потрібний той дорібок світу,
кому співали ми найвеличавіші пісні?
Шкода тих дум, що народились і померли у мені,
і вже ніколи їх не видобути звідти.

Так — може — хтось поставить бібліотеку для думок,
що їх виковує людського мізку молоток?

Але задивлений в простори наді мною —
тоді, як люди загружають у землі:
відмірюють маленькі городці,
чи устанавливають меблі у покою —
я йду туди, де соняшні клярнети,
де звізд симфонії,
куди у вічність катяться комети
роздзвонені...

Немає місця у безмежності просторів
для порошинки, що говорить
і мислить,
і мислить
про все буття,
про час, що йде без вороття,
що без кінця у вічності зависне.

Я заблукавсь у всесвіті, немов сновида,
і гуркіт соняшних машин збудив мене і... страх!
Свідомість самоти в просторах і віках
турбує більше нас від стиду,
що червами повзем у творчій глині,
з якої родимося і в якій ми гинем,
— сприймаючи життя, як неповторність дару
і за нездійсені провини кару.

ІІ. СУД

Уставили вроочно трон,
прибрали ризами людину:
хай неоснований закон
за недоконану провину
прокаже суд!

Тавром злочинств намазані
ще заки з лон розв'язані...

Хто диктував слова до Книг Суддів
і хто відвагу дав і міць
закон писати без закону?
... щоби суддейський трон засів
богів нащадок невідомих.

Колекціонуємо віки у книг колону
з малюнками усяких лиць,
де та ж насупленість очей,
і меч в руці, і сміх знайомий
людини, що взялась судити людей.

Іде сторіччями терор земного суду...

Чи той, хто перший рік: не убивай! —
сказав теж: вбий людину за убивство,
щоб раз покласти край
Кайному наслідству?

Для кого ті казки про справедливий суд,
коли ідуть ватагами вандали
і смерть несуть, як кару, поміж люд,
що в мирному скотарював-рибалив.

Це їх суддейський трон,
це їх закон
на бойовиську пограбованого люду.

Іде сторіччями терор земного суду...

Обмиймо руки, мов Пилат,
і хай злочинці правлять судом —
на шляху поколінь іде Кривавий Кат
і значить слід червоним брудом...

— Чи чув ти голос прав, коли — мов стебелина —
стояв під зорями із серцем у руках,
чи зрозумів, яка твоя провина,
що карою оцей земний твій шлях,
щоб ідучи із радістю — мов з квіткою, що у душі
розвітла,
з тривогою на вій тонкій списі
глядіти джерела неспійманого світла,
що відблиском у сонці,
в зорях
і в душі?

Коли запитував: І хто Ти, Господине,
якого світло гріє серце, якого голос в серці лине?

Іде сторіччями терор земного суду...

Життя — не шість святкових днів, єдиний будень —
а будні часто без ніяких свят.

В людини руки дві, на кожній пальців п'ять
і дика, і пристацька до життя охота
на тій землі, де змішане слізми болото.

А звірам хто писав закони дня?
Хто укладав у каталоги
призначення зубів і пазурів?

Чи теж для вигоди потрібна й ім р і з н я,
щоб виповнить призначення вимоги:
вимірювати справедливість кількістю проковтнених
шматків?

Людина — звір, що жити звик суспільно:
в суспільстві вже почислені шматки,
вимоги подані на приділ...
Хіба, що самовільно

хтось тигром висадився людям на карки
і вік на них просидів —

коли — приучені терпіти — терпимо,
щоби не втратити до приділу черговість,
застрашені Страшними Судами,
заслухані у повість
про зло
і кару,
що її не збудемось;

коли йдемо по тій долині сліз,
де ХРЕСТ — весь зміст,
де символом сам БОГ, що вмер у муках
із рук людей, що в цих руках порядку запорука...

Проте
його ще будуть мучить на автодафе
та й іменем його достойників святих справляти до небес
і дожидати чудес...

— Аж станеться найбільше чудо:
де а т о м — карусель розкрученій...
І станемо без суду
святі, мов мученики.

ІІІ. БАТЬКІВЩИНА

Чи це притулок тим, хто у підвалих —
в пивницях трухлих виглядає сонця,
кому світогляду найперший спалах
обрамувало загратоване віконце?

Ось і картина з рам світоглядових:
лежить долина, наче діжка тіста,
в якому грузнуть жилуваті ноги —
несуть свій труд на торг до міста...

Або картина інша з тих же рам:
одноманітно грає барабан
і грюк
чобіт вдаряє брук —
чобіт однакових і незугарних,
що даром їх дають в қасарні...

Однакові теж вікна
kasarni i pidvalu,
де думка — волею вагітна —
v обрамуванні kasarnyanogo moralu.
... A все ж ті ноги жили в серед боліт
несуть пісні... від краю і до краю,
а все ж оті ряди однакових чобіт
вистукують марші, що не вмовкають...

Бо батьківщина, наче спалах серця —
картина проєктована у тузі
— тоді, як у підвалих серця
зблимає свіча ілюзії,
тоді, як носиш у собі приховану
ідею про крайні золотого гомону.

Це тут, де грузнуть жилуваті ноги,
колись вгрузали стовбури дерев:
предвічних предків жилуваті ноги
— коріння родових дерев...

Це їхнім тілом,
їхнім духом ситі землі,

їх силою

і думкою сповнився кожний день —
і ти стойш на кремені
могутній,
наче пень,
що виріс соками землі учора,
і буде фундаментом завтра,
немов підпора
і ланка,
що лучить дні минулі і майбутні.

Це ілюзійний кипоть свічки,
мов дим з вугілля:
на традиційних покладах нашарувань
воно стирчало стовбуrom і споконвічно
користувалось соняшним дозвіллям,
ще заки впало в вічність, наче в хлань.

Як передать тобі, читачу, всі критерії
з думок пакета, наче з книг,
відносно образу, що зроджений в душі глибинах,
немов рослина,
яку в коштовній вазі ти беріг —
в тепліні оранжерії,
що зветься: батьківщина.

І пісню, що поніс лет птиці,
співати стали ще в якомусь-там передтисячоріччі...

Ти слухай пісні — мегафону вибутих віків,
ковтай той віддих, що мов дим вугілля —
СО₂, що вилітало із крилатим словом з уст предвічних
предків,
і вхлонюй в себе духа давнини, мов мудрість книги,
що скована в землі,
(як надуваємо гумову куклу,
щоб форму прийняла опуклу),
бо в цій землі
і дух давніх віків,
і дух предвічних предків,
у поклади покладених, немов картки святої книги.

А там, де пісня, що від краю і до краю,
що обрамована кордоном,
мов обручами хвиль —
від хвилювання золотого гомону,
ось там тобі відкрайно
законом,
який вичислює порядок-стиль
життя,
що функція лиш золотого гомону,
: шматок часу,
шматок землі,
шматок думок —
в нескінченості лиш короткий відтинок.

Хоч вийдеш на говерлі,
(із серцем — що розспіване, немов сопілка)
де зорі, що підперли
вічність —
ти знов з'явишся,
вже повернувшись кроком звичним
к землі, де (придорожня це домівка?)
знайдеш теплінь зеленого затишня.

I вечір, наче параван,
заслонюватиме тобі безмежного простору хлань —
хлань порожнечі...

I будеш ти дивитися очима туги
в долину, що — мов діжка тіста,
в якому груннуть жилуваті ноги,
— де ти лиш вічний-тугий,
— де ти лиш змісту
повен:
підпора
Й ланка —
поміж вчора
Й завтра;

... як станеш ти самотній
на мості,
що над світами,
стрибнувши із вікна — що з видом,

оправленим в світоглядові рами,
немов сновида,
який шукає за незнаним.

1953

ВІЧНЕ

І розходяться із храму вірні,
розсиляючи свічок киптінь...
Ти лиш спів, що пташкою до стін,
в серці винесеш у світ простірний.

І відійдеш в сумерки вечірні
там, де сонце застеляє тінь,
там під зводом голубих склепінь,
де тополі клоняться покірні.

Перелічуеш, мов чотки, роки,
та їм ліку і кінця нема:
десь у всесвіті безмірному, глибокім
твій кінець й початок, мов луна.

І далекими левадами ідеш,
наче музика, що без шляхів, без меж.

1952

Я і НІХТО

Пророкам жити призначено в пустині,
читати з зір на камені небес...
Стою самий на перехресті ліній
у просторі, де гомін людський щез.

... І сказано людині вийти вище,
де ясности безмежної світла.
— А тут планет розбитих цвінтарище
і темнота розлита, мов зола.

Ні голосу, що в давнину пророчив,
і ні знаків, що вказували б до...
В мертвеччині нескінченої ночі
стою лиш я й невиданий Ніхто.

Це та ж стара свяตиня людських марень,
цеголками сторічних поривань
устроєна стойть, немов примара,
роздита вщент. Німа, мов вічна хлань.

Це той же храм, що виснivся був червам
у смуткові безвольних, хворих душ.
... Надслухую, лиш тишина печерна
пронизує мій мозок, наче вуж.

Де ж голос той, що промовляв громами
і диктував закони теж і нам?
Ошуканий, як всі, чудними снами,
що виснилися змученим старцям,

коли — йдучи по земляній дорозі,
вгрузаючи — мов черви — в мокрий ґрунт,
дивилися угору — в дива Божі
й шукали зір, де скрився страх і бунт,

і мріяли про небуденні речі
з очицями відкритими до зір,
будуючи (слабі, щоб заперечити)
фантазію, неначе храм і двір.

Де дух живий, що всесвіту печеру
розіб'є, наче творче долото?
В порожняві — на всю вселенську сферу
стою лиш я й невиданий Ніхто.

1954

НЕДІЛЬНИЙ ВЕЧІР

Приходжу знов сюди, де вулиці спокійні,
доми між зеленню заховані стоять:
в дільницю тихих вілл, де пориванням мрійним
віддав я вечори нудних неділь і свят;

де рідко рінь алей витоптують прохожі
та й авт шумливий біг повітря розтина,
де струнко в'ється сум стіною огорожі,
мов винограду сплет, до синього вікна.

Ось хвіртка до садку. Кладу на губи усміх
і кроком стишеним підходжу догори.
Замислений стою, аж дока мрій не струсить
чиясь важка хода, дверей рипливий скрип...

В кімнату строену узорами фіранок
я свій буденний сум і тугу в серці ніс:
увесь порив і пал, що в мені безнастінно
підноситься й паде — немов підбитий — вниз.

До світла пнеться він, мов нерозумна нетля.
А тут вогонь склянок розлив сліпучий чар
між синявим димком, де щастя скоролетне,
засівши у фотель, угадує картяр.

«Я раз, я два, я пас» — вигукують довкола
і карти падають із стуком на стілець.
— Як обмежитися до карт вузького кола?
Який же з мене тут недібраний ігрець!

Та чи ж я не того хотів, тікавши з хати,
де чорних дум потоп захлинує порив,
де нудно й сіро так, що хочеться кричати,
щоб грому гнівний гук нудьгу мою розбив?

Бо ясні привиди країв, де мріють пальми,
і казка, у душі заторкують струну.
І хоч собі кажу: покинь сантиментальність! —
то дивних привидів, що йдуть, не омину.

У куряви десь стукдалекого походу,
зелені прaporи звисають понад шлях:
Ах, скільки радости! Спіймати я не годен
всієї радости, що ходить по полях.

А серце вшир росте. Весь світ — це тільки серце,
криївка дивних туг, що мучать крок-у-крок.
— Куди ж ведуть шляхи? Хто ж нам шляхи запер це?
Хто світ увесь замкнув в непевності кружок?

Чи ждеш мене іще в чудній крайні казки —
там на скляній горі, князівно, як колись?
Чи прийдеш ти вночі — шляхетна, повна ласки,
щоб повести мене у вишину кудись?

Та час ішов. Ішов, мов тихий мандрівник.
В карнет життя вписав гіркі зізнання грижі;
не зчулисся ми, як в тінь наш час юнацький зник,
затерши у душі усі пориви свіжі.

Кому віддам любов? Кому я принесу
це серце мрійливе? А вітер щастя-пір'я
роздмухав по шляху... I я — знайшовши сум —
стою покинутий і музиці лиш вірю.

Так грай же, музико! Рви клаптями думки!
Хай тонів хмільний шум пірве і душу, і тіло.
Хвилина величі. Приходить час стрункий
незрозумілих мрій і замислів несмілих.

Я там оце живу. Цей вечір задушний
утрачених хвилин і сірого картярства
мене не тішить вже. — Чи зорі вже зійшли? —
на ґанок глянути іду до свого царства.

Гранатом музики тайтесь темна ніч,
а зелень клочиться в розхристані фігури —
і жду, як завжди, жду якихсь нежданіх стріч
в надійний вечір цей, як тьма будує мури.

В таємну просторінь думки, немов човни
на море, виправлю; а місяць — блудний мрійник,

мій друг і ворог мій, у засвіт провідник,
указуючи даль, заслону снів підійме.

Ось темінь довкруги: повзуть зусюдів тіні.
Скелети шарудять — сильвети шукачів.
— Перетривали ви тверді закони тліні,
шукаєте іще до замку mrій ключів?

I де ж це сказано, що доля зважить вік
і час для кожного? Мов полотно, відмірить
дорогу, по якій у вірі, чи без віри
призначено, щоб всяк життя своє волік?

... Та кличуть до кімнат. Хтось завжди перерве
мої думки і сни, як тихий ночі відплив
у сині засвіти їх ніжно завізве,
і чийсь глумливий сміх міраж розтрусить світлий.

Так тісно в цім гурті. Так сіро, одностайно.
Вже краще в теміні блукати мовчазній.
— Романтико блукань — ти, мов найглибша тайна
пориву і життя, захопиш мозок мій.

Або до клявішів присістися тонких
і вдарити по них. Хай вибухом гранати
заблісне музика у сутінках німих,
в завмерлій тишині опущеної хати.

Хай куряви стовпом здійметься серця туга
туди — у голубінь, у землі світлих mrій:
у край, в якім душа самітна знайде друга
й вулканом виллє спів, призбианий у ній.

Знов манить самота. Підходить чорним духом,
нашіптує мені про радощі виправ...
— Покинь, покинь усе! Чому стоїш без руху,
фантазіє моя? — Я йду! Вже час настав...

I геть відкинувші липку, ослизлу склянку,
виходжу без прощань вітати прихід зір —
безмовних мудреців. Вони стають на ганку —
задивлені, як я, у неба тихий двір.

На стовбурах дерев, закутаних у морок,
розвішує рядом лямпи тремтливі ніч;
вливається в глибінь, немов у чорне море,
пересуваючись канавою вулиць.

Іду замислений. А зорі, що безрухі
згори глядять на світ — так, як давно колись,
сховали тайну тайн... Чи ж так, скелети-духи?
— Скажіть, чи ще тепер вас пориває ввись?

Чи ще й тепер далінь — чудна і невідома
vas закликає там, де привид дальних снів
міражем вирина? — ... Не вб'є ні смерть, ні втома
великих поривань. I хто лиш раз зустрів,

шляхами бредучи, величній ясний замок
краси, легенд і мрій, — шукатиме ключів
до нього крізь віки.

... Ось сон із дивним крамом
примощується тут попід міський причіл...

Уже додому час! Там тихо увійшовши,
щоб не збудився хтось, засісти б до стола,
де жде мене Бодлер... I крикнувши: Здоров же!
у мандри я б із ним — мандрівцем почвалав.

Бо в сірині життя, в буденнім животінні
так хочеться іти до самітних висот.
Вітрила вітрові, розкрийте сили змінні,
додайте подуву, щоб вдався дальній льот.

Щоб не приспати нам високих прагнень зривів —
поривів пречудних у сірині життя,
коли ростуть в душі, мов вистриб хвиль, бурхливі
думки неспіймані й за обрії летять.

А місто в чорному мовчить понурим звірем —
лукаву темноту видряпue з очиць.

А серце стужене тріпочеться і вірить,
і проклинає світ, і в даль незнану мчить...

Блукаю навмання. Здається, розумію
усе. Причал думок новий диктує міт.
Надслухуючи там, де музика німіє,
доходжу у пітьмі до замкнених воріт.

Так мрії відпливуть... Злетять, мов цвіт з дерев.
Знов повертаюся в тісний квадрат кімнати.
Знов тиждень розпічну, що із душі зітре
дощем понурих дум — поривних мрій фрегати.

1937

ВІРШ ПРО ОТАМАНА ПЕТЛЮРУ

Над Києвом молитва дзвонів
і спів осонціх загонів...
З довкіль народ юрбами йде
в це місто вічне і святе
відстоювати свою державу.

... Столиця знову творить славу,
жовто-блакитні прапори
вгорі лопочуть, мов вітри
історії, що йдуть від степу,
де і Богдана, і Мазепу
надхнула воля.

I поет
прибіг під університет
і з предками завів розмову
про давнину давновікову —
із предками, які з могил
до брам Музею йдуть що-сил.

Там вже сидять батьки народу
й універсалують свободу.
— Благословляє князь хрестом
історії початий том.

Живі і мертві радять спільно...

— I хтось біжить, мов божевільний,
зове Шевченків заповіт:
— Вставайте, кайдани порвіть!
Стає про ворога всім ясно.
Підхоплюючи свіже гасло,
весь край повстаннями цвіте,
щоб право звоювати святе
на самостійність і соборність —
ідей відвічних непоборність.

... Вже з трьох шляхів йдуть вороги
знов починаються торги.

І закипіло від незгоди,
яку роками вирвать годі;
і брат вже братові не брат,
республіку продати рад:
пройдисвіт, і підніжок царський,
і пропагатор яничарський.
— Над Києвом, мов чорний круж
закрякав: ще не досить мук!

А там селом іде Марія,
за сином плаче і жаліє,
і хоче перестерегти,
що правди й волі не знайти;
біжить, у місто, на Хрещатик,
де з пошумом дерев крислатих
шумить стотисячна юрба,
заслухана у звук з горба:
у дзвони радісні Софії,
що сонця золотом ясніє —
співає України гимн —
гимн гомоном ще й золотим.

І вже вистукають у маршу
ударну пісню — ту найстаршу,
яка невольницький народ
підносить вгору до свобод.

Це армія іде в параді
послухатись народній раді:
здається, в Київ знов війська
веде Богданова рука.

... А Він стоїть на площ панелі
зворушений, в простій шинелі.

1951

ОКСАНА

Поволі сонце котиться на захід,
звисає з вікон виноградом тьма
і вишні в тихім вечорі запахли —
як привид, Україна запашна.

І знов, і знов чекаю я на тебе,
заслуханий у ніжний шелест трав,
біля тополі, що торкає небо,
як ще давно на тебе я чекав.

Кохана, ти живеш зо мною завше,
крім тебе — я нікого не любив:
постарівсь я і — радости не знавши —
згубив її, мов птаху серед нив.

Але любов одна. Як нині, бачу:
плівуть під вітром золоті жита,
а між житами я іду і плачу,
в подергій світі — вбогий сирота.

Топлю свій плач у тихім морі збіжжя,
сховавшися від світу в колоси, —
тоді уперше ти ясна і свіжа
прийшла до мене в золоті роси.

Цих голубих очей вже не забути,
ніколи не забути жовтих кіс!
Ти сполохала з серця чорний смуток
і ніжно очі витерла від сліз.

І раптом світ став милий і ласкавий,
здавалося, що все кругом мое:
далекі гори, запашні отави
і серце добре, віддане твоє.

І я — малий ясноволосий хлопець
уперше чув, як просторінь співа;
і я мовчав, з тобою сівші попліч,
в твої дзвінки заслуханий слова.

Від слів твоїх у мене серце встало,
у простір вилітало, наче птах...
А ти мене в чоло поцілувала
і, мов русалка, зникла у житах.

Я знов, що томишся у панських наймах,
кріпацьку, чорну долю кленучи;
та як до тебе крізь шляхи розстайні
було дістатись в пітьмі уночі?

Зимою в кучмі, в батькових чоботях
не раз під панським я стояв вікном,
аж виходив із двору хтось напроти
і проганяв мене на шлях ізнов.

І панський крик змивав твій ясний образ
і дер малюнок неспокійних mrій.
Але не вміла панська лють недобра
затерти в серці світлий привид твій.

І скоро шлях мені значила гулко
мандрівка хмар у синій вишині,
щоб знову у виленському заулку
зустріти тінь твою в вузькім вікні.

А потім шум веселої столиці
і воля, Академія, Брюллов,
здавалося: це сон, це тільки сниться,
що друзів я на чужині знайшов.

У тебе — може — жаль, що на сальони,
на зимний усміх дивної княжни
я проміняв задуму безгомонну
вкраїнських піль під теплим сонцем жнив?

Та вір мені: в далекім зимнім місті,
проходжуючись в сумі самоти,
я знов, що серце туги не помістить,
що там мені від себе не втекти.

І знову сни в кімнаті на піддашші,
нічні прогулянки у Літній Сад,

де місяць з півдня, від загонів наших
на Україну закликав назад.

У тім саді, в чудному хвилюванні,
— здавалось — знову ти до мене йдеш;
і я чекав, аж тінь зорі остання
топилася в темній синяві небес.

До тебе вітер ніс закляту тугу,
що в темну ніч писала перший вірш:
він нам ворожив, чи зійдемось вдруге,
чи нам ніколи на зійтися більш.

А потім привид: степ, Дніпро ревучий —
знайомий образ пізнає душа...
Там, як — бувало — мачуха докучить,
я до стовпів залізних вирушав.

I, мов хлопчик, я їхав в Україну,
де під вітрами клоняться жита,
де у садах вишневих пісня лине —
така величня і така проста.

Здавалося: там радісним промінням
життя мережить сонце, як рукав...
А довелося? Довелось незмінно
зustrіти те, що перше покидав.

Тоді я знов, що не пора вже марить,
що мріями кайданів не зірвати!
... I підіймався гнівний Костомарів,
і віщим словом чавив рабства гать.

I знову сни в кімнаті, на піддашші:
шум моря, рев гармат і людський гам.
Пили човни, йшли коні, люди, мажі —
свободу Гамалія ніс рабам.

Вбігали в хату люті гайдамаки —
минулих днів невмовклива луна
і Україна, наче цвітом маків,
повстаннями зривалась, вогняна.

Тобі, Оксано, шепотів Ярема,
те, що ховав я у своїй душі...
В його словах тобі привіт від мене,
в його словах — мої думки усі.

Так не було рятунку ні від кого.
Рабам лишився гайдамацький ніж.
І я — проклявши самодержця злого —
свій заповіт доказував мужніш.

А потім із-за грат, з-за темних мурів,
дививсь я сумно в сіру далечінь,
чи сонце не мигне в вікні похмурім,
чи не мигне твоя неждана тінь.

А там: солдат-вигнанець у шинелі,
я виглядав, чи хоч листа нема.
Та не було! Лише піски пустелі,
щоденна муштра і нудьга німа.

Вночі — мов злодій — вийшовши з казарми,
у сірий простір кликав я, кричав. —
Та крик лунав самітно і надармо:
вгорі лиш місяць сторожем стояв.

Плили літа. Кати скували серце
і кинули його в глибінь пустинь.
Та там воно кричало, і тепер ще
живе, товчеться і дзвенить, мов дзвін.

Ще раз воно забилося міцніше
в запалих грудях хворого старця,
як день надію цвітами розвісив:
ясний світанок волю обіцяв.

Ще раз летів я птахом в Україну,
стрічати волю давнім юнаком...
Здавалося, що там тебе зустріну,
в хатині над омріянним Дніпром.

... Не довелось! І знову на чужині,
в кімнаті на піддашші — сам один.

І знову жду тебе, як там під тином,
нанизуючи довгий лік хвилин.

Тобі уже назустріч зорі вийшли,
і місяць просить хоч на мить зайти...
— Це вітер навіває запах вишні,
чи твій це ніжний подих?
— Ах, це ти!

1939

У РІЗДВЯНИЙ ВЕЧІР

Під брамами замовклими,
замкненими на замки,
мов стиснені уста —
там,
де похмурі ґзимси,
мов повіки,
заслоняють краєвиди неба,
там,
за жалюзіями,
що закрили ями вікон,
— зачинені серця.

Ніхто не вийде,
роздрушуючи по сходах кипоть свічки,
до брами,
що — здається — відозвалась
стукотом,
як стукіт віків.

Нема притулку подорожньому:
загасла в серці іскорка,
що розгорялась у вогонь,
як —
приязнь,
дружба,
люbos.

Не заблудити між заулками,
де чуйне вухо,
мов мікрофон,
виловлює шепотіння,
якого й не було в душі.

Підеш осамітнений
за зорею,
мов за книгою,
що спопеліла від надмірного вогню,
— там,
де шляхи непозначені,
там,

де твоя батьківщина,
що зродилась у мрії.

I будеш дивитись у простір
з устами затиснутими,
наче замкнені брами
твоєї думки
i
твоєго серця,
де народився БОГ.

14 грудня 1954

ПОРТИ

Не конкістадорський був наш останній відплив!
Не нас вишмагував гнучкого штурму шквал,
не наши прапори бадьорий спів розвітрав.

Нас пхнули в палубу, немов щурів в підваль,
і повезли в чужі нам і незнані землі —
як вислід тайних змов, що хтось із кимсь уклав.

Шляхів не знали ми — у ницості прищемлі:
не діло нам малим до їх високих діл!
Ми лиш з бляшанками виплигуюмо — ченмі

прийнятий ласкавий хліб, що кинув ситий стіл,
і вити псом у ніч, де небо — сіра маска,
із серцем, де наш біль — немов забитий кіл.

І все, що мали ми, — чиясь дошкульна ласка:
це нам, коли хребти неперестрибних хвиль
тесали косарі ножами з срібла пласко,

теж сонце дарували, мов в дарунку бриль,
— розбитим, вигнаним і непотрібним людям,
що десь колись жили й життя згубили стиль.

Вітрами шарпані простори, наче груди,
де набучнявів крик — підхований чиряк:
куди, в які порти наш корабель прибуде,

чи знайде рідний дім загублений моряк,
який не знов ще, що — ласкавість батьківщини,
не бачив берегів, де сонця світливий знак?

Сумління жерло нас: і за які провини? —
Серед безмежних вод — яку ми знайдем ціль?
— Притулок прошаку ласкавої долини...

А ми теж мріяли у синю далечінъ.

1954

МОВЧУ

Мовчу про все, що діється у світі,
про всі малі й великі твори рук,
що злочином і добродійством вкриті

підносяться угору, наче дрюк —
і кари знак, і знак дорожовказу
серед доріг без правди запорук.

Мовчу про суд, що діє без наказу,
коли вбивати — мов вправляти спорт,
і про брехню, яку — немов заразу —

несуть сліпі і праведні у порт
людських думок; і про нові держави,
де людський дух під зашморгом ескорт

і де тиран — ждучи для себе слави —
учить народ неволю полюбити;
і про війну без змислу і підстави,

щоб мирний люд у розтічі розбить;
і про грозу нових кривавих воєн,
що перетрутъ в руйну цілий світ.

Мовчу про гніт, мовчу про неспокої,
нужду і страх, про голод і терор,
про крик в'язниць — безпомічні настрої

малих людей, що із тюремних нор
поранку ждуть; і про страшну систему,
що змінює людей в гидких потвор.

Мовчу про гнів, що наче анатема
брехливих правд, безвірства вір-зневір
росте в душі, і шлях, куди ідемо,

проколює гниттям порожніх дір,
що тягнуть нас в незнану порожнечу,
у сумніви, у безпредметний спір,

у круг ідей, що всьому заперечать,
що зло й добро, що зрадник і герой
— для них одно, і всі велики речі

стягають вниз одним кличем «долой»!
Мовчу про час, коли життя — це ласка,
мовчу про сум, про мучеників зойк

і про людей, що потерпіли важко
в краю, звідкіль їх нарікань не чутъ —
у царстві злім бундючного ватажка,
що творить гимн із людського плачу
і заставляє гнаних і голодних
поклін нести йому. Про все мовчу...

I часу жду, коли це людське кодло
зжере себе у підступі й брехні —
погноїще для днів, що линуть гордо,

для правд нових, що спілють в глибині —
в ясній душі невільної людини,
що стане знову у воскреснім дні,

пізнає всі злочинства і провини,
почне життя свого добу нову,
рахуючи всі радісні хвилини,

що виростуть, мов квіти при шляху,
і піднесе благословенні руки
над всім, що бачу і про що мовчу —

мовчу я, щоб не крикнути з розпуки!

1950

ЗАПИСКА СИНАМ

Як з пристані дмухне вітрами в місто
і тугу видовжить, немов антену,
тоді підіть за серця звуком чистим
ген — у крайну мрій моїх зелену.

Роззуйте черевики, мов прочани,
поставте ніжність стіп на чорну землю,
щоб дотиком відчути її рани,
невидані з далеких відокремлень.

Підіть у місто, що закуте в камінь,
неначе книга в цінні палітурки;
читайте розповідь, яку віками
заглушує чужий буденний гуркіт.

Підіть у села, де незмінне сонце
 поля зливає золотим нектаром,
де день за днем неспійманим погонцем
наздоганяє роки, мов отари.

Ось там під небом рідної країни
давно я мрії розгубив, мов листя...
(Як стовбур вбраний в забуття, мов в іній,
сукатим гіллям широко розрісся.)

Послухайте нескінчених симфоній,
що їх склав у землю, наче зерно;
ловіть, мов пісню, в радісні долоні
далеку молодість, що не поверне.

Йдучи шляхами стройними в намітки,
куди віки просунулись без вісті,
ачей зірвете мрію, наче квітку,
що раз заквітла в ясному намисті.

Ачей спіймете щастя невловиме,
що, мов князівна на стрімких верхів'ях,
манило юнака у неба вимір,
де я радів, хоч щастя не зустрів я.

14 квітня 1956

ШИБАЙГОЛОВА

На вершинах вітер шарпає, мов шнуром,
що тебе у зашморг до землі пришив,
шарпає думками, що зродились з дуру
у ласкавім серці — голубі без крил.

Вилетіло небо. Небо безконечність,
наче дим несхопний: мрія — синій дим.
Простягни долоні: знов цей круг безпечний —
випарами думки затхлий власний дім.

Розбиваєш мури, що арешт для думки,
здмухуєш будівлю, наче домик з карт.
Залиши свій сумнів — на пероні клунки.
— День, мов дим блакитний, за життя все варт.

24 березня 1956

ЛИСТ

Маленька зліплена ковертка
з дрібненьким написом на ній
у згадці зіркою померкла —
камінчик в мрійній глибині.

Листи — це посланці просторів —
крилаті злети голубів:
про радість, що росте угору,
про смуток, що не має слів.

Хто з нас не ждав вісток далеких
і ранку, наче посланця,
рахуючи, як кроків клекіт
підкочувався по східцях...

О, розкіш вічного чекання —
благословенний час надій!

О, серце — прозолоть порання,
антеною в просторах стій!

А, може, серця вже не зрушить
листа ніякого квадрат
і всі вістки такі бездушні,
і невідомий адресат...

Та ні! Ось знову йду я в ранок,
як йшов колись, як йшов давно,
а місяць — всесвіту посолець —
складає зірку під вікно,

коли в незбагнені простори
закинув думку я, мов міст,
ждучи в блаженственній покорі
на той найжаданіший лист.

1954

МИСТЕЦТВО

Танцює балерина під кінкетами
на сцені, що украли в Пікассо;
і виструнчена чорними клярнетами
підверчується туга про ніщо.

У серці неокреслене пожадання:
в платок мовчання загорнутий крик;
і до просторів мрія нерозгадана
в кімнаті мізку, наче самітник.

В заулках міста пристрасті приховані,
де чорний вечір під стовпом оглух:
за муром різаним, у темній повені
витончується думка в смілий рух.

Засвічуєш фантазію ліхтарнею,
у ніч, яка далеко — мов нема,
де балерина з серцем, як з кокардою,
— засмучена, мов погляд із вікна.

15 березня 1954

У ПЕНСІЛЬВАНСЬКОМУ ЛІСІ

Не виходять із вигідних лімузин
— там, де вічні зеленню левади,
де химерна *айві* — квітка зради
розцвітає густо, мов полин.

І не висунуть причесаних чуприн
— там, де сонця вогняні каскади
розпікали червінню осади,
де — мов ніж — ріс індіанський чин.

Загорнутому в подушки авта,
(мов невільник життєвих вигод!)
не тобі зріс Пенсільванський ліс.

На гілляці трупом висить завтра,
як тобі — в час техніки і мод —
хтось незнаний кулю в спину вніс.

1955

ДУМКА

Шукаю простору самотнього під небом,
йдучи по вулиці, засміченій від крику.
О, де цей храм душі під ваготою копул,
що дум надуманих засклеплюють вітражі?

Пристанути б у стіп недовершених мурів,
що двигають віки — цеглина на цеглині
і слухати сторіч — розмову непокірну
одухотворених людей, що йшли тим шляхом.

Підношу зір туди, де почорнілі гзимси
затінюють шибки із видом на щоденність:
у сопусі від страв, у кліточках красивих
заткнуто наші дні — дарунок неповторний.

І серце без пісень, мов нерозбитий атом,
і тиха самота, де мрія — наче дійсність:
збираю квіти ген на всесвіту леваді,
проходячи мости, що звисли між планети.

27 листопада 1952

ОСТАП ТАРНАВСЬКИЙ САМОТНЕ ДЕРЕВО

Мистецьке оформлення Якова Гніздовського.

ОСТАП ТАРНАВСЬКИЙ

С А М О Т Н Е   Д Е Р Е В О

ПОЕЗІЙ

Об'єднання Українських Письменників
«СЛОВО»
Нью-Йорк — 1960

ЕЛЕГІЯ

вчора:

стоїть задивлене в вікно блакиті
заквітчане мов дівчина в горсеті
самотнє дерево

сьогодні:

та й одганяється від птахів черні
що наче хмари нагинають віті
— розпучливо підносить голі віті
до кульмінації
що не заверне
самотнє дерево

завтра:

той самий пункт що завжди осередком
окремого життя в часі-просторі
та вже не вистриб
але поглинання
і розцвіте гнилим потворним твором
твердим корінням
коренастим предком
в землі
що чорним пунктом існування
самотнє дерево

вічно:

мовчить як скарга що не скаже слова

життя — це вистриб до вікна блакиті
з якого видно: йдуть тисячоліття

підносяться сухі кістляві віті
фантом
немов реальність голу ловлять
у ніч
якої й зорі не просвітять

і в нагороду найцінніше дарування
: спадає зірка із далекого мовчання
самотнє дерево

31 січня 1958

НАБЛИЖЕННЯ ДО ВСЕСВІТУ

I.

Це — мов дитина, що біжить,
вимахуючи ніжкою,
мов калаталом дзвону,
і простягаючи свій сміх,
немов щасливу руку,
щоб потягнути за шнурок
від золотого дзвону.

Це — мов учений, що летить
в радаровій кабіні,
мов рухається по щаблях
математичного ряду,
щоби спіймати інтеграл
нездійсеного рівняння.

Так ти ідеш в захопленні,
задивлений у пункт,
немов у ціль
не оглядаючись
і не сумуючи,
туди,
де зашморгом шнурок
від золотого дзвону,
який тобі призначено:
— немов число
у безконечному ряді,
не визначеному ніяким інтегралом.

І хоч небачена рука
спіймає тебе за ногу,
немов за калатало дзвону,
щоб не дзвонив
бундючним серцем,
залишиться ще шнур —
шнур золотий,
мов формула,
яка визначує життя.

Хоч будуть посягати
ще радісні пориви рук
по мертвий шнур,
що має наповнити всесвіт
живим звучанням дзвону;

хоч будуть уставляти
у ряд нескінчений
все нові числа,
мов на полиці книги, —
та все ж твоє число,
як книга,
що — розповідь окремого життя,
як випнута рука,
що посягла
стягнути зорі
на землю.

II.

Мов Гамлет, ти береш у руки череп,
як доказ недоконаного припоручення,
коли ішла людина,
наче промінь,
що гордий за призначення світити в темені,
аж згубиться у гамірливому суспільстві світла.

І лиш той череп — свідок,
що щось призначено було зробити
й не зроблено;

і промінь що блищав індивідуальним світлом,
неувійшов у темні тайники глибин,
ропливши в безвільнім яснім морі;

і голос, що шептав надію, мов молитву,
упав — підстрелений, мов птах.
згубився, мов луна, у всесвітах —
— у гуркоті,
що сума індивідуальних голосів.

... І не взуеш сандалів, мов прочанин,
щоб перейти у вічність, мов у царство,
хоч як же драматичний був твій вихід
на сцену,
де ти упав — підстрелений, немов актор,
і ролю, що її тобі призначено заграти,
заграє другий хтось
інакше.

Життя, як образи,
насвітлювані на екрані мозку,
що був уставлений у череп,
який держиш в руках,
і — спорохнявів.

I всі величні поривання,
що ще відродяться у мозках та й у грудях
новою думкою
i
свіжою любов'ю,
підтверджені лиш білими кістями,
що спочивають у земнім масиві,
мов літери у книзі,
в якій написано про чар життя.

III.

Ти ходиш самотою в замкненій кімнаті
i ловиш звуки всесвіту,
крізь отвір радіо
антеною,
яка звисає у безодній всесвіт шнуром сподівання
мов промінь у безмежній темені,
— в кімнаті замкненій,
мов вічність:
де смерть — життя нескінчене,
i де життя — хвилина благородна,
коли народжується світло,
мов звук незнаного початку.
I серце виростає в безконечність,
немов у безнадію,

де ти живеш у просторі віків,
мов темна пляма,
що раз забліснула вогнем,
як зірка,
і згасла.

13 січня 1957

ВСЕСВІТ СЕРЦЯ

Я знайду свій спокій на вершині,
де зійшлися дороги у світи,
де дорожовказ у мрії сині,
хтось вstromив, мов напрям до мети.

Де приніс, як втому подорожній,
вечір спомини, мов скринь тягар:
все, чим у житті ставав заможний,
днів минулих досвід, наче скарб.

Не скажу, бо і сказати ні кому,
що життя чужинцем перейшов:
не зустрів ні пристані, ні дому
по слідах мандрівних підошов.

Не радів багатством, що довкола,
вдивлений у всесвіт, що в мені;
на базарах з-під полі, з-під столу
купував хвилини самітні.

Та й тепер, як сонце клонить вій,
в мене в серці інший — вічний день:
в мене в скрині, наче сині мрії,
клаптики розірваних пісень.

червень 1957

РОЗЦВІТАННЯ

За палісадою бузковий кущ:
твоє рам'я — мов галузь, що розквітла...
ось так у пам'яті живе весна,
що раз розтаборилася в мурах міста.

Сентиментальна музика з вікна:
тужлива, бо співала чорна флейта.
Розвішений на гзимсах неба плющ,
мов вирізок блакитного квадрату.

Задивлений у синяви абстракт
із перспективи кам'яниць циліндра,
і цвів, і розцвітав бузковий кущ,
в землі унерухомлений корінням.

І підіймалось бузовиння мрій,
щоб синяви нескінченість дістати...
І розцвітався сум,
коли весна
циганським табором ішла крізь місто.

1957

РЕАЛЬНІСТЬ

I.

Ідеш по брукові старого міста
з дум вантажем, немов з труною.
Така хвилина урочиста,
мов вічна ніч перед тобою.

Несеш, мов труп закостенілій,
твоїх ідей віджилі експонати.
Обличчя в тебе — маска біла,
а серце
ув'язнили ребер грati.

Немов мерлець на власнім похороні,
на витоптанім цвintariщі думки:
кістяк, що був живий, хорониш
в музеїну порожнечу, за лаштунки.

II.

Якщо дивитися з вікна підвальну,
то бачиш ясні акварелі:
людей, що сонце зустрічали,
людей, що ставили оселі.

Якщо шукати слів в підвальні серця,
то це не фраз заучені цитати:
твоє же серце — мелодійне скерцо:
не думати —
уміє відчувати.

Якої сили — для оновлення людини,
щоб скинути начитані догмати...
Підстав під сонце, і під вітер спину,
землі малий нікчемний експонате,
що центрифугою вкрутив у мозок
ті досвіди, що інші пережили...

А сонце й вітер — це лиш просто: проза,
щоб кров у тебе напинала жили.

1958

РУТИНА

Щодня нескінчена повторність
в кориті кам'яної вулиці,
наповненої криком і сміттям,
де запах оселедців, мов віньєта.

Година восьма тридцять — це реальність,
і я реальний на незмінній сцені,
де крок мій кожний, мов розквітла рожа,
мов мрія в зграї чорних дум-ворон.

Стою самотній перед всесвітом,
і кличу в далеч, наче Робінзон,
який один реальне існування
на острові земнім, що — декорація.
І знаю, що не може бути відповіді,
що кожноденна ця моя рутина
— це шлях у Ніч, що прийде неповторно
в оту реальність з мріями, як рожі.

1958

ФАНТОМИ В ПОРОЖНЕЧІ

Тобі відділено обрізок часу —
частину неподільних величин
із точки погляду земного шляху,
де з ранку йдеш у невідхильну ніч.

І все твій погляд там, де станув Час,
що безконечний, наче порожнеча.
Ідеш — задивлений у розпис зір
і падаєш в долину, мов у дійсність.

Ростеш, мов квітка, та, мов квітка, в'янеш
в коловороті початків-кінців.
У всесвіт руку кинувши, мов крик,
що не злетить поза земну орбіту

під присудом закону гравітацій,
ідеш у вічність, що стойть, мов тиша,
вирізьблюючи вістрями фантазій
у порожнечі всесвіту фантоми.

2 лютого 1959

ІДИЛІЯ ЗРУЙНОВАНА

I.

У затишку солом'яної стріхи
спурхнув димок простого світогляду,
що раз розцвів весіннім співом саду,
обіцюючи розкоші і втіхи.

В квадратику сільського краєвиду,
де мудrosti ніякої не треба,
сам Бог — що Пан під копулою неба —
упхнутий під нескладним людським видом

під церкви дерев'яної покрівлю,
з якої вид небесної левади —
мов цвінтаря, що радісно провадить
у простір вічності — мов у нову будівлю,

в якій для кожного готове місце,
щоб не згубився в світі невідомім,
щоб вічно жив — мов в затишному домі,
своє уявлення про щастя там принісши.

II.

Та враз вітри нового світогляду
здмухнули стріху солом'яних мрій:
людина станула проти стихій,
самотня, без опіки, без поради.

І як же віднайти себе в просторах,
яким нема кінця, ані початку,
коли життя лиш наслідок випадку
у катаклізмах, що руйнують-творять.

Вже не знайти спокою, ані тиші,
ані соломо-стріхого притулку:

в безвихідному вічності завулку,
мов тінь, мигнеш і сліду не залишиш

в детермінаціях без простору і часу...

1958

ВІЩУВАННЯ

Хоч вилетиш у всесвіт у бальоні,
збудованому власними руками,
то це не значить, що здобув ти простір:
бо ти лиш кукла в шкарадущі ляку.

Хоч відірвешся від землі орбіти
й зависнеш у просторів порожнечі,
то лишишся лиш в'язнем у кабіні,
що — рукотворний круг фантасмагорій.

Тобі не йти у всесвіт переможцем,
бундючний розуме в кватирці мозку...
Мов атом, стлієш, зв'янеш, наче квітка,
відірвана від соків чорнозему.

Пристань і відхили вікна квадратик
туди, де станули тисячоліття...
— Лиш доторк босих стіп на голу землю
відчути дасть красу майбутніх весен.

24 жовтня 1958

РЕАЛЬНА ВЕСНА

Весни ніколи не відчує місяць,
який є всесвіту малим органом,
який між мрійним і реальним висить,
мов біоліт, що пережив свій ранок.

Та все ж весну спостерігає місяць,
рахуючи періодів повторність,
і — наче Фавст, що на ціну спромігся,
задивлений у ясність в світі чорнім.

Весна ясна виприскує базьками
на деревах, що мають скам'яніти:
проста верба, що заслонила камінь,
воскрешень заповідником і мітом.

І ми цвітем з весною, зеленієм,
переживаєм кожний день, мов казку,
підносимось, мов горошина, спієм,
загорнені у сонця ніжну ласку,

задивлені у місяць, мов у світлість,
сумні, як місяць в тишині космічній,
де зорі раз були базьки розkvітлі,
аж скам'яніли у самотню вічність.

1957

СОБАКА СКАВУЧИТЬ ДО МІСЯЦЯ...

А місто, мов пустир,
заметений вітрами,
де сірий камінь не співа,
як камінь, що прорізує бурхливі океани,
і не вирощує рослин,
що символи повторень життєвих,
де в дзеркалі небес
відбився сірий простір,
мов негатив
думок,
з яких вже облетів фантазій цвіт —
мов погляд із очей,
що поза ними порожнече — мертвий світ.
І серце, мов кругляк,
що кам'янів під тягаром випадків,
— те серце,
що листком
затріпотіло раз на лінії музичної строфи, немов на гілці,
перед упадком,
коли ще
мрій
злітали табуни, мов голуби до сонця,
коли воно
було ще сонце, що гаряче, як і серце,
і кликало — шаліло,
мов серце, що розносить груди,
аж скам'яніло
у форму груди
і висить мертвим місяцем, мов споминів далеких витвір,
приймаючи жаль скавучання, мов молитву...

15 березня 1957

БАЛЯДА ПРО МІТ СМЕРТИ

Як добре умиралося у вірі,
що там на тебе жде затишня раю...
— Чи в славі вмреш, чи гнаним псом сконаєш,
то буде нагорода тій офірі,
що зветься смерть.

I як відважно йшли до тої смерти,
лишаючи цей світ недосконалий,
щоб у кінець сподіваний причалити,
де в безконечність світ новий відвертий,
що є життя.

Та хтось перемінив речей систему,
підсунувши нову, підступну думку,
що:

сонце нам даровано в дарунку
на відстань, вложену
між світ

i

темінь,
що зветься смерть.

I вже пропав той божий дар — відвага,
і вже не видно поза земський обрій:
і цій землі — проклятій і недобрій
уся любов,
i віра,
i увага,

бо це життя.

... Як добре, що життя є безконечне
i смерть — лиш зміна однієї форми...
Іще не раз прийдуть нові реформи,
та вічне — твердження — незаперечне,
що

смерть —

лиш заповіт

нових народжень.

1956

ПРОМИНАННЯ У ВІЧНІСТЬ

Вже все було: життя, мов каруселя,
що крутиться під звуки катеринки...
І де ж ота невидана оселя —
надійна ціль останньої зупинки?

Тупцюємо в бігу коловоротнім,
а час стойть, мов вічність, непорушно:
і день, і ніч, мов привид, неістотні
в безмежності, де простірно і душно.
І крутиться повторність каруселі,
де вічний час і простір безконечний.
І тужимо до клаптика оселі,
що манить, мов притулище безпечне.

Та в нас квиток — гостинець для дитини —
де місце й час означене і дано...
Кричи й радій, коли біжиш без впину
в оте життя, що рух лиш безнастаний,
куди прийшов, щоб відійти неждано.

24 вересня 1956

КРОКИ

На коліна впадь і бий поклони,
щоб ласкавий був для тебе світ!
Хоч життя пробіг ти вітрогоном,
підповзи до вечора ікони,
що самий прибрав букетом віт.

Ти лиш людський привид, мов метелик
заблищав під поглядом зірок.
А у тебе думи невеселі,
щоб дійти до вічності поселень,
де ніколи не дійде твій крок.

Хто осудить, що без зла-провини
ти життям, мов праведник, ішов,
уявляючи цей світ святынею,
де ідеш на прощу безупинно
— уявляючи, що ціль знайшов.

Ось прийшов у соняшне полуднє:
впала хмарка, наче думка з віч...
Ta якою мудрістю ти мудрий,
розсугаючи міраж облудний,
мов вуаль небесну,
за якою чорна Ніч...

1959

ЛЮДСЬКИЙ ПОХІД

*"The life of Man is a long march
through the night."*
Bertrand Russell

Ми йдемо, узявшись за руки,
крізь глуху і непроглядну ніч:
витягаєм перед себе руки,
доторкаєм простір, що є ніч.

Ми йдемо, мов прокляті прочани,
на верхів'я, що його нема:
до уявних візій ми прочани
у безсмертність, що її нема.

А природа перед нами муром —
йдуть на нас з усюдів вороги:
шлях нам заступили чорним муром
невидимі сили — вороги.

Раз-у-раз хтось падає в дорозі —
косить мовчки всемогуча смерть:
залишаєм друзів на дорозі,
де замовкла візія — де смерть.

Шлях короткий, наче неминучість,
а мета висока, мов зоря:
не обійдеш долю-неминучість,
що сліпа... Для кого ця зоря?

Друзі, затіснім міцніше руки,
запалімо у серцях любов:
щоб прогнати самотність, дайте руки!
щоб світила в темені любов!

9 липня 1959

META

Лежиш на вулиці Калькути,
на вилинялому килимчику,
що становить усе твоє майно,
костисті ноги скорчивши під себе,
— і тільки очі,
голодні, склисті очі,
що з черепа вибліскуть,
мов діаманти,
жадливо дивляться у небо,
де зорі,
мов діаманти,
і де шукаєш ти дороги
до світлої мети.

Лежиш на пухових подушках,
вигідно розвернувши плечі
і на матрац,
і на пружини,
прикривши сите черево
шовковим покривалом,
в затишній спальні
абажурів і тепла
й не бачиш зір,
ані доріг,
що йдуть у невідоме,
— та все ж у тебе в серці тиха туга
за чимсь незнаним,
що піdstупає до дверей твого сумління,
яке заставлене байдужістю,
немов котарами важених вікон,
що в них стукочче зазоріла ніч...

Лежиш із думкою тривожною на серці,
земний мандрівнику,
і хочеш вірити,
що те далеке невідоме,
яке приманює й
    тривожить,
твоя мета.

1959

БЕРЕГ ЗЕМЛІ І МОРЯ

Застромлюю яскраву парасолю
на березі безмежних океанів —
на березі

що став притулком мрії,
що її скопив у клітку
обмеженого мозку
сам Творець;
— на березі, де виріс цвинтар
роздітих черепів,
які згубили
дарунок задумів
про очайдушні перелети океанів,
про вистриб у простори
над плесом вічності —
на березі яскравих парасоль,
що їх щораз зриває вітер,
щоби відкрити вид
на шлях,
куди простує віковічне сонце,
— а наші руки хробаками
обмотують їх, наче крила,
щоб не злітали вище земського спокою...

Хай парасоля — це шатро новітнє,
що закриває страх

перед безмежжями блакиті,
щоб захистити ліниву думку
від злетів у безмірний простір...

Та все встаєш і йдеш, немов дитина,
та й обережно вмочуєш стопу у воду
і дивишся у простір, мов у привид,
де чуєш голос, наче виклик,
де бачиш образ, наче ласку,
— встаєш і йдеш,
не зрозумівши навіть,
чи йдеш комусь назустріч, чи втікаєш,
щоб не згубитися у цьому квітнику розквітлих
парасоль,

що їх обсіли
придавлені тіла й
придавлені думки,
що раз були злетіли птахами на гривах хвиль
у простір
і... злякались,
щоб не зависнути між синявою неба і морів,
і відцурались мрій,
мов похотей гріховних,
замкнувши їх в тісну коробку серця
на спогад,
що жила колись людина
богоподібна,
аж доки не знайшла спокійного затишшя
під парасолею, що — мов намет ілюзій.

О, синя простороне,
чи зустрітись
самотнім душам,
що посміли мріяти про вічність,
в безмежнім небі реально-сущих океанів,
що їх заслоняють
ілюзії красивих парасоль?

1959

ПІД ВІКНОМ ВІЧНОСТИ

Реальність безкінечна й безчасова
— безодня, де стоять-пливуть-літають
три елементи
споєні в одно
вогнем життя,
де вічний простір — вічний час
за шибою блакитного вікна.

А нам хтось означив наш простір,
і вирахував час
від дерев'яної коробки,
що колиска,
до дерев'яної коробки,
що труна,
— подарував свідомість:
найвищий дар безсмертної реальності,
щоб рахувати
періоди постійних проминань,
де є початок — розцвітання,
і є кінець — повільне каменіння,
— мов дерево,
що — хоч співа зеленим шумовиням —
все глибше грузне
в чорний камінь,
який скриває,
мов есенцію,
вогонь —
далекий відзвук вічного життя.

І не втішають ранки,
розбуджені від дзвону сонця,
і не приманюють моря,
що пишуть хвилями
ілюзію, мов казку,

як станула людина
засмучена-замріяна
під вічності вікном,
щоб впасти в чорну Ніч,
і бути безконечно.

1957

ІНШЕ ДИТИНСТВО

Парафраза на вірш Рільке «З дитячих років»

Був сутінок, як завжди в сутеренах,
і пахло плісню від канальних рур —
та мама не ішла, не шелестів ажур,
як це у Рільке — хоч подібна тема.

Для хлопця вигляд — лиш вікна квадратик,
порізаний залізом чорних ґрат:
крізь ґрати зорі лили аромат —
далекі зорі... без доріг... без хати.

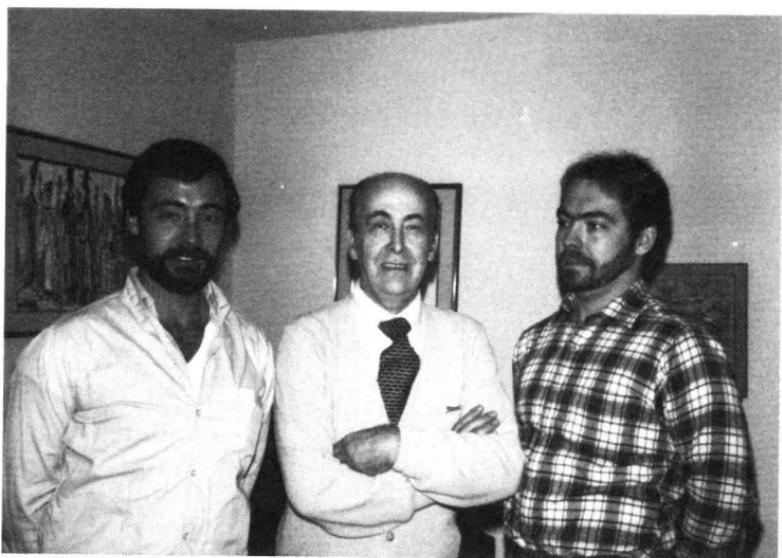
І рук ніхто не клав на клявіятуру...
Де в Рільке фортепіан — стояла піч,
яка не гріла серця, що — мов ніч
загублене, до зір кричало з дуру,

коли хлопчина в темноті підвалу
знаходив в самоті свій власний світ,
де зорі — до далеких станцій зліт,
мораль у серці — камінь в рівновагу.

15 жовтня 1958

З дружиною Мартою (Зальцбург, 5 березня 1949).

З синами Марком і Максимом (Філадельфія, 1981).

ПІД ВІКНОМ НОЧІ

(з недрукованої збірки)

ПРИСВЯТА

Марти

Чи чекаєш-ждеш на мене, мила,
при відкритім навстіжень вікні,
як тоді, коли нас полонила
біла мрія — пташка на весні?

Чи співає ще ця давня пташка,
чи зірвався дивний її спів?
Спів пташиний, наче пришибашка,
загорівся в полуум'я й зотлів.

Чи з вікна ще видні краєвиди,
що ішли аж на кінець землі?
— Розкривались перспективи — види,
і плили уявні кораблі.

Та у нас все ж ті пташині співи,
той же самий краєвид з вікна,
що зродились в серці і доспіли —
mrія, що незмінна і одна.

5 березня 1963

ВІЧНІСТЬ

У запашні сади, між стиглі груші
день увіходить пишний, чепурний.
Та він спокою ніжного не зрушить
і не зжене із серця птахів-мрій.

Між пелехатих груш присяде тихо
на килим трав пухких і запряде
годин сріблисту нитку. В зимну кригу
застигне небо змучене, бліде.

На грушах час зависне. Спіла тиша
вкривальник білий кине на поля,
немов приречення незмінне пише
мандрівникам, що йдуть нівідкіля.

1938

ГЕНЕЗИС

День перший

Людина зліплена із глини:
з глибин земних,
із надрів недоступних,
де ще ятритъ вогонь — вічний порив,
поволі виповзала на поверхню
із серцем, що, мов атом — зрив,
що був початком речей —
ішла та грузнула у глину,
що виповняє формою життя,
ішла, не на вірхів'я, а в долину,
услід течіям рік,
там де земля, розквітла крином.

День наступний

На березі безмежних океанів,
де сонце висисає життєдайність вод,
щоб розпорошити її на жир вітрам,
мов хижим птахам,
де станили стихії, мов стовпи над територією тиші,
війнув холодний страх,
мов білим ледом заморозило порив:
над берегом безмежних океанів
хароном станув страх.
І захисту шукаючи між деревами,
людина будувала загороду,
замкнувшись від світу рукотворним муром,
в красивім домі самолюбної ілюзії,
в самітній келії,
звідкіль немає вікон з виглядом у вічність,
в задушливім затишії власного обмеження —
співала голосно про людську велич і красу,
щоб не почути,
як зорі кажуть казку про велику Ніч.

День передостанній

В скляній вежі коштовного палацу
діямантом загорівся атом
того вогню,
що виповнив поривом людську глину

і людське серце — атом,
що оживляє — сповнює життям,
у вічному кружлянні творчих змін
дарує іскорку,
щоб загорілися світи новим життям,
плигнув летючим птахом, кораблем, блискучою ракетою
до зір, до сонця, до джерел вогню,
з якого вийшов,
того вогню, що є початком речей.

День останній

Лиш тим, хто сповнений поривом,
приречено згоріти у вогні,
коли всю землю,
мов до сну,
укриє білим ледом
чорна ніч.

1963

ВЕСНА

Вихід з камінних коридорів міста,
мов з лябіринту,

що веде у смерть,
де глухо гугонить луна століть,
поміж населення дерев,
кущів,
і трав,

де птахи підіймають із землі
веселий спів — блакитний день
у безконечний простір,
де дзвонить дзвін життя — відвічне сонце,
що білим цвітом осипається на землю
— мовою небес.

3 травня 1973

ТОЙ САМИЙ БЕРЕГ

*Людина станула на березі ріки,
яка пливе у вічні океани...*

Це той же самий беріг, де ти вийшов,
щоб упіймати мрію, що, мов пташка,
заманювала у глибокий ліс,
виспівуючи про країну щастя.

*Людина продиралась у глибокий ліс,
витоптувала шлях до мрії...*

Ти перейшов крізь темноту гущавин
за звуком пісні, що була
лиш відзвук твоого співу, мов луна
твоого уроєного посягання за нічим...

*Людина станула на березі ріки,
що пропаде у вічнім океані...*

Ти повернувся тут, на той же берег,
звідкіль і вирушив шукати щастя,
та не на мрію, ждеш на білий човен,
який пливе рікою в океані.

7 травня 1963

ХЛОПЕЦЬ І МОРЕ

Хлопець і море — два опоненти:
сила і ніжність,
простір і пункт.

Ось і зустрілися на побережжі,
мов змагуни, що готові на змаг.

Хлопець лиш слухає, дивиться, мірить,
вперше зустрівши стихію води.
Море незмінне. Воно споконвічно
все поглинає, захоплює все.

Хлопець стоїть перед морем і марить,
мрії на морі, немов кораблі;
їх не захопить і хвиль хвилювання,
їх не поглинє і темна глибінь.

Море — це шлях, що відкритий у вічність,
хлопцеві мрія відкрила цей шлях.
І попливі він у сині простори,
і перемірє життя на морях.

23 квітня 1963

КРАПЛИНА В МОРИ

Краплина води,
мов перлина,
єдина і неповторна,
самітня слозина
скотилася із джерела смутку
і поплила за водою
прудкого потоку
у ріки,
в широкі лимани,
у море,
в дальні океани нескінчені —
подавлена плесом нестримним,
рвучкими приливами штурму,
гучним буруном водобойв,
насильством нестримних вод —
пліве все та сама
самотня,
одна, неповторна, єдина
у масі краплин незліченних,
— краплина води, мов перлина,
ніким невідкрита,
нічим незнищима,
маленька жива краплина
у водах життя, в океанах краплин,
що кожна з них
окрема перлина
і нероздільна частина
одного масиву води,
що і є життя.

1 лютого 1978

ЛЮДИНА І ДОРОГА

Дорога безкінечна,
дорога, що веде у вічність;
людина йде по цій дорозі —
та чи дійде вона у вічність?

Людина життєтворча,
завірена в життя безсмертне,
промощує дорогу в вічність,
щоби на цій дорозі вмерти.

Людина і дорога —
і вічність перед ними...
Ідуть вони нога-у-ногу
світами осяйними.

20 червня 1973

НАДІЯ СЕРЕД НОЧІ

Чого ти шукаєш в забутому місті
в цю темну ніч?
Кого виглядаєш, якої вісти,
яких стріч?

За чим ти довбаєш в замовкливих мурах,
в руїнах слів,
де прахом присипала ніч похмура
псалом віків?

Надармо наслухуєш — з глухих підвалів
ждеш пророцтв:
слова, що горіли, світла, що гріли,
пішли проч.

Кричать на розpac розчепірені гілля
чорних дерев,
в яких ще недавно славне весілля
справляв орел.

Неначе олії, у серця лямпадку
надію влій.
Надіє, устань з глухого упадку,
світи і грій!

І знов забруньчить у лямпадці серця
вогнений цвіт,
сипне пелюстками, мов ласкою сонця,
на світ...

8 грудня 1963

БАЛЯДА ПРО ЧОРНУ НІЧ

У місті темно, тужно і тривожно так,
нечутно чорна ніч зачинює світла,
шнурки дощу, немов антен кістяк,
між всесвітом і містом розпина.

Туркоче дощ і клапають по бруку
кулисти краплі. В'ється сум, мов вуж.
Ану ж співати в такт дощового стуку,
радіти і кричати з радости, ану ж.

Усе мов казка — люди та дерева,
і все акорд у музиці дощу.

Чудацькі образи між крапель склива
у далеч переносить вітру шум.

1938

ІДУ...

Куди іду
чого шукаю
за чим тужу
що виглядаю?

Щодня виходжу у далеку путь,
верстаю довгі милі по дорозі,
щоб перейти за мрійні огорожі,
де золоті зорини мене ждуть.

Щодня іду, прискорюю ходи,
сягаю зір, мов золотих монет:
ось-ось дійду до ясної мети,
туди — під зоряний намет.

Щодня іду, біжу, і підбігаю,
в бігу не бачу і не помічаю:
йдуть поїзди, знімаються ракети,
женуться сателіти і планети —
весь всесвіт мчить у чорну далечінь...

Лиш я не йду!
Стою, мов нерухома тінь.

15 березня 1966

ТЕРМІНАЛ

Біжиш, біжиш до перехрестя ліній,
щоб наздогнати той останній потяг,
що завезе тебе до дальних станцій,
накреслених на блюпрінті фантазій.

І слухаєш, і дивишся у далеч,
пристанувши на виступі перону
під фірмаментом чорного склепіння,
де погасають зорі в канделябрах,
де вітер ніч розвішує, мов тишу.

Стоїш у велетенськім вестибюлі,
звідкіль ідуть всі колії світами,
— збентежений великим сподіванням...

Скрізь мертвaтиша! Жодного сигналу:
нема рефлектора, гудка не чути.
Ніхто не йде й нікого сподіватись.

На цифербляті місяця немає стрілки,
щоб вказувала бажану годину...

Ось так кінчиться біг твій терміновий.

15 квітня 1961

БАЛЯДА ПРО ВІЧНУ ВАРТУ

У вартівні палахкотіла ватра
і на лавах ждали вартові.

Враз підвівся перший: Чуеш, кличе...
І забувши наряддить шолом,
вискочив із вартівні, мов вітер,
двері розмахнувши навстіжень.

І ніхто не ворухнувся навіть:
на весілля не збиралися дружки.

Всі вони сиділи, як раніше,
кожний вижидаючи на виклик
звідтіля, де замок на горі.

І ніхто не глянув там, де двері,
що відкрили занавісу мрії,
де очікує князівна ніч.

Не питав ніхто: Зачим, куди?
Знали, що ніхто ще не вернувся з темноти.

15 вересня 1964

ЧАР МУЗИКИ

Тоді крізь скрип хитливого галуззя
дзвінкого вечора котився віз,
мов романтичний вершник в зір пилюзі,
з далин безкраїх ворожбу привіз.

Стояли довгі оксамитні тіні.
Вгорі блакиту скливо, наче став
пригнічення, де нас ніщо не стріне...
Враз місяць в чорну флейту грати став.

О, музико, що топиш в серця горні
лукавий гнів на радості металъ,
дозволь нехай душа пригорне
розквітлої землі блаженну даль.

1938

СПОГАД

Ловлю я музику —
розсипані коралі,
що висипаються з коробки радія,
в моїй кімнаті,
де розсівся присмерк,
і насиляю їх
на довгий спогад,
який розвішений
у пам'яті,
що станула в минулім.

Ловлю я музику
у пригорці, мов радість,
у присмерку кімнати,
наче давній спогад,
що був колись
намистом коралевим,
і сиплеється з коробки радія,
в моїй кімнаті,
де розсівся присмерк.

Ловлю я музики
розсипані коралі,
щоб упести
намисто коралеве,
щоб повернувся давній спогад,
що десь-колись
у присмерку самотньої кімнати
розсипався акордом коралевим,
щоб замінити mrію в дійсність.

12 лютого 1968

ДАЛЕКА НЕЗНАЙОМА

Ти ішла напроти, як надходить ранок,
ми не зустрічались, не тисли руки.
Розійшлися дороги, дні пішли нежданно,
перелистувались, як в книжках листки.

Де тебе шукати, де тебе зустріти?
Не на тих алеях, де тебе шукав.
Застибав дерева у кокарди квітень
і сади рясніли — квітів карнавал.

Будуть дні вишневі, будуть дні щасливі,
у чийомусь серці зацвіте любов:
розіллялось сонце — золотій зливи,
розіллялось серце — молодості зов.

Хто тебе згадає, хто тебе розпише,
як жила, мов пісня рано, на зорі,
як складав я мрії цеголками вище,
де моя князівна в замку на горі.

Ні, не буде книги, де твоє імення
на титульній картці золотим письмом
і ніхто не буде з мрією у жменях
плакати й радіти ніччю перед сном.

Бо життя раптова, неповторна дія,
як вітрець, як запах, що зірвавсь і зник;
жити лиш сьогодні — жити, а не мріять,
в замкнутому колі, де твій голубник.

Не тужи до речей, що їх хтось замріяв,
не знайти красуні, що жила в казках,
бо життя — це дійсність, а ти чародієм,
карнавали квітів у твоїх руках.

13 вересня 1955

* * *

До тебе думкою полину
у тихий вечір, перед сном,
і вдивлений у далеч синю,
шукатиму тебе кругом.

І зелень шелестом задзвонить
в чудній незнаній далині,
коли стрічатиму поклоном
тебе, мій ангеле, у сні.

І знаю, прийдеш ти до мене,
щоб тугу стерти з хмарних вій.
Благословенний час надхнений
блаженних снів, високих мрій.

1937

ЧОРНА ПАНІ

Ось вже вечір над Рітенгавс сквером
порозвішував кошики свіч,
по алеї асфальтовій звільна
Чорна Пані йде віч-на-віч.

В неї очі, мов два діяманти,
капелюх — нагадав Монт-Парнас...
Нахилилась, сказати щось хоче,
Малярме цитувати... та враз

обернулась і щезла за рогом
що веде у готель, що без брам.
Я не встав, не зрадів, не вітався,
залишився на лавочці сам.

Чорна Пані! Хоч ти і не рідна,
нагадала мені давній час,
коли я в Єзуїтськім городі
стрінув дівчину, котра в той час

усміхнулася сміхом ласкавим
і крутнула ясні кучері,
просказала рядки із Тичини
і рукою махнула мені.

Я зірвався із лавки і вибіг,
щоб дослухати вибраний вірш —
але дівчина щезла за клумбою
і не бачив її я вже більш.

І пішов я в далеку дорогу,
в чужину, у незнані краї
та й шукав я цієї білявки
ї не зустрів і не бачив її.

Та не ті були в мене видіння,
що їх ніс цей ясний тет-а-тет:
інший світ я знайшов у дорозі,
інший вірш записав у карнет.

Чорна Пані! Невчасний твій прихід.
Ти приносиш старий трафарет.
Ти для іншого музою стала
та й і я теж не той вже поет.

21 грудня 1972

ПРОЧАНИН

Мов прочанин під вечір
входиш у храм ясності,
що сповнений світлом надій,
призбираних на шляху шукань.

Чи замкнутись у світловому храмі —
у стінах мозку,
мов у домовині
власного себелюбства?

У присінках мозку
шарудять миши,
розмотують клубок надії
ген до темних закутин
безмежного світу.

І думка, мов бажання,
розділтається ниткою
ген у безмежний всесвіт —
у безконечну темноту,
що її не освітить
ясність мозку.

І лиш у санктуарію серця
ще горить загоріла свіча,
мов вогник надії.

5 травня 1970

ПРИСТАНЬ

Пристанеш тут,
знайшовши пристановище,
неначе присташ
під чужим дахом.
На сім засув
зачиниш двері,
щоб зупинити
за собою
погоню днів.

І ти готов
прийняти ласку
та й обов'язки
чужого дому
соняшних світлиць,
що повний сонця
і тісний від стін,
що може стати й рідним домом.
Та ще не встиг
розглянутись довкола,
не запустив коріння у м'який фотель,
як двері,
що були зачинені для тебе,
неначе вихід в інший світ,
відкрилися на всю ширінь
і хтось ласково вимовив твоє ім'я
і запросив: заходьте!
так як звичайно це буває
тут — в почекальні,
яка мов пристань серед хвиль життя.

Грудень 1972

ДІЙСТВО ПРО ДЕРЕВО

1.

строфа: Ось іде він — німий мандрівник
полотном пісковитих пустель,
щоб відкрити небесне вікно
там,

де муром стала ніч.
Випасались в пустинях пасати,
щоб зірвати завісу ночі,
щоб заблімали зорі — ласкаві очі.

антистрофа: Там стояло дерево,

дерево — намет,
там стояло дерево,
дерево — мета.

В безконечній, нескінченній ночі,
у яснині самітної смерти —
простягало ніжні віті,
щоб прийняти і приголубити
в тихий захист
у життя.

2.

строфа: Там, де йшов цей німий мандрівник
полотном пісковитих пустель,
пік пісок підбиття
і кружало сонця
засипало очі
присками піску,
щоб не бачив світу,
не знайшов дороги,
як ішов самотній
відкривати небо.

антистрофа: Там стояло дерево,
дерево, мов казка,
там стояло дерево,
дерево, мов ласка.
Там

на розгорілім золоті

виростав у небо
зелений фонтан.

3.

замість прологу: У древній добі дерево було паном землі. Це було божественне дерево у всьому маєстаті. Ні одна стріла загорілого сонця не могла пройти крізь нього. На ньому стримувались вітри, об нього розбивались бурі та громовиці. Дерево давало закон життя. Воно стояло у своїй величній самотності, як володар, що йому треба поклонятись — це древнє дерево, вічне дерево, божественне дерево.

4.

хор: Дерево — дупло,
дерево — гніздо:
обліпили роєм бджоли,
окружили зграї птахів.
Дерево, мов дім:
тихий захист, мов колиска,
тихий спокій, мов труна,
це притулок
серед піскових пустель
для мандрівника.

рефрен: Від найпершого почину,
до останнього загину
це притулок,
це приятель:
з ним перепливеш,
мов на кораблі,
океан життя.

5.

строфа: Та ріка, що випливає
з голубих озер —
у шуканні кінця-краю
до зелених сфер.

Та ріка, що у шуканні
друга в самоті,

що розкрила скаргу світа
без відповіді.

Та ріка, що у шуканні
залицялась на світанні
і ласково піdnімала білість стiп,
і пiдшiптувала — пiдмовляла
до далекої мандрiвки
пiд зелений звiд;
пiдмовляла і заманювала
у далекий свiт,
що його сама не знає,
що його не уявляє,
у зелений свiт —
вiчний океан.

Та ріка, що йде і проминає
і нiшо не повертає,
та ріка, мов мiт.

антистрофа: Дерево стояло
над рiкою,
що пливe
і проминає
і вмирає
у зеленiм океанi мрiй.

Дерево стояло
непорушне і тривале,
iз корiням
в безконечному минулому,
з мрiями
в безконечному майбутньому,
цупко учепившися землi,
говорило:
Hi! нiхто не видре нам землi!

6.

епiзод: Людина залежна вiд дерева:
вона приймає всi добродiйства вiд нього,
вона будує з дерева свiй добробут:
це дерево охороняє нашу землю,
нашу воду,
нашу звiрину,

це дерево очищує повітря,
посилає, наче стежу птахів, ніжне листя
й забирає весь вуглець з повітря
та замінює його на кисень,
щоб могла людина віддихати,
щоб могла людина думати-гадати,
щоб могла вона любити і кохати.
Пишно і достатньо живеться людині
з деревом.

7.

кульмінація: Налетіла чорна хмара — катастрофа,
заздрісна на плід,
на овоч,
на цвітіння:
вже не будеш пишно розквітати!
Рознесу, зламаю і розвію!
Рушили на дерево стихії:
позмітала листя заметіль,
вітер потрощив всі віти,
гризли грози-гризуни коріння,
стовбур жерли черви, наче грижа,
заганяючи могутній пень у гріб.
Довершилася велика дія —
час присипав білим забуттям.
А воно — цей древній великан
мовчки споглядало й говорило:
Вам мене не знищити-зламати,
переможеного тут нема — ні переможця!
Будем вічно в цій землі лежати,
ті, хто гриз,
і ті, хто впав від грижі,
разом, побіч себе, повсякчас,
сплетені у скорч оргазму —
фундамент майбутніх процвітань.

8.

епілог: В безконечній чорній хлані,
у мертвеччині мовчазній
лиш воно одно — дерево,
що його у творчому екстазі
посадив сам Бог.

Виссе всі живущі соки,
вип'є цілий океан:
на весь всесвіт — одинокий
древній великан,
мов далекий відгук-спомин
про зелений гомін,
про буйне буття.
... Там стояло дерево —
дерево життя.

1963

ПЛЯКАТ

Стоять зачаджені від випару плякатів,
що їх палять у чорнім горні душ.
Чого ж це так, що це життя строкате
поза плякати ані руш?

І не природа, а чиясь картина,
не музика, а чийсь захриплий спів.
Стоїть серед доріг загублена людина
там, де цвітуть плякати із безлистих пнів.

І не чеснота, а чийсь впертий осуд,
не думка, а чийсь дикий крик.
Так як щоденно помивати посуд,
так до плякатів кожний вже привик.

А чайже мріялось колись про ясний простір,
про сонце над просторами і радість у душі.
Були колись прості часи і мрії прості,
що, мов старий плякат, давно вже у коші.

І йде вже час та й бомба нуклеарна
нову мораль ще може принести нам
й тоді новий плякат і мова популярна:
ось тут колись жила людина.

1973

ОСТАП ТАРНАВСЬКИЙ

С О Т Н Я   С О Н Е Т І В

**Об'єднання Українських Письменників
«СЛОВО»
Філадельфія   1984   Торонто**

ЗАСПІВ

Беру до рук перо і лист паперу,
збираю слів потрібних вінегрет
і вже готовий мій надхненний лет
в далеку, поетичну стратосферу.

Так на картині мрійного пленеру
малюю свій надуманий сонет
про ті верхів'я, де ясний намет,
мов спомин-сон про еротичну еру.

Бувають менше поетичні злети
і на екрані мозку будній день —
то ж не пора тоді складати сонети
про любоці і запахи вишень:

пусті метафори та епітети —
не сон в сонеті, а реалітети.

ПРИСВЯТА

Об'єкте довгого мого кохання,
чому жалієш, що пройшла весна?
У нас все ж та стара незмінна спальня
та й обстановка в спальні та ж сама.

Не обмануть закону проминання —
у кожного в цім світі ціль одна:
після весни приходить відцвітання,
а потім літо, осінь і зима.

Як згадувати дні весінніх чарів,
то ж треба теж згадать погані дні:
домашніх сварок і родинних чварів,
які були, як в кожного... Чи ж ні?

Хоч змінний світ — незмінне почування
і ти все ж той об'єкт мого кохання.

КВІТКА НА КАМЕНІ

Тебе зустрів я зовсім випадково,
як випадкові радість і життя.

Йдучи в пітьму заулків, без пуття,
узрів я очі — дивні загадково.

І враз у серці почуваннів повінь.
Беззвучно я ішов тобі услід,
мов вистриб птиці, я ловив твій хід
і слів шукав для ніжних поздоровлень.

Ах, радість цеї чарівної стрічі,
мов забрость квітки — там, де міста тінь,
мов мрій порив, коли мене покличе
далекий голос в мрійну далечінь.

Так зовсім випадково я знайшов
поміж камінних брил нову любов.

ДІВЧА З КОПЕНГАГЕНУ

Я зустрів її у Копенгагені,
в прозаїчній такій ситуації:
купувала тонкі комбінації,
на прилавку під муром розкладені.

Потім зgrabно пішла променадою,
не згрішивши навіть усмішкою;
заклопотана, певно, і спішно їй
і тому відвернулась з досадою.

А в мені накопичення споминів —
ця моя синьоока білявка,
що в чужині, десять біля прилавка
нагадала той час, що давно минув,

як з'явилось хлопчині-поетику
це дівчатко в рожевім жакетику.

НА ПРОХОДІ

Ти любиш сад, і квіти, і весну,
і я також кохаюся в красі;
ти свіжі мрії носиш у душі —
і я також про недосяжне сню.

Ти ждеш весни і я на неї жду:
весна кохання неповторний час.
Ось вже вітає-пригортав нас
весінній вітер в леті, на ходу.

Та все ж, як так увечорі йдемо,
у серці сум лілесю цвіте.
Закоханий у мрію молоду,
я чую — усміх мій завмер, замовк,

бо ти не та, що мріється. Проте
ти ждеш весни і я на неї жду.

ПРИВИД

Ти сходиш до мене в вечірній годині,
мов музика тиха з незнаних країн,
ясна запашна ти під шумами вин
і квітів, що квітнуть у райській долині.

Стою я без руху, стою у тремтінні,
загорнений ніжно у вечора тінь,
де кроком величнім з небесних святынь
ступаєш униз, мов по зір полонині.

Мовчу, щоб той образ чудний не струсити,
вічми не зову я, щоб привид не зник.
Блаженна хвилина поривів укритих
і серця нестримний, нездавлений крик.

Його не убгати в сонету ківші —
це всесвіту гомін та пісня душі.

НА ТРАМВАЙНІЙ ЗУПИНЦІ

Ти ішла на трамвайну зунинку,
несучи повну торбу книжок —
за тобою услід крок-у-кrok
підбігав я до міста, до Ринку.

Чи пристанеш бодай на хвилинку
й піднесеш з-над очей козирок?
Задзеленькав трамвайний дзвінок
і поніс мою мрію-пилинку.

Ось і знову трамвайна зупинка,
знову мрія в очах, мов пилинка,
і видзвонює пізній трамвай —

та не сходяться втомлені кроки,
розділили їх пройдені роки,
а трамвай — тільки дзенъкнув: прощай!

НЕФЕРТІ

Хто найкраща жінка в цілім світі —
на просторах всіх, у всіх віках?
Гляньте в перший-ліпший альманах
там ім'я знайдете: Неферті.

Це не важно, де, в якім столітті
прожила вона, мов райський птах;
час її перемінив у прах —
та краса її живе у міті.

І притрапилось це тільки раз,
що мистець здобув таку нагоду
на великий творчості екстаз:
у красу перемінити вроду.

Врода висохла, немов роса,
вічною лишилася краса.

ГОЛОС

Я завжди чую той незмінний голос,
який іде за мною, мов луна
далеких співів, що їх вже нема,
мов давнє поривання охололо,

де хороводи зір знялись у сполох
з безмежного небесного вікна
у безвість всесвіту, без мір, без дна,
щоб у мені заговорити вголос.

В юрбі, де гуркотить базарний крик,
і серед піль, де розквіт дня притих,
його не заглушити вже ні кому.

На обрію бездомний вечір сів,
де я стою над пропастю світів,
а голос стиха мовить: йдім додому.

ЧЕКАННЯ

Когось-чогось чекає-виглядає
і наслухає шерех підошов
звідтіль, де день спокійно відійшов,
де перша зірка вії піdnімає.

І сам не відає, чого чекає,
за чим у цей непевний світ прийшов;
глядить у безкoneчність знов-і-знов
і бачить: день від ночі утікає.

Пливуть світи молочними шляхами,
яким нема початку, ні кінця:
людина, мов загублена вівця
сама — під ночі чорними дахами.

І все життя — лиш тихе сподівання,
що зустріч буде, прийде на світання.

БІЛА ПАННА

Куди ж ти заблудила, біла панно,
що раз з'явилася в синій далечіні,
на фірмаменті ясности і тіні,
як привид, що турбує безнастанино.

А, може, ти змінилася нежданно,
і ти не та вже біла панна нині:
зчорнила вії, надягнула «міні»
й ведеш себе не так вже бездоганно.

Та я все ще чекаю, виглядаю,
що ти з'вишся знов на неба краю,
як перше, непорочна і ясна...

Хоч, може, шкода, може і не треба
шукатъ тебе на фірмаменті неба,
бо, може, не було тебе й нема.

МРІЯ

Немов метелик, станула на віях,
зальотно усміхнулася: ходи!
... І полетіла ген бо-зна куди
ця ефемерна, неповторна мрія.

Та приговорює тебе надія:
а ти її — неспійману знайди!
Коби лиш відшукати її сліди
ген там на світових периферіях.

Мов за метеликом безжурний хлопець,
перебіжиш за нею все життя
у сподіванні, що ось-ось ухопиш
рукою те, що ціль твого буття.

А що ж — коли оця химерна мрія
покажеться зрадлива, мов повія?

ВІРНІСТЬ

Не затихають балачки про вірність:
про вірність і богам і королям,
ідеям пап, архонтів, даляй-лям,
щоб зберегти життя закономірність.

Не менш важлива і подружня вірність:
збереження подружніх лож без плям,
хоч і гареми встановив Іслам
і кару визначив за непокірність.

То ж слався, вірносте — чесного чиста,
і будь законом-правом теж і нам,
що будували свій життєвий храм
там, де світів безмежність урочиста.

Під небом вічности, у змін добі
і ти будь вірним — вірним лиш собі.

ПОЦІЛУНОК

Який найкращий із усіх дарунок,
що ним давно чваниться людський рід?
Йому ціни земний не знає світ...
Без сумніву — це просто: поцілунок.

Його не вгорнеш у коштовний клунок
і не пішлеш післанцем до воріт
та й не поставиш у флякон, мов квіт,
чи на заставний стіл, мов почастунок.

І різні поцілунки знають люди:
цілюють хрест, цілюють владні лапи,
цілюють за заплату, наче Юди,
цілюють з примусу пантофлі папи.

Та все ж один і незамінний поцілунок —
це той, що п'єш із уст, мов свіжий трунок.

ЛИСТЯ

Падає листя з дерев:
довгі дороги покрила
листя опалого сила —
смутку осінній шедевр.

Пуп'янки — розплід світел,
з них мали вирости крила!
Мрію, що безвість відкрила,
знищив життя перемел.

Падає втрачене листя —
рештки поламаних крил,
хмарою світ хтось закрив:
сходить сумне передвістя.

Вийшли у квітні в параді,
падають вниз в листопаді.

РІЗДВЯНИЙ СОНЕТ

Знов зоря на краю неба стане,
як записано пророками до книг.
Та чи справді щастя довгождане
переступить наш низький поріг?

Та чи справді у душі розтане
слово чисте, наче білий сніг,
і підуть думки, немов прочани,
радість зустрічаючи і сміх?

Ні, не видно зоряного неба
із-за вій, що наче штаби грат,
і радіть не вільно і не треба
у серцях, де сум — сопух із хат.

Ще не виповнилась наша епопея
сподіванням рідного Мойсея.

ЖИТТЯ

Питаєшся, а що таке життя:
чи це далека, недосяжна мрія —
тендітна, щоб і вітер не розвіяв,
на фірмаменті вічного буття;

чи обрахунок, скільки пар взуття
ти виходив і скільки вдіяв,
і скільки в серці почувань злеліяв,
і скільки дум упало в забуття.

Життя перехід поміж двох коробок
із дерева: колиски і труни;
у них увесь твого життя доробок:
весна квітіння й осінь сивини.

Використовуй кожний день життя,
бо їм нема ніколи вороття.

ДУХ І ТІЛО

Говориться, що дух — почин усього,
найвищий вияв всякого буття.
Він на вершинах високо буя —
свобідний, незалежний від нікого.

Не визнаю я твердження такого,
а навіть заперечить хочу я
оце буяння духу без пуття
в просторах обширу понадземного.

Бо дух запертий в мозку, наче в клітці,
і ніколи йому не вийти звідси,
бо людське тіло — дім його й тюрма.
Хоч він зривається у високості,
та лиш тоді, як сильні м'язи й кості:
вмирає тіло — і його нема.

ЖУРБА

Ой, зажурилась-плаче Україна
та за журбою — не відати світу,
не видно ні надії, ні привіту,
де доокола лиш одна руйна.

І хоч весна надходить солов'їна
і сонце знов простує до зеніту
та радість сипле на земну орбіту —
то в нас отрутою журба зміїна.

Мов лірники у п'янім отупінні,
співаючи про смуток і журбу,
просиділи ми не одну добу
та все в зажурі тихій, у журінні.

І так пожуримося і поплачем
і за журбою долі не побачим.

НАША ШИХТА

Привели нас, мов на змінну шихту:
тут постій ваш на оцій землі!
Не дали нічого взагалі,
лиш приреченого часу крихту.

Та й навіщо всяке повеління?
Термінова місія у нас:
це відрядження на даний час
і для одного лиш покоління.

То ж який нам писаний проспект:
як звести майбутнє із минулим?
— Вчора ми не відали, не чули,
загубили завтсього проект...

Так і виповним наш час будь-чим
і відійдем, як прийшли, з нічим.

ДЕНЬ І НІЧ

Росте з землі у вись високий день,
дістати хоче далі голубині
країни, що привиділась людині,
де сонце розсилає цвіт вишень,

пташки розвішують цяцьки пісень,
та й очі виглядають милостині,
щоб не було кінця оцій гостині,
лиш вічне світло й радість день-у-день.

По тому боці — безконечна ніч,
така велика тиша-глухота —
тривоги й ляку повна темнота,
пробита світлом зір, далеких свіч.

Там не шукати нам ніяких стріч!
І день і ніч — одна й та сама річ.

ЧАС

Найбільший ворог наш — звичайно: час.
Це він над нами, мов поганий месник —
неспійманий візник орбіт небесних,
заповідаючи кінець для нас.

Буває кажемо: на добрий час!
— тоді він і фальшивий, мов облесник,
показує нам осені та весни,
що повертаються, та не для нас.

Так що ж: змайструймо швидкість у ракеті,
щоб перегнати скорий біг часу,
що безконечний в русі коловому.

І зупинім усі світи у леті,
щоб увійти у ніжність і красу,
мов у затишшя висненого дому.

ДІМ

Якщо це нам призначено той дім,
тоді дозвольте вийти з того дому,
бо щастя не знайшли ми в домі тому
і радості не знали в домі тім.

В переконанні живемо твердім,
що кожний вернеться до свого дому...
Йдемо напомацки у невідому,
шукаєм в невідомому наш дім.

Питаємо вітрів на виднокрузі,
роздпитуємо і далеких зір:
скажіть нам і порадьте, рідні друзі,
де дім на смак наш і на наш манір?

А зорі стали в ономатопею:
ваш дім не тут, ваш дім там за зорею.

КРУГЛА СИРОТА

мамі

Ти круглою лишилась сиротою
у темному селі, що без доріг;
ніхто тобі не радив, не поміг,
як в цьому світі бути зі собою.

І мріяла про затишок покою,
про рідний дім, про батьківський поріг,
куди б зайти по трудах на нічліг,
де бог за сиротою з калитою.

Ти прожила у цім безріднім світі
з надією на дім, мов божий храм,
де вся рідня, і рідна хата там,
і батько твій — господар в білій свиті...

Тобі цей світ нерідний невтамки,
бо світ твій там, де відійшли батьки.

ГУДОК

Десь іздалеку злинув гудок.
Він росте, могутніє, міцніє,
і тоді ти заходиш, надіє,
у найдальніший серця куток.

Пролетів над полями гудок
і згубився, де обрій синіє,
тільки спомин у серці марніє,
як на дереві пізній листок.

Світ затиснутий в обрію коло
і так сумно і тужно довкола
і безвиглядність сіра така,

що у серці надія вмирає
та й ізнову тоді оживає,
як розкотиться голос гудка.

ВІКНО

Така проста, звичайна річ — вікно,
а скільки змісту в цім короткім слові.
Нові світи, небачені-казкові,
то відчиня, то зачиня воно.

В задушливій кімнаті ми ждемо
на щось, що прийде, наче вітру повів,
чого не висловити в людській мові,
про що замріяли давним-давно.

I вся надія — у малім вікні,
що темну келію зміня в світлицю
і розкриває всім — тобі й мені,
незгаданого світу таємницею.

Та тут же хтось підказує водно:
сама людина — це у світ вікно.

ВТЕЧА

Мов блудний син, я втік перед тобою,
схиливши голову, спустивши зір,
нездібний погляд піднести до зір,
шукати за дорогою ясною.

Блукаю по заулках, темнотою,
у порожнечі челюстей і дір,
розумній логіці наперекір,
щоб тільки не зустрітися з тобою.

І так ціле життя промандрувати,
зійти з дороги і блукать-блукати,
приреченого шляху не знайти!..

Та знаю, що скінчиться це блукання
і — без дорожковазу, без шукання
дійду до тебе — до останньої мети.

СМЕРТЬ

Усім відома ця картина смерти:
костуха — і коса в руці, не квіт —
іде за кожним крок-у-крок услід
та й чигає, щоб горло передерти.

Або більш поетичний образ смерти:
карета, а при ній візник стойть,
запрошує зальотно: увійдіть!
поїдемо туди, де світ відвертий...

Але чи це правдивий образ смерти?
Ні! Смерть — це друг, що на земній дорозі
товаришисть людині в подорожі
на цьому світі, де не можна вмерти...

Життя тут — квіт, що впаде в забуття;
лиш смерть — початок вічного буття.

ДВЕРІ

Олександрові Кульчицькому

Закрийте двері, друзі милі-гречні,
щоб не ввійшов небажаний нам гість
до залі, де знання росте, мов плісн' —
закрийте двері, будемо безпечні!

В закритій залі тихі і статечні
чекаєм на якусь велику вість:
професор з точністю переповість
рядки про істини незаперечні.

У роздумах, за звоями фіранок,
забувши і про сонце і про ранок,
що за вікном сміються нам на злість,

дізнаємось, що знали філософи,
звідкіль нам сподіватись катастрофи
і хто цей за дверми незнаний гість.

АНАТЕМА СМЕРТИ

І де ж ви всі, що тут сиділи разом
за тим столом, де можна скласти вірш?
Ви відійшли і вас немає більш,
пропали там — за вічним перелазом.

Ми вас прощали на далекі прощі,
у вимріяний край, в чудний Едем,
і запевняли, що і ми прийдем
до вас, у той далекий край, у гості.

А ви ніколи не дійшли Едему,
лишились тут, між нами, на землі.
Порожнє місце ваше при столі
нагадує про смерти вічну тему.

Ви залишились тут — ми далі йдем
і далі віримо, що йдем в Едем.

ХРЕСТ

Він ішов по Вія Долороза,
на Голгофу ніс важкий свій хрест,
що стоїть один, немов погроза,
що один — мов вічний маніфест.

А на вія Аппія — завізно:
не один — а тисяч шість хрестів.
І Спартак там помирає порізно:
у бою, у зброї смерть зустрів.

Два шляхи і ти одна, дорого,
що провадиш до ясних вершин!

Він помер за тисячі — один,
тисячі спартаків — за одного.

Смерті дві — посвята і протест
і той самий символ смерти — хрест.

КІСТЯК І КОРОНА

Кістяк знайшли в розкопі... і корону.
Колись вона була на голові,
а той, кого кістяк тут у рові,
із височини золотого трону

визначував параграфи закону,
порядкував проблеми світові,
порішував, кому конатъ в рові
й кому володарем носить корону.

І як змінилось все в хвилині скону:
де сяли очі — тільки ями дві,
порожнява — де мозок в голові,
зогнили і параграфи закону.

В кістяк змінилась визначна персона.
Незмінною лишилась лиш корона.

ТИМЧАСОВІСТЬ

Поклонімось пращурам-предкам
що прибули до цеї землі
і трудились в добрі, чи у злі,
щоб зробити життя осередком.

І вони тут прийшли випадково.
Яка доля пригнала їх тут,
щоб вкладати свій хист і свій труд,
і навіщо це все і для кого?

У шуканні вигідних поселень
будували оселю і дім,
щоб постійно зажити у нім,
молодіти постійно, як зелень.

А зустріли лишень тимчасовість,
що іде з роду в рід — людська повість.

СНІГ

Із півночі посипав білий сніг,
за ним насунули тверді морози,
скували ланцюгами кості-лози
і вже ніяк не вийти за поріг.

Нащо нам здався той великий біг
і всі оті чудні метаморфози,
коли на радощах стрибав з нас кожен,
ще заки всі дороги сніг приліг.

Весь світ накрило біле полотно,
над ним вітри лютують, переверти,
розкрила вічність білі крила смерти.
Безвихідно.

Та знаємо одно:
вкриває біло-сніжне покриття
теплінь землі, де родиться життя.

ТЕМНОТА

Бувають різні роди темноти:
вона буває сіра або чорна —
приходить, мов приреченість повторна,
як вечір, що на землю звик прийти,

щоб дивні сни і мрії принести.
І хоч довкола безкінечність чорна,
то ніч тебе ласкавістю огорне
і з нею в ясну мрію вийдеш ти.

Та є одна незмінна темнота —
це темрява безпросвітна ота,
в якій надії-ясності не видно.

Там безконечна глибина німа,
де тільки регіт призвучав єхидно,
де порожнеча й нічого нема.

ПОЇЗД

Іванові Керницькому

Переїхали вже поїзди,
а ти все ще стоїш на пероні
у думок нерішучих полоні —
і хтось шепче тобі: підожди!

А так хочеться далі іти
до тих станцій у вибраній зоні,
де чийсь усміх і білі долоні,
довгий свист і відроджений ти.

Хто покаже призначений поїзд?
Хто порадить: коли і куди?

Цей перон — тільки пункт, тільки проїзд
на шляхах, що безмежні, бездонні...

Переїхали вже поїзди,
а ти все ще стоїш на пероні.

ТУГА ЗА ДОМОМ

Ідеш туди, куди безкрайність лине,
шукаєш дому, де небесні сфери,
й на землю повертаєш до печери,
щоб заховатись від стихій ляви.

Поставиш дім у затишку долини,
заплянувавши, мов шедевр в пленері,
та все ж вирізуєш і вікна й двері,
щоб вид був на високі верховини.

Милуєшся у схованці затишня,
загачуєшся в самоті своїй —
щасливий, що склався від стихій...
Аж знов почуєш голос: ну, залиш це!

І хоч злетиш туди, де вічність лине,
то вернешся до дому-домовини.

ДОЩ

Коли із чорних хмар спадає дощ,
у серці розцвітає радісна погода:
пробуджується бажана нагода
гуляти по асфальті мокрих площ.

Сіріє монотонний день — та що ж:
миліша серцю сльотна непогода...
І, може, людська вже така природа:
дощем-слътою серця не тривож!

Мов смутку вічного безмежні води,
дощів далеких монотонний стук
на серце падає, немов на брук,
і закликає у далекі ходи.

Ось так у сльотний день, під зливний дощ
ідеш у мандри до незнаних прощ.

ДЕРЖАВА

Держава, мов будівля із цеглин,
що випалені у вогні сердець,
оброблений руками сирівець,
здобуваний з невиданих глибин.

Був день, мов прапор голубих вершин,
піднесений над мурами сердець,
і пісня, мов дозрілий сирівець,
оформлений у незнищений чин.

І здвигнена у бурі революцій
не встоялась будівля молода,
та людський дух, що споює діла,
все тріпотить у незамовклім звуці

і все живе цей нездоланий звук,
мов гасло для живих сердець і рук.

БАТЬКІВЩИНА

Ти кажеш, я невірним птахом злинув
у вирій, де безпека і тепло,
і безвідповідально вибрав зло,
zmінивши рідну стріху на чужину.

Ти кажеш, що я кинув батьківщину,
що осквернив я батьківське житло...
А в мене батьківщини не було
і не дала вона притулку сину.

Я приймаком жив у чужім підвалі,
не знавши теплоти безпечних стріх,
аж люди владні і часи несталі
мене прогнали на розкот доріг...

I так в пошукуванні батьківщини
верстаю я дороги ці донині.

МІСТО

Немов коштовне-дороге намисто,
шліфоване майстерством творчих рук,
людського побуту і суть і сук —
пишається серед просторів місто.

Стойть воно, мов статуя, врочисто,
піднесене на п'єдесталь, на брук,
де дух життя дуднить, мов серця стук,
— всіх творчих поривань найперший виступ.

Як ці мурашки, трудимось віками,
складаючи ось-тут свій труд, мов скарб, —
коштовний камінь на коштовний камінь —
виносим в небо крик молитв і скарг.

Музей-архів, всіх творів духа збір —
це місто, мов найбільший людський твір.

ТЕТ-А-ТЕТ З МІСТОМ

Під вечір давній краєвид відслониша,
напружений замінишся у слух:
знайомий гамір вулиці і рух
пізнаєш, та й услужливий погонич

перевезе тебе без перепони
туди, де ще співає синій брук,
де, шапку надягнувши аж до вух,
під муром боязко іде Антонич.

І так у цю хвилину урочисту
назад вертаєшся у рідне місто
і йдеш по бруку, де ходив поет:

шукаєш вірші — згублені монети,
забувши на хвилину хто ти, де ти —
із містом незамінним тет-а-тет.

СОНЕТ ПРО ГРАЦ

Прославити сонетом місто Грац —
це невеликий труд, ніяка штука.
Там у пошані знання і наука —
і ось вже є один катрен-абзац.

Не мріяв я про замок, ні палац,
коли до брам його несміло стукав,
а вдоволяла студій запорука
та й у бараці витертий матрац.

Заприязнились ми тоді із Грацом;
він бідний був тоді, такий як я,
і видався мені тоді паяцом:
крізь слози бавив публіку щодня.

Та все ж ці вбогі роки в біднім Граці
загартували нас до труду-праці.

ВЕЧІРНЯ ВУЛИЦЯ

Вулиця йде в далеч, мов потік,
між дворів камінних берегами,
де пропав, зірвавшись, людський гамір,
мов собака, що з припони втік,

де в кущах непевних страх присів
і тривожить темний закамарок,
звідки виллє хтось помий сварок,
витріпає скатерть дивних снів.

Ти ідеш по вулиці у вечір
під тремтливим світлом ліхтарів
і до темних мурів тулиш плечі,
щоб напасника нараз не стрів.

Вулиця ця йде до темноти,
де померкнуть мрії, сни і ти.

ВИХІД З МІСТА

Нуте з міста, вийдім з міста
на широкі ясні села —
атмосфера там весела,
но і музика троїста.

Нуте гайта, нуте вісьта,
поміж трави, квіти, зела:
крутиться, мов карузеля,
просторінь земна кулиста.

Поміж небом і землею
виточим собі алею
додалекої мети.

Будемо іти поволі,
щоб гасати довго в полі,
щоб не скоро там дійти.

ПУСТОТА

Причепурились у шати-ряси
ще й пошиті модно, під фасон,
щоб попасті у манірний тон
упривілейованої кляси

та й і строять різні вихиляси
під один заучений шаблон,
як велить приписаний бон-тон —
просто: пустотливі пустопляси,

що на них ці вишукані строї,
та у них — порожня пустота,
де зродилася пустота та
де пустирі порожняви пустої.

Модна сукня й розпашний контуш
закривають порожнечу душ.

СОН

Ходить сон по ночах, мов сновида,
сновигає у крайні див:
із далеких засвітніх світів
він приходить в ролі ясновида.

Та бува присниться сон-огида,
що його мерзотник розповів;
він всю ніч проциндрив і пропив,
сам прикинувшись у халамида.

То ж чи варто снам плести сонети,
як не знаєш, що приносить сон,
і в які візьме тебе тенети —
правда він, чи тільки забобон.

Не вгадаєш: дійсність це, чи сон це,
поки ум твій розпромінить сонце.

МІСТ

Будували майстри калинові мости
на той бік, де розсипались зорі,
де вітри завели розговори
про країну, де радісно жити й рости.

Будували майстри перелетні мости
понад ріки прудкі, понад море,
щоб мостити шляхи у простори
для прочан, що задумали йти до мети.

Де ж той майстер-стиліст, що веселковий міст
перекине у вищу орбіту,
як самотній ідеш, міжпланетний турист,
кудинебудь — подальше від світу.

І якому завіриш провіснику,
щоб тобі промостиив міст у містичку.

PIKA

Спостерігаю, як пливе ріка:
з глибин землі краплина по краплині
промощує свій шлях в скалі і глині
і ярим джерелом на світло витриска.

І хоч така тендітна, та яка
у неї сила; ось росте і в піні
могутніс і сердиться в долині —
до океанів випнута рука.

Усе, що стане їй серед дороги,
трощить-ламає ця ріка-бунтар:
в її могутності життя весь чар —
і завернуть його немає змоги.

Іде землею ця життя ріка,
мов музика, і ніжна і грімка.

БАРАНИ

Якову Гніздовському

Баран не звик ходити одинцем,
бо баранам призначена отара:
їм — щоб безпечною була кошара,
і щоб пастух їх поганяв бичем...

І барана не зрушити кличем,
його не страшить не грізьба, ні кара:
щоб тільки ковбаса була і чара,
то вік проспітть потульним жувачем.

Якщо й народиться баран з рогами,
то збараніє й він між баранами.

Хоч у баранячі повірить роги,
що здібні на бої та перемоги,

то за турботою про повні ясла
знов баранів веде у Переяслав.

РЕКВІЄМ РЕВОЛЮЦІЇ

Революція йде у кашкеті
не приймати святковий парад,
а підносить на стос барикад
заповіти трибунів-поетів.

Революція йде на майдані,
там отаманом — босий чабан...
Ви воєнний парад-балаган
понесли по Червонім майдані

Й понесли революцію в трумні —
в мавзолей, під стійкий конвойр,
та й поетів загнали в Сибір;

на трибуни, в брилях, горді-думні
славословите тій революції,
що самі віддали екзекуції.

ПОЛІТИКА

I. Кедринові

Політика — це шлях на верховіття,
де всіх зусиль найдостойніша ціль,
а для політика — це хліб і сіль
у розквіті досвідчень повноліття.

Політика потрібно у поліття,
коли відлигне довга заметіль —
збігаються надії звідусіль,
щоб нарід витягнути з лихоліття.

Тоді — що варт політик без польоту,
без вміння розв'язать тверді вузли,
що всіх у чорний зашморг заплели,
щоб не могти очунятись достоту.

Трагедія, як в політичний стан
йде не політик, а політикан.

ЗУСТРІЧ З АКРОПОЛЕМ

Вийшов місяць на білий Акрополь
і шукає таємну криницю,
як дістати нектарну водицю
богомольцю, що став мізантропом.

Спить Акрополь під біллю попони —
під вагою віджилих світів
і лиш кублица чорних котів
прилягли під замовклі колони.

Та внизу, на горі — Агорі —
там життя: хтось і вівка і гейка,
у підвалі, де модна кофейка,
п'ють вино молоді трударі

Й гітарують життю серенаду:
піють гімн про червону бригаду...

РУКИ

Подай мені голос, подай мені руку,
щоб чуйного серця затримати стук:
у близькості думки, у потиску рук
знаходим життя повсякчас запоруку.

Щоб геть відігнати завітну розлуку,
що сіттям оточує нас, мов павук,
під простої одноманітності звук
ідем у майбутнє з рукою-об-руку.

Мов крилами, будем махати руками,
зніматись у вистриб, в надуману путь...

Та що ж, як роки проминуть за роками —
й ніяких висот не дійти, не здобуть.

Хіба, що задумав іти напрямки —
тоді будь самотній, не дай їм руки.

ОМБУДСМЕН

батькові

Усе життя віддав ти боротьбі
за краще майбуття народу —
цей благородний напис в нагороду
уклали в епітафію тобі

за те, що в тебе, у твоїй журбі —
добробут для людського роду,
своїй рідній собі на шкоду,
(згадавши ненароком у злобі).

I де ж ті блага і фортуни,
що ти з загірної комуни
чекав, повіривши у кращий лад?

Змінилася стара система,
трибуn змінився в омбудсмена
і все громаді послужити рад.

ТУРБОТА ПРОФЕСОРА

Захистив вже дисертацію —
і що далі, і що далі?
На які нові скрижалі
маєш право, маєш рацію?

Кафедру дістав, дотацію —
і що далі, і що далі?
На які це магістралі
повернути орієнтацію?

І що далі? Нема далі!
Будеш в викладовій залі
боронити точність тез —
аж пічне хтось другий теж

і напише дисертацію
та й пічне нову ротацію.

64

В кватирці напис: 64.
Звичайно: автобус або трамвай.
Який маршрут? Ти краще розпитай,
куди це вибрались ці пасажири

у пошуках спокійної квартири,
А ти? — Ти терпеливо почекай,
їм на прощання помахай: бай-бай!
Хай ідуть геть на всі вітри чотири...

Не підганяй ці шістдесят-чотири.
На схід, чи захід, південъ, чи на північ?
Ти радше поступи у дезертири
та дожидай аж прийде вечір-дивнич,

що, може, змінить визначену трасу
та поведе на синекуру ласу.

БРЕХНЯ

Ми споконвіку живемо брехнею
і правдою визначуєм брехню —
зацьковані, у повнім незнанню,
мов бузовіри, ідемо за нею.

Безцеремонно йде брехня землею:
співаемо їй славу і хвалу,
і дари носим не добру — а злу,
що серце точить підступом-змією.

І де ж це дерево добра і правди,
що нам про нього говорив пророк?
Де вибранці, і хто з них віру мав би
до правди ставити сміливий крок?

Все лицемірство — мрії навісні,
як світ творити можна у брехні.

СВІТОТВОРІННЯ

Ну що ж — обрид мені цей підлій світ,
набриди всі крутійства і безправ'я
та й ось на зміну — просто забажав я
створити свій окремий власний світ.

Людина творча — каже давній міт:
тож і зразків далеко не шукав я.
Творець зарозуміле людське пав'я
створив із глини (відклик: ЗАПОВІТ).

То ж і почав я це свіtotворіння,
поставивши на перше місце плян:
і видалось — творити світ не трудно.

Уживши все знання і вміння,
створив я світ — не снів і Магелян! —
та жити в ньому стало важко й нудно.

ПОКАЗ

Усе в житті построєне на показ,
немов би на якийсь великий «шов»
в повторності незмінних постанов,
що існування — і мета і доказ.

Хто вивчити зумів удачний фокус,
той вже себе на сцені віднайшов,
слідами виходжених підошов
здобудеться на всякий гокус-покус.

Але для кого вся ця показовість
і де той непомильний рецензент,
що захотів би в цей один момент
увічнити таланту вийнятковість?

Усе безглуздя — марнота марнот,
а все здавалось: досягне висот.

У РІЗДВЯНИЙ ВЕЧІР

Святкують ласуни і крамарі,
створивши знов знайому панораму,
де сповнені багатством крику-краму
світла вітрин — фальшиві вітари.

І з мегафонів десь там угорі
колядкою виспівують рекламу,
закривши блеском золотого хламу
далекий просвіт вічної зорі.

А там — у царстві Ірода все ждуть,
задивлені у безконечність ночі,
завіривши у слово, що пророчить,
зорі-проводниці у ясну путь.

Підем же з ними в цю велику ніч
на прощу, що триває від сторіч.

ХРАМ

Обтесали дубові балки
і високо над самим престолом
підняли покарбованій сволок,
щоб дістав до небес напрямки.

Розписали теж іконостас,
де святі та угодники божі
поставали, немов на сторожі,
щоб безпечний був бог їх і спас,

що його, мов жар-птицю спіймали,
коли думкою між інтервали
міжпланетні знялися. І от
заховали його у кивот,

щоб із ним побувать сам-на-сам,
щоб вселенну вселити у храм.

У РОБІТНІ

Стиснули стін тісні квадрати
нестримний гін, нестримну міць,
що різьбить бронзу ярих лиць,
що рук мозолини репаті

напружує при втомній праці.
А гульні молотів важких
вистукують під ритму штих
пісні гартовані, гарячі.

І в'ються м'язи на руках
і гнуться в розмаху сильвети.
В захоплених, ясних очах

раптовий привид: гожість труду,
що в сил напрузі, в думки леті
будує світ, немов споруду.

ДЕРЕВО

Дерево не йде і не відходить,
стоячи приймає відплів змін:
осеней і весен, літ і зим,
що приносять радості й негоди.

І ніхто не кидає колоди
перед ним, не манить синій дим;
вічність проживе життям одним,
не шукавши зміни ні нагоди.

Дерева стоять, а ми в дорозі
до небаченої висоти —
у далекі соняшні світи
пробиваєм шлях в дерев облозі.

... Дерева зрубали на ходу
й викрили кромішню темноту.

УПАДОК ДЕРЕВА — 1

Буря шалена найшла,
силу несе біснувату.
Буде страху нам багато,
віхолить чорна мітла.

Вітер, мов гостра пила,
дерево зрізав на страту.
Дерево впало на хату,
дах розчахнуло дотла.

Двигнули наново дах
(захист від спеки і злив)
люди-мурашки кмітливі,
щоб не тривожив їх страх.

Як зберегтись нам — незвичним
перед страхом віковічним?

УПАДОК ДЕРЕВА — 2

Це ураган, що з океану
набрив на землю, — і ба-бах!
упало дерево на дах:
кінець столітньому титану,

де захисту знайшли оману
людина, вивірка і птах.
Та й обгорнув великий страх
людину, на ласкавість здану.

Та у страху великі очі.
Людина що ж? — лиш жити хоче.

То ж ділить дерево до мірки,
вирізує крокви й одвірки,

а решту коле на дрова...
І знову радість ожива.

ВОРОНИ

За вікном ворона кряче
крик її розтяв-роздер
літа теплого пленер —
недоспіліх передбачень.

Кряче і за літом плаче:
де подітися тепер?
В полі ворон-мародер
визива життя ледаче.

Та у цьому гайворонні —
в цьому карканні ворон
стоїмо ми безборонні,
крякаємо в унісон.

Так закрякаєм цю осінь
в висліді близьких відносин.

ЗАГОРОЖІ

Леонідові I. Плющеві

Ми будуєм загорожі для безпеки,
щоб захоронити тяглість рідних лож,
щоб спасти надбання довговічних злож,
наче книги на полицях бібліотеки;

щоб не посягати по чуже й далеке,
а гостей-сусідів з-поза загорож
хлібом-сіллю стріти і букетом рож,
приголубити їх від вітрів і спеки.

Для безпеки ми будуємо кордони,
щоб свій дім зготовити для оборони
від пройдисвітів, що йдуть без перепон.

Хай сусід збагачує свої загони;
в рідній хаті своя правда, свій закон:
будьмо приятелями через кордон.

ЕСКАЛЯТОР

Ескалятори йдуть угору,
ескалятори йдуть уніз...
Між землею і небом завис,
мов двигун вічний часу-простору,

механічний божок — ескалятор,
що йому підлягає весь рух,
що порушує поступу дух,
людських мрій і думок регулятор.

Поривань наших він навігатор:
обвантажений натовпом мас,
він угору і вниз возить нас —
цей бездушний життя реформатор.

Де той вихід єдиний-один,
що дозволив би йти до вершин?

ОДНОРАЗОВІСТЬ

Тарасові Степановичеві М.

Життя дається нам лиш раз у дарі,
а помирати треба нам щодня:
шануймо неповторність того дня,
що нам приречено у світу шарі.

І жиймо як достойні господарі
на цій землі, де вічна метушня
проводить манівцями навмання
до дійсності, з якою нам не в парі.

Та й чигає підступний Мефістофель
зігнути і зламати нам хребет;
та ж, призабувши золотий клярнет,
Тичина теж поцілував пантофель.

Життя дається нам лиш однократно:
не прогайнуймо, жиймо акуратно.

МІЙ КОЛЬОРИТ

Я йшов між двох стихій — двох кольорів,
шукав, який мені близький і рідний:
червоний, що значив мій шлях похідний
і полум'ям над світом загорів,

чи синій, що у серці голубів —
єдино праведний і відповідний
старої книги запис родовідний,
що в зачарованому колі зрів.

Не довелося в цьому кольориті
знайти мені притулок і привіт —
для мене двері навстіженъ відкриті
у світ безколірний — у білий світ.

Живу в реальності цій неповторній,
що блякне-попеліс в колір чорний.

РОДОВІД

Шукаєм свого роду по архівах,
що вже припали порохом століть,
щоб віднайти достойних предків слід,
в історії далеких перспективах.

Шукаєм свого імені у співах,
чи теж у повістях минулих літ,
щоб довести, що ми правдивий плід
по давніх лицарях і чесних дівах.

А де ж потомки тих, що не в реєстрі,
які не досягли тієї честі,
щоб їх записано до давніх книг?

У світі споконвіку простий люд,
і все, що є, це їхній плід і труд
та й родовід наш просто йде від них.

ЗАГУБЛЕНА ЛЮДИНА

Ти не вийдеш з тої самоти,
хоч сходив і ноги й п'яти —
нікому тебе прийняти,
нікому сказати, хто є ти.

Дармо всі таланти і хисти
ніс на людський торг міняти,
дармо списував події-дати,
щоб себе у світі віднайти.

А хотілось дуже небагато:
замість нагороди — лише завдаток,
лиш чиясь усмішка, лише привіт.

Надаремне все твоє горіння,
не знайти ціни, ні зrozуміння,
хоч тобі належить цілий світ.

РОВЕСНИКОВІ

Остапові Олесницькому

Як тобі живеться там, Остапе,
в кип'ятку арабського кітла?
Чи не варто вже сказати: "stop it!"
повернути до рідного житла?

Тут на тебе жде твоя родина,
тут тебе громада ожида,
праця «бейбісітера» у сина,
перевід суспільного труда.

То ж плянуй заслужену відставку,
буде досить праці і зайнятъ.
Всі чекають на велику ставку,
а вона — це наш «65».

А до того — голова угору,
гордо ставмо нашу непокору.

ТРИДЦЯТЬ

Минає тридцять від тоді, як тридцять
мені відстукав прецизійний час:
автобус був для мене, мов Пегаз,
думки виблискували, наче криця.

Та й друзі із вітанням, як годиться,
в автобусі з'явилися нараз,
з букетом бозів, щоб... у добрий час,
із пляшкою, щоб на «щасти» напиться.

Пройшло від того часу тридцять літ,
важених літ трудного мандрування,
коли сповнялись мрії-сподівання,
замнувши в круг тісний увесь мій світ.

Сиджу в затиші і лелію гарну гадку,
щоб вирядив хтось на нову тридцятку.

ПОЄДИНОК

Я кожний день стаю до поєдинку.
І це не поза! Вірте: я не Дант,
не Дон Жуан, і навіть не амант,
щоб із трагедії робить новинку.

Та тільки гляну вранці крізь щілинку —
у мене на порозі секундант:
мене вітає цей безжурний франт,
запрошує: чи можу на хвилинку?

Щодня мене він кличе на двобій,
знаходить партнера і ціль-причину...
Щодня здається: це кінець! загину!
Ta все ж вертаюсь ввечорі живий.

Ta все очікую найважчого двобою:
це поєдинку із самим собою.

ПАЛЬТО

Йдеш щодня, надягнувши на плечі
із кишенями довге пальто:
не журіться, повернусь під вечір,
як не перестріне Ніхто.

Йдеш щодня і збираєш, мов квіти,
брижі часу до довгих кишень,
щоб додому вчасно поспіти,
заки скінчиться день.

Йдеш щодня... Аж почуєш, що плечі
тягарем придавить пальто
і, мов злодій, той стрічний Ніхто
допоможе стягнути пальто —
важкість років, що впала на плечі,
щоб ти міг увійти у вечір.

ЛІЖКО

Ні! Не довіряй ти ліжку!
Вже давно прорік Вольтер:
майже кожний в ліжку вмер.

Навіть як лежиш у ліжку,
висунь з ліжка праву ніжку.
Як надходитиме смерть,
ти з'єднанько круть і верть
і тікай, бо гибелль близько.

Ліжко — це не місце мрій,
милих розкошів, надій —
це приваба небезпечна,
хоч практична і конечна.

Уживай його лиш вміру,
смерті не впади в офіру.

СМЕРТЬ ОДІССЕЯ

Евгенові Маланюкові

На захід сонця з костуром прийшовши
і світ вечірній бачивши, спочив.
Під хмарочосом не розгорнеш крил,
у чужині вже не співати довше.

У самоті Нью-Йоркської кімнати
товчеться серце, мов у клітці птах,
перо на бюрку гострене в боях
і недописаний паперу клаптик —

і недописаний твій заповіт,
що народився серед бур і битв,
де золото полів і синь бездонна.

Туди вертаєшся з німих чужин.
Там твого слова дождає син,
там жде тебе твоя Земна Мадонна.

У ГОРДИНСЬКИХ

Немов той самий дім із-за мереж фіранок:
галерія картин (малює син-поет)
і фортец'ян доньки — затишня тет-а-тет,
коли дискусія вірвалася нежданно

і вчений дискутант сховався за серпанок
далеких споминів, лишивши думки лет —
багатство тих ідей, що не відходять геть,
хоч співрозмовники відходять безнастанно.

Та це — не Львів. Це місто звуть Ньюарком.
І наймолодший син, який за батьком Ярком
тоді лиш повторяв заучені слова,

у колі доньок сів, перегортає в шафі
за ім'ям батьковим реєстр бібліографій
і рад знайти той дух, що вічно ожива.

ВЕСІЛЬНЕ ВІТАННЯ

Маркові

Чого бажати ще у цей момент,
коли з чуттям любові і пошани
прийшли, мов дароносці, весільчани
і в кожного зичливости презент,

і в кожного готовий комплімент,
і похвала словами без догани,
що їх хіба складати у пеани
і зберегти, мов цінний документ.

Щоб тільки в цій навалі подарунків
не загубити той цінніший дар,
що в серці загорів, мов дивний жар,
що шлях освітить з-за життя лаштунків:

його не купиш, не до набуття,
та тільки з ним пройдеш усе життя.

ВЕСІЛЛЯ

Максимові

Досить парубоцького свавілля,
всіх тих вигадок і витівок —
час прийшов зробить рішучий крок,
що веде до шлюбу, до весілля.

Враз змінилося усе довкілля:
парубок — не сам-собі панок,
наложивши смирности вінок,
йде до шлюбу, мов на богомілля.

І хоч жаль, що проминули роки
замислів, надій і постанов,
то життя не стало та знов
закликає на шляхи широкі,

котрі вже верстатимуть удвох
і дует тепер — не монолог.

ЮВІЛЕЙНА ЗУСТРІЧ

Капелюх набакир як-не-як,
чорну паличку в руки і вусик
підчорнити під Чапліна мусить —
на проходку йде Йосип Гірняк.

Почувається наче юнак,
молодиць бистрим поглядом трусить
і моргає лиш усом, мов трусиц,
та й заскочить у бар на конъяк.

А тут зовсім зміняється сцена
і на сцені уже «Березіль»,
входять друзі здавен-звідусіль
і зове, як колись, Мельпомена.

... Так я з вами, друзя, нотабене —
та Олімпія жде там на мене.

АКТОР

Йосипові Гірнякові

Не штука підмальованим актором
нести на сцену вивчені слова —
а штukoю акторові бува
життя пройти несплямлене докором.

Весь світ — театр, де ти стоїш між хором,
що криком реквієм тобі співа,
не маєш тексту, губляться слова,
і заля — мур, що станув чорним бором.

І лиш в tobі — у серця глибині
блистить, мов світич, выбрана ідея,
яка вела тебе крізь темні дні

шляхами, що темніші ніж тюрма,
як ти поніс безсмертний гімн Орфея
тій музі, що незмінна та одна.

ЙОСИПОВІ ГІРНЯКОВІ В АЛЬБОМ

Коли в часи Шекспірові у «Глобі»
з'являвся Ричард Барбедж, весь народ
підносився в екстазі й, насолод
чекаючи, у шуканій шанобі

акторові хвалу співав в оздобі
красивих слів. А Лорд із льож висот,
а навіть сам король, задля чеснот,
партнера бачили в його особі.

В нас не везло театрів ніяк:
і Кропивницький, Курбас, і Гірняк —
це боротьба за височіні театру,

на вітари краси святкова дань.
Вітай нам, майстре, що крізь тьму заслань
і злобу дня проніс мистецтва ватру.

28 жовтня 1950

ПОЕТИЧНІ ПОРІВАННЯ

Не так легко це бути естетом
у цім місті забрудненім, де
людський натовп кричить і гудіє
і заглушує все трафаретом.

І не легко це бути поетом
у цім місті, де темінь бреде,
і лиш клапоть небес де-не-де
поетичним заманює летом.

Всі надійні твої одноденки
пропадають у вулиць пітьмі —
автобуси, трамваї, підземки,
маски лиць безвиразних німі...

Так достойні твої поривання
потапають у крику мовчання.

ПОЕТ-МИСТЕЦЬ

Святославові Гординському

Поетом бути — це велика річ:
уміти треба вірші укладати
і передбачувати точні дати
для нерозгаданих далеких стріч;

із всесвітами бути віч-на-віч,
відвідувати космосу палати
й уміти в дальних зорях розпізнати,
куди показує Велика Ніч.

Трудніша роля — це поет-мистець:
він мусить жити у світі барв і ліній
та й у реальності непевній, тлінній

до верховин мистецтва навпростець
щодня виходити по путі змінній,
хоч знає: все зведеться нанівець.

ПОЕТ І СОНЦЕ

Василеві Барці

Співає сонцеві хвалу поет,
бо сонце творить все життя на світі
і сонцем приголублені-сповиті
слова поетові складуть сонет.

Та сонце спалює життя, мов піч,
що все замінює у тлінь і попіл.
І світ, що грає в сонць калейдоскопі,
заміниться у вічну, чорну ніч.

Блукає вічність манівцями ночі...
Де сонце раз зійшло і світ зогріло —
там слово у мовчання спопеліло.

Щоб перебути темну повінь ночі,
засвічуймо світла великих міст
і між планетами будуймо міст.

ВИХІД НА ПАРНАС

Богданові Нижанківському

Попробував я досягти Парнасу
і над руїнами старинних Дельф
непомітно, мов невидимий ельф,
досісти Аполлонову колясу,

щоб — звільнений від простору і часу —
добитись на найвищий той щабель,
де музи із розмотаних кудель
нитками слів плетуть плати атласу.

Та тихо-мертво в царстві Аполлона.
Закам'янів давно старий Парнас.
Лиш молиться залишена колона,
оголена від блиску і прикрас.

Не викресать поезії з руїн:
вона лиш там, де серця б'ється дзвін.

ФОРМУВАННЯ СЛОВА

На початку існувало слово —
щ... коли його і не було;
і від слова вже обов'язково
вийшло поетичне ремесло.

Не кидай словами надаремно,
пошануй їх цінностям незгірш:
не впихай їх в мову нефоремну,
а складай у виплеканий вірш.

Це найкраща дія на дозвіллі
віднайти в мистецтві інтерес —
запопадливо у заготівлі
підібрати в'язанку словес,

монтажувати вірші, мов будівлі,
що злітають вгору до небес.

ЛИСТОПАД

Стрясають шевелюру дерева
і листя, мов підбиті вітром птиці,
наносить золотій метелиці
на наші житла — плекані лігва.

Пора надходить пізня, зимова,
а листя падає в моїй дільниці
і тулиться до матінки-землиці.
Та нам здається: це для нас жнива.

Збираємо ми листя це в мішки
і зв'язуємо дротяним шнурочком,
щоб не крутило золотим листочком,
на мощені асфальтом доріжки.

Даремно кликати-кричати: гвалт!
Нам головне, щоб проїзд був для авт.

ЧЕКАЮЧИ МЕСІЇ

А, може, це не був Месія,
й євангелія неправдива,
й розказані всі чуда-дива —
це тільки казка, не подія.

І вся ця довга літургія
була — виходить — невластива,
молитва — хитра та фальшива,
яку лукавий хтось затіяв.

Так напророчили пророки,
заповідаючи Месію,
юдеям піддали надію
на довгі життєві уроки.

Бо як пройти крізь веремію,
без сподівання на Месію?

МАРТІ НА ЮВІЛЕЙ

Збираєш роки — муз музей,
неначе квіти у гербарій,
і ось тобі приходить в дарі
ще той важливий — ювілей.

А кожний рік — новий трофей,
хоч і не ходять всі у парі:
є успішні і є бездари,
та всі приймаєш, як гостей.

Оглянешся, як рік за роком
серед намагань і турбот
збагачувався твій город
плодами праці, що нівроку!

Та всеж найкращий рік з-проміж,
коли писала перший вірш.

ОНУКОВІ

Іване, що рід твій у кореневищі,
у надрах глибин споконвічності, від
яких починаємо наш родовід,
що йде-розростається ширше і вище,

У древнім краю, де знайшли кочовище
в невпинній мандрівці і прадід і дід
Й, осівши, знов вийшли в далекий забрід,
до світу нового, великого близче.

То ж ти, розпустивши конари, мов ясень,
постав на потребу свої мозолі —
новий будівничий нової землі
і давнього роду наступник і красень.

Нових поколінь розвівається корона —
на древньому древі зелена попона.

МУЗИКА Й ОКЕАН

Іванні Приймовій, вислухавши її гри
у її кімнаті на побережжі Флориди
з видом на Атлантійський океан

Розкинулись широкі води океану
на сотні тисяч літ, на сотні тисяч миль.
У висліді і творчих зривів і зусиль
відвічна музика, відроджена нежданно,

зривається, мов рокіт вод, із фортеп'яну
і білі клявіші, мов білі гриви хвиль,
у гармонійну форму, вишуканий стиль
складають перли круглих нот в контекст пеану.

Рокоче музика, мов гнівний океан,
бесмертна-безконечна у хвилину злуки,
де океан, мов велетенський фортеп'ян,
над ним людина — творчий задум, творчі руки —

в хаосі музики потонувши ущерть,
складає вишукані тони у концерт.

АНГЕЛ

Йдучи дорогою, не зараз я пізнав,
що ти той ангел, що колись в розі колиски
мене у далечінь незнану закликав,
бо ти була усміхнена і так же близько.

А я привик, що ти жила у мене в мрії,
мені до тебе туга простеляла шлях
і вірив я, що ось вітри міраж розвіють
і зникнеш ти, як з'ява, що живе у снах.

Та ти прийшла насправді — ніжна і чутлива,
замислена така, зі смутком ув очах.
Розгублений стояв я, а в душі ріс страх,
щоб знов тебе хмар мовчазних стіна не скрила.

Так, задивившись в далеч стане мандрівник,
спинивши віддих, щоб чарівний вид не зник.

СМЕРТЬ АКТОРА

У пам'ять Леся Курбаса

А батько Степан умирав в рідній хаті,
під дзвонів ридання, плакучих беріз,
і дідо Пилип упокой святий ніс
на цвінттар родинний в Старому Скалаті.

Та вістка сумна полетіла до Львова,
казала, що вибув народний актор;
син Лесь, що із музами вів розговор,
з далекого Відня ніс жалоці слова.

Інакше приречено Лесеві вмерти:
з титулом народний артист — арештант
загинув, де біла тайга-заметіль:

не гнулись берези до приходу смерти,
ні дзвін не зірвався, ні жалібний кант,
лиш вітер ридав: Березіль, березіль...

В ДОРОЗІ НА ЕВЕРЕСТ

Ми всі змагаєм вийти на вершину,
на той високий, недоступний шпиль —
за сотні років і за сотні миль —
де зустрічаєм мрію голубину.

І так щодня йдемо ми безупину
напроти вітру і напроти хвиль,
і докладаємо усіх зусиль,
щоб вчас прийти на Пирову гостину.

З наплечниками досвіду і мрії
підходим на високий Еверест
а серце виростає і радіє,
що ось дійдем до цілі врешті-решт.

Та все в житті йде — просто — шкеребертъ:
в дорозі на вершину стрінем смерть.

ІСНУВАННЯ В НЕБУТТІ

Немає янгола, що сів на узголів'я
з тяжким мечем в руці і з усміхом в очах,
щоб хоронити нас, як нас охопить жах,
і помагати нам, щоб вийти на верхів'я.

І зник десь рідний дім, де солом'яна стріха
вкривала хатній дух — дорогоцінний скарб,
щоб поселився в нас, мов незатертий карб
та й охорона нам від напасти і лиха.

Намає тих богів, що їх ми у покутті
поставили були й молилися до них;
та наші молитви, мов карточки із книг,
розсипались давно, давно вже призабуті.

Нема того, що нам здалось — було і є.
І нічого нема.

Тоді пошо ми є?

ПИШУЧИ СОТИЙ СОНЕТ

Построїв я сотню сонетів,
втиснувши думок еліксир
у форми розмірний мундир
в прикрасах римованих сплетів.

Писали їх сотні поетів,
плянуючи точний пунктир,
і вздовж вимірюли і вшир
наступність рядків і куплетів.

Прийнявши сонетну цю форму —
незмінну століття-віки,
не став я вводити реформу,
щоб зміст уложити в рядки:

на визрілий вірша скелет
поклав іронічний сонет.

ПЕНТАЛОГ

або п'ятірко сонетів

А на початку було слово...

Нехай і так: було спочатку слово,
що мало залишитися повік,
те слово, що служитиме, мов лік,
для слів, які озвуться поступово.

Та не було усе ще наготово,
бо той, хто слово це уперше рік,
пропав, чи просто вирвався і втік,
і сліду не оставилши тривкого.

А слово розрослось у гущу слів,
що їх хто хтів насіяв і наплів,
кругом розсипались слова-полова;

заблукані в безсловному безпутті,
потонем в полов'янім словобудді,
шукаючи це перше зерно слова.

На самому початку був... Хто? — Бик!
Це він хотів сказати перше слово,
щоб прозвучало велично-святково,
та слово це змінилось в дикий рик,

що у галактик лабіринті зник
там, де замкнулось існування коло;
лиш вітер міжпланетний випадково
в челюстях всесвіту відкрив цей крик.

То ж і готуймось в подорож велику,
як це колись — на мажі, на волах,
та — може — там, де йде Чумацький шлях
відлуння вчуєм цього слова-рику.

Бо це у мене доля вже така:
здіякальний знак мій — знак бика.

Мені підказують, що на початку
не бик був, тільки наш звичайний віл:
це він так голосисто заревів,
щоб передати голос свій нащадку.

І залишив цей голос свій у спадку
для всіх отих прийдешнього волів,
щоб кожний з них, як голос цей велів,
дрижав від того голосу на згадку.

І розійшлися нащадки ці — воли,
де степ широкий виростали-спіли,
та голосу не чули, не знайшли,
хоч і самі в ярмі нераз ревіли.

Згубився цей волячий вільний рев,
що раз злетів у всесвіт, мов орел.

Не віл, не бик, і навіть не бугай,
а просто першою була корова
і це про неї може бути мова,
коли відгребуємо неба край.

У кого тільки хочеш розпитай —
дізнаєшся, що саме лиш корова,
коли ще й молочна та ще й здорова,
то буде і добро, і урожай.

У пошанівку лиш дійна корова;
та, що реве, то молока не дасть;
і тут не важна раса ані масть,

як заревіти мала на початку.
У висліді завіту і порядку —
напевно це була свята корова.

Кому причулось слово на початку?
Коли ще гартувався світ в огні,
лиш язики гарячі-вогняні
щось лепетали в повнім безпорядку.

І як прокинути безмежну кладку,
щоб слово це гартоване в огні,
що народилося в тій давнині,
передати нещасному нащадку?

Hi! Не було отого первослова
й ніякого початку не було —
чи вийде це в добро нам, чи на зло!
А — може — це ота свята корова,

що вийшла ненароком, язиком
злизала з лишком слово це цілком...

1988

Остап Тарнавський (Львів, 1941).

ПОЗА ЗБІРКАМИ

* * *

Ти завжди привидом передімною йдеш,
прикривши віями вогонь палких очей,
і я слухняно йду туди, куди ведеш,
а шлях мені значить твоєї сукні шлейф.

Малим хлоп'ям тебе уперше я зустрів,
ти привидом у сні з'явилася мені.
Задивлений у тебе, звуком тихих слів
для тебе я складав неписані пісні.

А згодом подругою ти мені була,
ми разом в школу йшли, весна цвіла кругом.
Так весело було. Не знавши лиха-зла,
проходжувались ми удвох міським садом.

І разом ми росли. Училися удвох
в кімнаті задушній, що туга в ній стойть.
Ми разом мріяли про човен-теплохід,
що завезе нас ген в небачені краї.

Були це гарні дні, коли на хвилях мрій,
здіймалися серця і ти вела мене
туди у далечінь, де край цвітистий твій,
куди ласкавий вітер долі зажене.

І ти одна, що їй я серце дарував,
йдучи за привидом дитинячого сну,
туди, куди порив нестримний закликав,
в країну вимріяну, рідну і ясну.

1935

* * *

Меркнуть зорі в голубій безодні,
на очах схилились вії тином.
Виглядаю в далечі холодній
не тебе, твоєї тіні.

Кошмарем розхристилися віти
над дахів розтопленою чернью.
Я втопився у блакиті. Звідти
вже ніколи не повернусь.

Вечір тінь, мов музику, розвісить,
місяць гладить місце наших стріч.
Тиша.
Ніч.

1936

* * *

Вечір з зорями, з пітьмою,
як давніше, як колись,
знов тужу я за тобою,
знову мрії розплились.
Знову бачу я твій образ,
ясні кучері, мов льон,
очі сині, очі добри,
що з'явився, наче сон.

Задивився я на тебе
й не скажу, що я люблю,
лиш у простір, аж під небо
свою радість розішлю.

1936

* * *

Я глядів у полі, васильків шукав я,
vasильків шукав я в золоті полів;
може сині квіти чорний біль власкавлять,
щоб я знов радіти, знов любити смів.

У широкім полі, у далекім лузі
я знайшов не квіти, а блакить очей,
і ще в більшім смутку і ще в більшій тузі,
виживаю ранку в темряві ночей.

Не забуду сині тих очей до віку,
як і не забуду квітів, бо весна.
Васильків у полі без числа, без ліку,
а любов у мене — тільки ти одна.

1936

* * *

Поворож же, циганко, нам з карт
під цією крислатою липою,
під платами рожевими хмар,
що безжурно в блакиті вистрибують.

Зацікавлює завтрішній день,
як дитину простори за хатою,
бо життям несвідомо ми йдем,
чорні дні клаптем радости латаєм.

Ти, мрійлива ворожко, ворож,
хай творю собі просторінь мріями,
хай здається, що шлях поміж рож
нам у далеч щасливу розвіяній.

Може справді по слові твоїм
ми підемо стрімкою алеєю,
задивившись в небес голубінь,
де дні з ночами ангели склеюють.

1936

ЛЕСІ УКРАЇНЦІ

Іще тоді, коли в крутих завулках
під брилами будинків кам'яних
шукав я простору, немов притулку,
почув я голос твій. І він не втих
до нині. І зачитаний у вірші
про визволення, тис я кулаки
і мріяв, що коли вже буду більший,
то певно стану лицарем метким.

І вже тоді відчув я дивну тугу,
задивлений у синяву небес,
журливу постать дівчини і друга
в тобі я бачив, зрушений увесь.

А нині я загублений, самітний
в замоклий простір кличу: музо, де ти?
Шукаю слів твоїм вогнем вагітних,
надхненнице прийдешнього поетів.

1936

ЛИСТ ТО ПОЕТА

Туманний ночі шлейф масивну тьму розбурхав,
на горлі зашморгом в понурий час закляк,
блукаючи самий у теміні завулка,
тужу я в далечінь, де в'ється чорний ляк.

Лиш лайка різників у місті тишу ранить,
лиш вітер між гіллям — мандрівний заводій
липким вужем повзе і п'яній крик повій
в цім місті див, прикритому пітьми ковдрами.

І бачу вас над берегом, де тужать клени
(плохими птахами думки у даль летять),
як слово з нетрів тьми ви, винісши надхненне,
прославили надхненно лицарські літа.

Коли голодним псом рахманна вис ніч
і серце спрагнене новин розбурха порив,
у місті марев, місті витлілих сторіч
про давніх лицарів я б з вами поговорив.

Вдивлюсь у хлань віків при світлі рижих зір
(хто нам твердих віків незламну міць поверне?)
і вслуханий у брязк поржавілих рапір,
їх вістрями зрізблю я вірші в неба черні.

1936

МЕТАМОРФОЗА

За мереживом сонячним місто замріяне —
зелень, радість, що тільки дивись.

І задивлений в простір під темними віями
про прекрасне я марив колись.

Плив човном я самотній. Гітарами-флейтами
озивалась довкола вода,
і здавалось, життя запляноване естетами
і здавалася щастям біда.

Та лиш глянь: вулиці плюють зграєю щелепів,
 gnівно дивляться хмурі доми
 ну й куди і за чим би я ще летів,
 що у місті мене ще манить?

ДудоняТЬ і туркочуть дороги бруковані,
 і машини вигукують гучно свій марш.
 Як буденному містові дні пораховані
 відписати у складений вірш?

Вириваю із мозку обценьками спогадів
 давні мрії, мов ржавілій цвях
 і брукую словами, що в сталь срібну ковані,
 до майбутнього ясного шлях.

1936

* * *

Щовечора в улиць річищі
самий блукаю навмання
і видається, що я вийшов
досісти буйного коня.

Незнаний шлях передо мною,
крилатим зривом розмах дня
над гомінкою далиною
свій прапор соняшний підняв.

У мандри серце неспокійне
зманила музика світів,
доріг напнутих стъожку стрійну
порив за обрії повів.

І видається, що я лицар
на буйногривому коні
і хтось мене в дорогу кличе,
хтось усміхається мені.

Щовечора в улиць річищі
самий блукаю навмання.
За закрутом лиш вітер свище,
мов вистриб буйного коня.

1937

* * *

Я втік із міста, де сурова темінь,
у вільний простір, к сонцю, на село.
В снопи, немов солому, в'яжу теми,
і рима тішить, мов товсте стебло.

Ступаючи поміж колючі стерні,
життя звичайне славлю над усе.
Нащо здалися образки химерні,
чудний міраж, що вигадка несе,

як рівним стогом виструнчився вгору
мій бистрий полет, мандрівник безмеж,
і кожна думка вистриб крил над бором,
її із вітром вгору понесеш.

I світ такий безмежний, йду й довкола,
мов колірові витинки, поля.
Скажіть мені, поля, в яких це школах
так витинати вчать? Хай вивчусь я.

1937

* * *

В тебе очі — казка про любов,
в тебе усміх — радість піль шовкових.
Чи дозволиш, щоб в душі замовк
біль, сп'янілий шумуванням крові?

Чи дозволиш днів ослизлу гидъ,
чорну темінь, що полонить душу,
на достойну радість замінить,
цвілий стовбур — на розквітлу грушу?

В цьому гаморі, що на землі,
я нікого не зумів любити,
а мені ввижається в імлі
далеч, сріблом величі сповита.

І коли дзвенять дзвінки доріг,
в серці знов викльовується туга.
Ці дзвінки — це твій рожевий сміх
із висот далеких поклик друга.

Будь зорею, що роздзвінні дні,
вільні зриви юности нестиме
у далінь, що родиться у сні,
бо життя, мов проща у незриме.

1937

МРІЇ ПРО ЗОЛОТІ ДНІ

Коли впаде на вікна тінь од вечорінь
у скованому місті, у тісноті,
так дуже прагну ясним дням напроти
іти невпинно крізь вулиць пилигру й рінь.

Стъожки доріг у срібнім димі свіжих піль
розгульний вітер розжене, мов мрії,
і порох сонця стулить срібні вії
на шві тінистих обріїв, що доокіль.

I там посеред променів, що мов стружки
спадають із небесного верстату
під лезом сонця, розрушу багаття
у серці і піду в танок і голосом різким

почну хвалити цілий світ, немов фетиш,
вдягнувши простору ясну кирею,
розсиплю срібні мрії над ріллею,
складу їх рівними рядками, наче вірш.

1937

ВЕЧНІВКА

Ще чорніє сніг латками,
вітер лиже цвіль плотів,
а вже ранній сонця гамір
під ворота прилетів.

Ще печальна нотка в думці,
хоче радість мрій затерти,
та вже сонце струни струнчить
на нові весни концерти.

І сльота простори в'яже
в сірі хмари, мов в бандаж,
та земля вже пружить м'язи,
щоб стрясти відлиг вантаж.

День підносить ясні брови,
вітер, наче, звірем став
і подряпав мускус хмар
аж до фіолету крови,

та шукає в неспокої
виходу у вільний простір;
хижим птахом-звіриною
свій порив зім'яв у злості.

Серце дрижаки ще точать
холодом ночей гнилих,
та вже пошум нас лоскоче
днів веселих, весняних.

1937

ГІМН САМОТИ

Вітай, самотносте, ти дружко невідлучна,
товаришко моїх нестреманих виправ.

Сьогодні не скажу, як деколи: не мучно
хирлявої душі. І знов я привітав

тебе, втекши від крикунів і бізнесменів,
від вулиць вереску, що сплять у купі мли,
та вдивлений у даль, у полеті надхненнім,
я знаю — сіро так і нудно між людьми

в час темний, грішний час, коли мене не тішать
ні усміх вечора, ні неба тихий лан, —
тоді веди мене, владарко наймиліша,
далека музико величніх поривань.

Бо в мене інший світ цвіте у сплетах марень,
як мудrosti життя шукаю в книзі серця.
Порив у засвіт шлю — гірних думок отари
на шлях нескінчений, що у блакить простерся.

1937

ПРАГНЕННЯ

В просторах п'янить синь, мов опій, серце до безтями,
розвісивши міражів зваб на голубім вікні.
Струнким князенком не завжди приходить день сап'яний,
у нас бувають часом дні, мов воїни грізні.

Життя — химера, квіт розквітлий на світанні
і шум шовкових піль колише шепті самоти.
Та хочеться іти настрічу бурі нездоланній,
твердим здоровим дубчаком у чернь землі вrostи.

1937

МОРЯК

У моря безмежного, моря бездонного далі
роздзвонений сміх мій і пісня без журна моя.
І смаглість відважного, смаглість моряцького дня
складаю запіненим водам і сонцеві в дарі.

І бистрою птахою вилети, думко, все далі,
і просторінь свіжу незнану, душе, привітай.
Крізь шторми бурунні, крізь штилі морями ганяй,
неси молодечу завзятість на хвилі несталі.

Очей гострі шпаги німотною тugoю п'яні
закинуті бистро у синь безконечної далі:
ген-ген за морями захований виснений край.

Під гук бурунів попливем крізь моря й океани
до тих берегів, де розсипались сонця коралі.

Непевне тривожними бурями, море, вітай!

1938

МАНДРИ

Коли останній відблиск мрій померкне,
і втома тягарем придавить плечі,
здалекої зорі зіскочить вечір
й бажання мандрів принесе нестерпне.

Снагу в тяжкий закувши вірша панцер,
піду у мандри, мов на вечорниці.
Шлях чарівний у черні ночі склиться
пасом сріблистим безконечних станцій.

Самотня далеч манить у фантомі,
як ніч небесний шлях асфальтом точить.
Заслуханий у чорну відхлань ночі,
блукатиму мандрівкою невтомлений.

1938

РЕЙСИ МРІЙ

У серці буруни розбурханих прибоїв,
порив квапливий рве у далеч парус мрій,
в мутній тісноті вечорового покою
моряцьких мандрів туга хилить гребінь вій.

Казкове море. Серце — демено фрегати
в прозору просторінь визначує шляхи;
мов виблиск шпаги рівні, мов думки крилаті,
шляхи нестримних дум розхристаних, палких.

Іще маленьким хлопцем полюбив я мандри,
про них я марив у ночах бурхливих снів,
й тоді прудку ескадру у шику параднім
на велетенському екрані ночі я зустрів.

Кому судився шлях над вирами безодень,
кому у реві вод народжувався день?
Палають буруни у багряниці сходу,
до них крилатим летом зрив моїх надхнень.

Бо за морями — соняшні краї далекі,
бо за морями вимріяний друг живе.
І буревієм чорних вод тривожний клекіт
тріски нестримних мрій у синю далеч рве.

У серці, де вдаряють буруни прибоїв,
казкові рейси ясним привидом ідуть,
та очі вістрям зору в темному покої
різьблять на хвилях тьми далеку, світлу путь.

1938

* * *

Кохай мене бодай хвилину
і пам'ять про любов лиши.
До тебе думкою полину,
як спалахне вогонь в душі.

Замало слів, замало квітів,
щоб дати їх тобі взамін.
Бо ти дня мене цілим світом,
прийми від мене мій поклін.

1938

* * *

Я тебе люблю і досі,
як любив колись.
Хоч у мене хмура осінь,
в серці залишись.

Хоч роки збільшили тугу,
тугу самоти,
будь бодай для мене другом,
щоб самим не йти.

Йдем захоплені від вражень
і здається нам:
хтось у снопи морок в'яже
й вулиця, мов лан.

Повертаємось під вечір
з зорями на ніч
і краду я через плечі
усміх твій із віч.

Мовчазна ти й підзорлива,
мовчазний і я,
та серця у нас, на диво,
радістю горяТЬ.

1938

* * *

Хлюпнуло сонце золотом по житі
там, де дороги білі вітром злиті
й поклоном клоняться поля.
Іду межею. Пісня між колоссям
свавільні тони спіле жито росять
і дзвінко розкотився в далеч шлях.

Як тужно за отим далеким світом,
що в обріїв обруч його закрито,
як серце манить далечінь.
Моря прибоями і шумом кличути
і на шляхах, що витончені ніччу,
ввижається величня синь.

I вітер стукає, не дасть спочити,
душа росте, мужніє — хоче жити.
О, де ця наша радісна весна?
Її зову в лісах, її шукаю в мріях
її всі думки дарую і пісні я,
задивлений у привид, мов дитя з вікна.

1938

ПРОМІНЧИК

Дозволь твій образ у душі носити,
дозволь, кохана, у душі брудній,
в мерзкім берлозі пристрастей неситих,
в криївці чорних і гидотних mrій.

Бо дні наповнюють мою скарбницю
болотом слів зухвалих різунів
і дармо квіти запахи весни шлють.
На ярмарку гидот я не зумів

найти краси. І марно на шляхетність
числити у заулках п'яних шлюй.
У нетрях міст віддатись найбезпечніш
низькій мерзотності. І не малюй,

струнка шляхетносте, небес полотен
так велично й достойно. Вже тепер
ніякий чар музик душі не годен
очистити, безстыдности не стер.

Увечорі самотній, мов молитву,
твоє ім'я я вимовлю взамін,
в німім захопленні тебе приклікну,
заслуханий в далекий передзвін.

1938

* * *

В її очах ця мрійна загадковість,
яку так важко розгадати мені.
Ніхто вже не заманить, не намовить
мене ні на гуляння, ні пісні.

Шкода всіх слів коханої і друга:
мене не звеселить вже щебет твій.
У мене в серці вже нова, вже друга,
свою любов віддам я їй одній.

В юрбі незміреній одна, одна істота,
і в мене почування лиши одні:
бо серцю дрібка радости достоту,
щоб загорітись і згоріть в огні.

1938

ПРОБА ПОВОРОТУ

Вертаюсь я з далеких подорожей,
з самотніх мандрів у казковий край
і вже ніщо захопити не може
думок моїх, що втомлені украї.

Трудні були шляхи ці несходимі,
а серце рвалось, серце білий птах;
некай шукав я щастя в синім димі,
а щастя — банка скла розбита в прах.

Із мрій хтось радість вимазав, зістругав,
у смуток я, немов у грязь, загруз,
щоб вирватись з безвиході калюж,
вернусь до тебе — блудний волоцюга.

А ти прийми мене і серце утиши
і вибачення в мене не проси.

1938

МІРАЖ

Вечірня музика у далечінь довжиться,
тревожить шелестом безмежну тишу лісу,
асфальтом неба зорі мчать у колісницях
і чорні тіні гадинами вгору лізуть.

Кругом таємний світ, немов стара легенда.
Задивлений в чудні міражі, вірю,
що є десь та країна, де мій дух приплентавсь,
шукаючи пригод на всесвіту подвір'ю.

А там у тій країні дівчина несміла
в гущавині шовковій перед ніччю
укрилася, вій віялом прикривши ляк.

А чорні привиди, що радість їй закрили,
розвказують про силу демонічну,
як вирватись із світу, що у тьмі закляк.

1938

ПРИСВЯТА

Давно у мріях я тебе носив
і в снах мені ввижалася ти дивна,
аж раз у натовпі роздзвінних днів
тебе на вулиці людній зустрів я.

Була весна. Вже став бузок цвісти
і день розвішував на вітах зелень.
Сміяється цілий світ, сміялась ти
і в серці радість, мов пташа веселе.

Невже вернулися ті давні дні,
коли ще світ був, мов маленький домик,
і десь на синім обрії мені
ввижалася ти в химерному фантомі?

Невже судилося тобі тепер
знов нагадати казку, повну щастям,
якої слід пропав і звук завмер
в душі, що заросла буденним хвастом?

Так хочеться, щоб вічно молоду,
таку розсміяну, мов свіжий ранок,
стрічати тебе у музиці саду,
коли тужити за далеким стану.

1938

ВИЗНАННЯ

О, велична появо, в погоні за мрією
я шукав ідеалу стрункої краси.
Коли день тонув в сумерку й вечір розсміяний
до таємного сховища ночі влазив,

я тоді тебе, мила, мов різьблену статую,
серед гамору міста в задумі зустрів,
таку свіжу, мов зелень. Сьогодні засватую
свій порив із княжною незайманих снів.

Є дівчата з душою, мов ніч, таємничию,
в загадковому сутінку мріють вони;
є теж ніжні, мов ранок, з душою ліричною
і мрійливі, мов вечір, і солодкі, мов сни.

Та найкращі — величні, ті сонцем роздзвонені
і стрункі, мов полудень. Їх серце, мов храм.
Лиш такою ввижаєшся завжди, красо, мені
і такій я закохане серце віддам.

1938

БУДУЮТЬ ДІМ

Гей,
там —
подай вапно!
І вже попри червоний мур
підойми стрепехатий шнур
везе вапна відро.

Розшамотіла шамотня
шпаркого дня...

Молотять молоти...
Обценьки ценькають об цв'ях...
Ретельно стругають струги...
Скриплять колеса при тачках...

Несуть на раменах козли цеглин
і спльовують під натиском вантажу.
Тут чинять розчин, щоб ліпiti тинк,
там мур цементом свіжим мажуть.

Розшамотіла шамотня
шпаркого дня...

Ось крани зводять гилі чорних шин,
що стін кістяк монтують сухоребрий
і бльоки симетричних брил
підносять догори нові поверхhi.

Й угору пнуться гадини в'юнких драбин,
де кроквів мозок вкриється шоломом.

Кидає місто свій щоденний зрив
ген до висот новим, кремезним домом.

1938

ВИХІД

По брукові камінного шляху
роздзвінний тупіт металічних коней.
День мужній виструнчився наче лук
нап'ятий в днів важкому ескадроні.

Шляхи заманюють та обрій дзвонить міддю
у перспективі вигнутих доріг.
На гострім березі намет для мрій розіб'ю,
mrій ратище закину в синяву морів.

І рвійний вітер розторощить смуток мій
і збурить домик висненої казки,
коли ми вирушатимем в останній бій,
на буйні голови надівши каски.

1938

ЛІС

Іду в ліси. Втікаю від самотніх дум,
що зашморгом у горлі слів коралі в'яжуть,
милуюся, як вітер чеше парчу княжу
густих дерев. А в серці в мене тихий сум.

Ліси мовчать. І хто до мене заговорить
у тій гущавині, у тій самотині?
Шукаю, кличу в лісі темній глухині,
росту і виростаю над простори.

Я полюбив цей занімілий ліс,
загорнений у безшлесну зелень,
де вітер віковічну туту зніс
і спокій дітям смутку ложе стеле.

Іду задивлений в твоїх очей вогні,
які просвічують мені у лісі темені.

1938

СПОДІВАНА

Щодня виходимо на шлях,
чи син не йде, чи брат, чи тато.
Питаєм вітру на полях,
чи довго ще весни нам ждати.

Щодня виходим на дорогу
і пильно дивимось на схід:
це сонце сходить так багрово,
чи заграва кривавих битв?

І хоч так трудно-важко ждати,
ми ждем, уперто далі ждем;
ось — сподіваємось — до хати
сонце ввійде, немов в терем.

Щодня у нас нові надії,
приманні образи в очах:
вона — омріяна лиш мріє.
Виходим навстріч їй на шлях.

1938

ЗАКЛИКАННЯ

Я рад би знов тебе зустріти
після розлуки, по літах.
Дерева низько клонять віти,
летить у вирій пізній птах.

Та вір, що я не жив ще досі,
завжди залишений самий.
І знов іде журлива осінь
журба підходить, наче змий.

То що ж? Прийди і знов до мене,
коли сиджу так при вікні
і знову буде сад зелений,
і знову сонце в вишні,

і буду я, немов той хлопець,
що вимріяв тебе колись.
Та як прийти уже не хочеш,
бодай у сні мені приснись.

1939

* * *

Чому ввижаєшся мені сумна,
чому у сні приходиш із слізами?
Чи те, що принесла мені весна,
злетіти має разом із листками?

Чи сіра осінь щастя перерве,
яким втішався я, мов квітка сонцем?
Минуло літо та іще живе
коштовний спогад в серці, у мошонці.

Прийди до мене. Ще хоч раз прийди,
весела, чи сумна, та будь зо мною.
Ось сіра осінь вже прийшла сюди
і радість піль захльостує сльотою.

І сумно так, хоч знов радіє світ,
і тужно так, хоч — кажуть — щастя сходить.

Бо ти для мене найцінніший міт
краси і щастя, радости й свободи.

1939

ВЕЧІР

Зайхав день до срібної стодоли,
на нім копицею зелений гам,
і серце радісно під вітру сколих
співає пісню запашним ланам.

Принишкло все. І тутою пружиться
в незнану далеч виструнчена тінь.
В душі наспілих віршів таємниця,
а вечір, наче музики глибінь.

1939

РАНОК У ПОЛЯХ

Вийду до сходу за міст, за ріку,
ранок зустріну в полях.
Віники вітру так чистять, аж трутъ,
сонцеві білений шлях.

Музика ніжна — капела полів
скрилась в шумні колоси.
Жайворон п'є, мов вино, з винних піль
краплі сріблисті роси.

Серця тривожного сум не встеріг,
радість у ньому гостить.
Сонце вже білить полотна доріг,
вигнувши їх, мов мости.

Вітер найкращий із знаних музик
вийшов до соняшних струн.
Чом я до ніжних мелодій на звик,
чом в мене в серці ще сум?

Ось за горою вже грім прогримів,
хмар берет верх гори вкрив.
Дощ поривний змете поле, мов стіл,
серце замінить в пустир.

1939

* * *

Оживає-розцвітає знову
наше тихе, страдницьке село,
свіжим листям, зеленню в діброві,
ясним цвітом вишні зацвіло.

Оживає радісною працею
на просторах безконечних піль,
оживає піснею пташачою
на вершинах кленів і топіль.

Оживає за вікнами синіми
тихим поглядом синіх очей,
що мов образу, знаної тіні
виживають в трепеті ночей,

що у тузи — у розмові дзвонів,
у недільнім гомоні безмеж,
як в молитві, стулюють долоні
до омріяних білих веж.

1939

* * *

Моя журба, моя любов нещасна
дощем захльостує погідні дні
і відійшла моя надія вчасна,
ні сліду не оставивши мені.

Ходжу закоханий у давній привид,
у світливий образ неповторних снів;
судилося не бути вже щасливим
і не знайти того, що полюбив.

Та в мене в серці є ще сили й моці,
щоб віднайти утрачений мій рай,
і я зумію глянути долі в очі
і наказать собі: іди й шукай!

Хоч в мене доля в кольорах жалібних,
що з радістю і смутком обнялись,
то обдарить мене бажаним, рідним,
про що я снив, що вимріяв колись.

1939

ПРИВІТ АРМІЇ

Полків квадрати сірі вже за містом.
Снага походу, складена в ряди,
дзвенить залином зброї. Юне військо
кида на шлях убитий крок твердий.

Ясніють смаглі лиця з-під шоломів.
В душі порив — відвічний, гордий зрив.
Хто буйне серце спинить, душу зломить,
коли її виносить вимах крил?

Хвила побідним чотам, що прибули
з оков звільнити народну снагу.
Шляхи для них відверті. Срібні кулі
женуть, мов птахів з гнізд, хижачький гурт.

Вітри несуть, мов прапор перелітний,
пісні і привітання звідусіль.
Вітри несуть, мов прапор перелітний,
вогонь запалу понад черню піль.

Колеса мрій несуть нове майбутнє,
у багряниці воєн сходить день,
що снівся нам. У день цей незабутній
вітаємо ми щастя молоде.

Мов дівчину в стъожки, так наше місто
у прaporи прибрали ми і ждем.
... Не тільки мир — серця несе нам військо,
серця — не квіти — їм до блюз припнем.

1939

МРІЙНА ПОДОРОЖ

Осінь прийшла і багата й заможна до нас,
сонце приносить ланам із висот небозводу,
музику радісну, музику дивну полям,
золото гордим деревам, а нам свободу.

Так ненадійно прийшов до нас день цей, мов сон,
виснений в сірих схоронищах, в темних підвалах.
Ранком вдивлялися діти у хмарне вікно,
перші здоровили танки, де зброя співала.

Як же ж не вийти вітати нової весни,
мов у пісні, мов у квіти, залізти у натовп.
Міцно нам б'ються серця і малюють вітри
запалу червінь на лицях вояків, мов прапор.

Грають вулиці. Слова, мов каміння летять,
сильні слова, мов удари кріпкого салюту.
Кроком вояцьким іду, так іду без пуття,
містом знайомим й новим, де жив колись смуток.

В серці дзвінки давніх дум не затихли іще,
знову здається, що хлопцем виходжу у мандри.
Місяць, мов човен у гавані синіх небес,
ніч, наче шлях незнайомий, що манить у мандри.

Містом отак поблукавши, в кімнату зайду,
тихо засяду до столу, як вчора, як завше.
Смуток відкину, подру, мов ганчірку стару,
в Київ поїду, на столику карту розкладавши.

Вересень 1939

ЛИСТОПАД

Листопад мов спогад про весну чудову,
багрові листя, наче квіт, цвіте
і радіє серце, оживає знову,
оживає в серці щастя молоде.

Опадало листя із дерев крислатих,
відходили хлопці з піснею в устах:
не сумуй за сином, не журися, мати;
повернувшись у славі, чи в полі поляг.

Наше любе місто, що цвіло в цю осінь,
що в цю славну пору зустріло весну,
ми живем із нею, вона з нами досі,
ще і досі мрієм про оцю весну.

Так іти б, як раньше. І хай вітер стеле
малинові мрії по цілім краю.
І ховати ніжно в пазусі шинелі
свій запал нестримний і любов свою.

Так іти б! Ось знову рум'яніє листя
і на юних лицах рум'яніє пал.
І далекий спогад, що ще не розплівся,
наче біль, у серце глибоко запав.

Старовинне місто зацвіло багрово,
червінню палає гнів наш і любов.
Листопад мов спогад про весну чудову,
що прибуде знову, що засяє знов.

1939

ОСІНЬ

Лежить лінива, мов у пуху, в хмизі,
на ній вогнем здоровава стигла червінь,
коханка вітру хтивого. Він хижий.
Усю шовкову ніжність з неї здер він.

Сиджу у парку, де дебела осінь
нагадує теплінъ зальотну тіла.
У мене мрії смуток з листям зносить
і туга вороном при мені сіла.

І бачу знов у золоті країна.
Ще не жила. Тепер хотіла жити.
Знеславлена, пригнута на коліна,
жде козака, щоб слізози в неї витер.

Так мріється. Та тут у чорнім хмизі,
віддавшись, спить знеславлена, безлична
і смак цілунків похітливо лиже.
Бушує вітер по краю незвичнім

і, мов павук, на небі сонце сите
снує хмарин рожеве павутиння.
Ta kraще, щоб хтось очі в мене видер
або щоб хтось у мене серце вийняв,

бо в мене так чогось весна і ранок,
хlop'ячі мрії про краї казочні.
Ta lastivki моїх надій надхненних
відлетіли в далінь, у світ за очі.

1939

* * *

Чи довго ще чекати так безчинно
й дивитися на злочини усі?
Чи довго гнів, що накипа в душі,
краситимем пристойности розчином?

Окрадена з пісень моя країно,
за лицарськість пощади не проси!
Не жити нам без волі, без краси,
ми краще смерть на полі бою стрінем.

Коли і нам зоря засвітить рання
під чоботом чужого панування,
коли нам мрія сповниться стара?

Та тут, куди не глянь, терор один
і соромно нам жити серед кpin,
яким кінець покласти вже пора.

1939

ДЕНЬ У СОНЦІ

РАНОК

Розтулює повіки обрій,
з-над лісу сонце, мов з-під вій,
у дівчини зір ніжний, добрий,
а в серці — світе ясний мій!

Збудився гамір по хатах,
усміхнена виходить в сіни,
у неї пісня на устах:
вітай, нова, щаслива днино!

І серп закинувши на рам'я,
купає ноги у траві.
Росте у полі свіжий ранок
в піснях, в труді.

ПОЛУДНЕ

А трактор, мов мужик, попихкує цигарку,
над золотом полів блакить стойть,
блищать сталеві коси, шморгаючи шпарко,
і колоси товсті кладуться вслід.

Дугою гнуться смаглі плечі при роботі,
немов джмелі, народ в жита загруз.
Над клаптем калабані клекотить свій клопіт,
проходжуючись статно чорногуз.

Це люди сонце рано вийшли зустрічати,
бліс сорочок трудящий рій.
Дзвенять джмелі, дзвенять поля, дзвенять дівчата,
а сонце, мов господар угорі.

ВЕЧІР

Мерехтять на небі зорі,
мовчкипадають у трави,
вийшла дівчина з обори
в даль надслухує цікаво.

Шум у зелені шарудить:
певно милив йде з роботи,
затремтіло серце в грудях,
трактор станув коло плота.

Добрий вечір, чом так пізно?
Тракторист ізняв кашкета.
Цілувались тихо-ніжно
і дерева в дружніх сплетах.

Будь здоров! — з очей ласкавих —
завтра вийди на дорогу!
Зорі клалися у трави:
сон до ранку золотого.

1940

ЖНИВА

Вийшла в поле рано до зорі —
Ах, вітай, ріле!
Їй привіти високо вгорі
ясне сонце шле.

Пестрим килимом знялись збіжжя —
радісно отак
виростати їх і пестити-жать,
дівчино, мов мак.

Ось виходять люди на поля —
радісні самі,
за селом — на шлях, на білий шлях
стеляться пісні.

Піснею стрічають кожен день,
піснею кінчать.
Так ідуть щодня серед пісень
щастя зустрічать.

Серед піль дівчина стеле сміх
та пішла б у тан;
золотим пасмом в очах їй ліг
безконечний лан.

Не лінуйся, дівко, і не стій!
— люди жартома.
Їй горять вогні з-під довгих вій,
а вона, мов мак.

I стеблом зогнулась і тверде
поле пригорта;
у просторах вітер лиш гуде
і шумлять жита.

Почалась робота нелегка,
звична і проста:
статую постать мужика
в полі вироста.

В полі тільки сонце і пісні,
гомонять пташки.
У дівчини в серці теж пісні
і козак стрункий.

Так вітай, життя, що у труді
колосом зійшло.
Клонять стебла колоси товсті
в полі, за селом.

1940

* * *

Йдучи бродягою в життя,
у корчмах вечори пропивши,
не бачу, як роки летять
і юний час пропав, відплив вже.

Не бачу, що пропив красу,
шукаючи розваги в трунку,
що я не радість вже несу,
а слиз гіркого поцілунку.

Не бачу, що в брудній товпі
шкода шукати світлу княжну,
якій віддав колись свій спів
у ніч святу, у ніч розважну.

Не бачу теж, що є одна
оця незвична чарівниця
й мене направити б могла
на шлях, що в височину довжиться.

Це їй співаю я пісні,
йдучи опівночі додому,
і вірю, що колись мені
приайдеться жити по старому.

Що знову під намистом зір,
посеред брил важких будівель
пішлию усім наперекір
свої нові надхненні співи.

І знову я любитиму,
як зацвітуть рожеві вишні,
любитиму її одну
у дні нові, у дні прийдешні.

1941

* * *

Я покохав тебе у пізню осінь,
а в пізню осінь квіти не цвітуть,
лише вітри далекі хмари зносять
і в ніжне серце тихий сум несуть.

Які ж надії родяться в цю пору,
як трави мокнуть у гнилій росі
і вулиць бруд зливається в просторах
із чернью хмар, із сумом у душі.

Та я не мрійник, що краси шукає,
хоч і тебе трояндою назував,
і сам тепер не вірю і не знаю,
чи ти це та, яку я вже кохав.

Була весна в заквітчаній оздобі
і розцвіталися рясні сади —
та де ж ті квіти, що цвіли б при тобі,
де зорі, що чарівніші, ніж ти?

Та чи повіриш ти, що я вже здавна,
ще заки серце рвалось перший раз,
любив тебе й тепер щойно пізнав я,
твій світливий образ, що в душі не згас.

1941

У ШЕВЧЕНКОВЕ СВЯТО

У запаху смерек, під темновзорий килим
присівшиесь крадькома, заслуханий в пісні,
що сяли, мов вогні, і пахли, наче зелень,
уперше довелось зустрітися мені

з вогнем його очей, з ясним блаженним зором,
який горів з-під брів, з-під довгих темних брів:
він видався мені тоді такий суворий,
що вдруге глянути на нього я не смів.

Коли — не зрадившись, що я його боюся —
«мені тринадцятий» несміло я читав,
усмішку слав мені з-під крученого вуса,
усмішкою мене ласкавою вітав.

І вже тоді ні раз не глянув я по людях,
що мовчки слухали, у чорному усі;
глядівши крадькома на золоте погруддя,
леліяв я любов, мов усміх, у душі.

І знову по літах — у день його святковий
я бачу зір його у мороку віків,
я бачу зір його, мов неба тихий говорів,
і блискавиці гнів, і серця ніжний спів.

1942

У ЗЕЛЕНІ СВЯТА

Квітами вітаємо тебе в це свято,
квітами вбираєм твій холодний гріб;
в нас у серці смутку й радости багато,
воїне наш славний, що в бою погиб.

Та у серці смуток та у серці радість —
розцвіти калини та журба берез,
та весна співає і весна нам радить,
що пора, щоб смуток в нас у серці щез.

Ось шепоче вітер у старих деревах,
вітер — давній свідок слави і хвали,
як ішли, мов дуби, билися, мов леви,
і в бою важкою славну смерть знайшли.

Слухаєм — не плачем, слухаєм — радієм,
горді за хоробрість воїнів-батьків;
і в яснім пориві, в серці нашім мрійнім
родиться нежданно наш величний спів.

Десь в далекім полі грають знов гармати,
десь в далекім полі йде завзятий бій.
І в пориві знову шлем наш зір крилатий,
шлем у поле тугу наших гордих мрій.

Не пісні співаєм, а марші ударні
на вояцькім гробі в тиші цвинтарів
і несем не квіти, ми несем у дарі
наш запал, що в серці полуум'ям зацвів.

1942

ЛИСТ

Данці

Куди тобі привіт післати,
чого бажати на дорогу?
Чи, може, щоб роки крилаті
до тебе повернулись знову?

А, може, краще хочеш жити
і більше хтось тебе кохає?
Стую самотній і прибитий
до серця глибини, до краю.

Ось знов весна і знову літо,
як в час, коли ми ще любили,
та я не йду з барвінку цвітом
вітати зранку свою милу.

Та я не йду шукати хатки
під лісом, в полі, над рікою,
куди нам сонце клало кладку,
де зустрічалися ми з тобою.

Я лиш тужу з чолом в долонях
над клаптем листовим паперу:
яким тобі привітом вклонюсь,
які знайду слова, літери,

щоб донести, що в серці рана.
Та ні! Відкину смутку сповідь,
лиш попрошу тебе, кохана,
про добру пам'ять, добре слово.

1944

* * *

Бувало ідучи увечері додому,
як місяць золотом засипував дахи,
я mrіяв, що зустріну дівчину знайому,
яку приніс для мене сон плохий.

І вірив я, що десь під зоряним намистом
дівочий ніжний зір мережить тугу снів,
і вже тоді любив я чарівну усмішку,
і синяву очей, і розмах темних брів.

І знову mrію я йдучи під ніч додому,
як зорі падають на золоті дахи,
та інші образи лелію в серці свому,
та інші в голові вирошую думки.

Бо десь у чужині, в чужім незнанім місті
живе мале дівча, що тужить, як і я,
що жде так, як і я, на неспокійні вісті
звідтіль, куди думки та пориви летять.

Бо десь у чужині, в чужім незнанім місті
росте моя любов, що зацвіла ще там,
де сонце золотить простори колосисті,
куди вернутися дозволь ще, доле, нам.

1944

* * *

Стоять ліси загорнені
в соболі — в білий сніг,
в далінь між пні і корені,
як зайчик, шлях побіг.

Гучні пташині щебети
іней стрясають з вільх.
Горобчик хоче звабити
товаришку на гріх.

Вітайте, друзі юности,
у цей блаженний час.
Чого вам в серці винести,
чим привітати вас?

Бо в серці віє тugoю,
немов у пустирі,
і я, мов ржу, зістругую
з душі пісні старі.

А так між вами радісно,
здається ось мені:
з-за сліз, що смуток витиснув,
я бачу давні дні.

Ті самі пні замислені,
той самий потічок
і лід дорогу вислинив,
лиш каблуки цок-цок.

І сани із дзвіночками,
візник глядить у-слід,
школярик і школярочка
несуть свій сміх на лід.

Тополі за каплицею
сторожатьтишу стін,
я серце знов насичує
красою — шумом вин.

О, краю в мріях виснений,
чи снишся ти мені?
Ліси стоять, замислились
і моляться весні.

1947

РІЗДВЯНИЙ МІТ

Струнка, морозна ніч до зір
і дзвоном просторінь співає,
як звільна двері відкриває
і хатній дух несе у двір.

Стойть задивлений-заслухан
з мольбою у тремтінні губ
між стріхами сільських халуп
самий під зорями, мов дука.

І жде у цю таємну ніч
пророцтвом значених народин,
як голосок плигне господен
вселенній голубом увіч.

І жде в цю пору ваговиту,
коли хвилює сніжний лан,
що вродиться новий Богдан
провіщений володар світу.

Шукає зірки поміж зір
і підгляда під кожну стріху,
де люд виспівує про втіху,
про новий час і новий мир.

Хоч світом смуток ходить гордо,
мов тінь від Ірода-царя,
то вже стойть ясна зоря
і сніг скрипить дзвінким акордом,

і вже співає вся земля
і колядує людське серце,
що Бог ступив між люд наш вперше,
на снігом білені поля.

1947

ВЕЛИКОДНЯ ЛЕГЕНДА

Пташки розкльовують весну,
як йдем туди, де світлі вежі
Золотоверхого в ясну
корону сонця день мережить.

Це тут, це тут — на цій горі
його замучено, розп'ято.
Несем не миро, а в душі
любов велику і закляту.

Де ж це заховане добро,
могила чарівна, Суботів?
Спокійно розіллявсь Дніпро
у далеч давні мрії котить.

Там скрізь уже великий день.
О, де ти, де ти, наш Месіс?
Ідем без співу, без пісень,
немов на прощу до Софії.

1952

НА СМЕРТЬ ВОЛОДИМИРА БЛАВАЦЬКОГО

Театр — це храм химерного мистецтва,
актор — це жрець при вівтарі краси.
Скажи, непереможна музо грецька,
в якому царстві ти і хто єси?

Жило хлоп'я в малім підгірськім місті
і мріяло до голубих висот.
Незнана Пані вийшла в час вроčистий
і повела його у чар-город.

Світла горіли, трепотіло серце
і висіла напруженість свята,
коли його захопила уперше
химера нерозгадана ота.

Де книга діл приречення людського,
кому яку призначено із роль?
Він вийшов на осяяну дорогу
нуждар і пан, убивник і король.

Він вийшов на дорогу безконечну,
задивлений в зорю, що в вишині,
у храм піднятих візій і мистецтва,
азиль для душ, що прагнули сумні.

Та ось розкрилася земна куртина
іде у славі, наче володар;
життя і смерть — це дія лиш, картина
в дійстві, в якому він мистець-штукар.

1953

ІВАН ФРАНКО

У час трудний, на роздоріжжі
до нього тисячі очей;
і він кидав їм слово віще
і шлях вказав, немов Мойсей.

До нього погляди непевні —
а він: лупайте цю скалу!
За нею в мріях задушевних
майбутність бачив він ясну.

І дужче тис перо, мов молот,
і кріпали його слова,
а в серці віра, що розколе
зavisу тьми, неволі, зла.

А шлях трудний був, шлях пустинний,
виходив Авірон нераз,
та він не зрадив дум невпинних,
пророцтвом жив: І прийде час...

В тій вірі дух, що вивів нарід
до обітованих земель.
І хоч женуть роки, мов хмари,
то він живе, він ще не вмер.

1956

ВІЩУВАННЯ

Хоч вилетиши у простір у баллоні,
збудованому власними руками,
то це не значить, що здобудеш всесвіт,
бо ти лиш кукла в шкарапулущі ляку.

Хоч відірвешся від землі орбіти
й зависнеш у просторів порожнечі,
то лишишся лиш в'язнем у кабіні,
що рукотворний круг фантасмагорії.

Тобі не йти у всесвіт переможцем,
бундючний розуме в квартирі мозку;
мов атом, стлієш, зв'янеш, наче квітка,
відірвана від соків чорнозему.

Пристань і відхили вікна квадратик
туди, де станули тисячоліття —
лиш доторк босих стіп на голу землю
відчути дасть красу майбутніх весен.

1958

ЗУСТРІЧ

Щоранку по сходях камінних
на зустрічу дніві іду,
вітаючи рожі промінні,
що квітнуть під ганком в саду.

Щоранку у просторі синім
далекої радості жду
і пташка якась з далечіні
злітає до мене, як йду.

Про що ти звітуєш, пташино,
я нічого не розберу.
Вона процвіріньяє й лине,
зробивши над рожами круг.

Щоранку пташині незнаній
бажаю я доброго дня
й дивуюся у сумніванні,
чи завжди та сама вона.

1959

ШЕВЧЕНКО У ВАШИНГТОНІ

Іде землею Шевченко,
нese нам святий заповіт
i громом кидає мементо:
вставайте й кайдани порвіть!

Де в рабство заковані люди —
вродився там віщий Кобзар
iз серцем-сонцем у грудях,
iз словом, що Божий дар.

I сам замінився у слово,
i слово пішло у народ,
мов заклик на бій проти злого,
на сторожі правд i свобод.

У серці гартоване слово
про справедливий закон
в нового світу основу
росте iз гранітних колон.

Іде землею Шевченко
нese нам святий заповіт
i громом кидає мементо:
вставайте й кайдани порвіть!

1961

КУПЕЦЬ

На вулиці Маршал, де великий торг,
знайома крамниця — в ній беру на борг.
В крамниці купець — український жид,
приїхав з Бердичева, звідки його рід,
ще малим хлопчиною, у двадцятий рік,
перед революцією з батьками утік.
Тут забагатів він: крамниця і дім,
і живе щасливо, вдоволений всім.

Та коли зайду я, він зміняє мову:
— Добриден! — гукає — тужите за домом?
Гай, гай, я ще й нині мрію про Бердичів,
де колись ходив я хлопцем до біжниці...
Чи ви пам'ятаєте наших дівчат,
як то прибирались, вквітчались до свят?
Та чи ще сьогодні пахне вам наш хліб?
Він за мною ходить понад сорок літ.
Або борщ! Я за миску нашого борщу
«спасибі» скажу і ціну заплачу.
... Часом я говорю і до свого сина,
чи він уявляє, що це Україна,
чи він уявляє мій старий Бердичів?

В нього інші мрії, в нього інший звичай...
І слезозина кане із очей купця,
котиться поволі по зморщках лица.

Слухаю й дивуюсь; слухаю цю повість
і дивуюсь чистій українській мові:
як це то, що мови він ще не забув?

А купець лиш глянув: ну і стругонув!
І говорить звільна відповідь готову:
можна же забути свою рідну мову?

1965

* * *

В твоїх очах розлився океан —
неначе подорож передімною.
Куди ти заведеш своїм ласкавим зором,
в які порти заплине зелень вод.

В твоїх очах захована легенда
про зустрічі, які були давно...
Де зустрічались ми, ще заки знались,
в яких глибинах років і морів?

В твоїх очах зелена безконечність,
зелена вічність — вічний океан...
Ми ще зустрінемося віч-на-віч,
малі краплини в океані mrій.

1966

ДО ПОЕТА

In uns, oder nirgends
is die Ewigkeit mit
ihren Welten,
die Vergangenheit und Zukunft.

Novalis (1798)

Подаруй мені твій спів, що вродився
із настоялого смутку в душі:
розірвався і плигнув, мов промінь,
освітити дорогу до щастя.

Подаруй мені твій сум — твою мрію,
що розчинює ясність слів,
щоб писати картини, мов дійсність,
щоб складати думки у будівлі.

Подаруй мені твій дім — твою душу,
що ясна і безмежна, мов думка:
там живуть всі світи безконечні,
що були вже і прийдуть згодом.

1966

ДЕНЬ 22 СІЧНЯ

Це був великий день, коли вогню аркану
людині дарував відважний Прометей!
Хоч зависні боги помстились на Титану,
його вогонь горить, як чину апогей.

Це був великий день, коли слова любови
приніс між люд земний божественний Христос!
Хоч розп'яли його, щоб більше не промовив,
його завіт горить, як сонця вічний стос.

Укрите цей вогонь, Титанові онуки,
у серці бережіть божественну любов!
Бо цей вогонь — це дух, а дух — це творчі руки,
що їм призначено звести верхи будов.

Був наш великий день, коли народ безсмертний
піднятися посмів до вільного життя:
наперекір богам, які веліли вмерти,
наперекір судам — велике вороття.

Так іскорка мала, що йшла метеоритом,
і думка запальна, народжена в серцях,
Титановим вогнем, Христовим заповітом
живе-палахкотить, мов дух, що без кінця.

Це він, мов Прометей, прикований до скелі,
це він, немов Христос, розп'ятий до хреста,
отої народ-титан, хто у своїй оселі,
поставив свій закон, що спогад і мета.

1957

ЛЮДСЬКИЙ КРОК НА МІСЯЦІ

Людина ставить ногу на порозі місяця,
мов перший крок у безкінечний світ...
І тільки тиша — і ніякого вітання
з далеких зводів вічного мовчання.

Але немає теж і вороття:
вже не знайти затишня ні спокою
у цім клубку, що висить, мов гніздо,
що був нам домом і не буде домом.

Так як дитина, що ходити стала
і вийшла на поріг, не завертає
— широкий світ заманює її —
так місяць — перший ступінь до вершин,
куди іде людина споконвіку,
завіривши, що йде у вічний дім.

1969

* * *

Візьміть від мене це золочене лахміття!
Це не мое добро,
це не мої скрижалі!
Геть заберіть оцей багаж речей,
що десь колись належали комусь,
що ними хтось пишався, як своїм майном,
захваливав як свій товар.

Візьміть від мене заялозені слова!
Це не мое добро,
це не мої скрижалі!
Геть заберіть оцей багаж думок,
що їх хтось висипав із злотих уст,
що їх хтось виструнчив на пергамент,
завривши, що будуть жити вічно.

Візьміть від мене передумані ідеї!
Вони належать іншим,
вони говорять про людей,
які жили колись і... вмерли.
Вони нагадують про смерть.

А я
я хочу жити наново новим життям,
яке не зачепила давніх смертей цвіль
в пустовищі повалених колон,
в музейнім затишку розбитих мрій.
Я хочу жити наново новим життям
і станути в землі напроти всесвіту
новий і неповторний
наче дерево.

1969

АНОНІМНИЙ ПРОХОЖИЙ

І ось прийшов ти над ріку:
життя, що жив ти, не твоє
і все, за чим ти біг, ніщо
і в тебе тільки сподівання,
що зараз човник припліве
і понесе тебе рікою,
де ти розпустишся в воді.

Та надаремні сподівання!
Тобі від себе не втекти:
загрузнеш в землю і в землі
залишишся... огноєнням черві.

1971

БЛАЖЕННИЙ МУЖ

Блаженний муж не мешкає в палаці,
де світло лямп засліплює, мов ніч,
де грамофон монтує монотонність,
де себелюбство ніжиться в фотелі,
замкнувшись котарами від світу.

Блаженний муж не молиться у храмі,
де за вітражами не видно зір,
де вільний дух — заляканій хулою
даремно пташкою зривається до стін
шукати Бога у просторах божих.

Блаженний муж не сяде до бенкету
за стіл, накритий трупами плодів,
що їх ростить природа у садах,
щоб знову піднімалися з упадку,
відроджуючись з дозволу весни.

Блаженний муж виходить в сад життя
і там живе, і молиться, і бенкетує,
де кожний захід сповіщає схід,
де смерть заповідає воскресіння,
де вічний голос того, хто Творець.

1911

* * *

Куди закликаєш, князівно?
Як вийти на гостру гору?
Ось коні застягли і гнівно
лобами вуздечки деруть.

А вихід такий стрімчастий,
нікому подати руки...
Чи це ця дорога до щастя,
що снилася довгі роки?

І де я подіну дарунки,
що довго для тебе збирав:
добро позавиване в клунки,
аркуші записаних вправ.

Чи справді для тебе збирав це,
чи будуть вони тобі в смак?
Кому ці пісні проспівав це,
як серце горіло, мов мак?

Сидиш мовчазна і в тебе
ні ласки в очах, ні любви,
що близче підходжу до тебе,
зникають по тобі сліди.

Та вже і тебе немає!
Де постать у сріблі снігів?
Безмежні завії-безкраї
замерзлих, завмерлих льодів.

Нащо придались ці коробки
і різьблені гарно цяцьки,
кому тут потрібні доробки,
що плекані кунштом руки?

Тут тиша і вітру немає —
безмежжя неторканих стернь...
Княжна, що кличе-гукає,
це зимна, без серця, смерть.

1972

МАРТІ

Підожди на мене під горою,
я розвідаю, де ті стежки.
Все покрито чорною габою,
де ми, хто ми? Де доріг знаки?

Навіть вітру шелесту не чути,
хтось зім'яв у камінь вітру спів
і закинув ген на шпиль забутий,
хай стойть, мов вівтар, що зотлів.

Де пісні, що линули в притворі,
де той гимн, що кликав муезин?
Чорний камінь — неживі потвори —
краєвид закам'янілих зим.

Пощо виглядати свіжий образ,
як у камінь замінився спів,
і кому потрібна думка добра,
ніжний шепт задушевних слів?

Ось присядьмо тихо під горою,
де колись ходили наші дні,
разом — ти зі мною, я з тобою
заспіваймо згадані пісні.

1972

МИ

Ми гречкосії, що свої границі
визначаємо ралом — не мечем,
потомки антів, вірні їх традиції

в чорнозем чорний всім єством ростем:
весь труд, що творять мозолисті руки,
і думки помисли туди несем.

І похожаєм, мов заможні дуки,
на тих окрайнах, де сусід — мов звір
на нас чатує, натягнувши луки,

щоб відобрести нам заможний двір,
що дарувала нам ласкова доля,
і люд наш мирний — радісний простір

під синім небом золотого поля
— той краєвид, що прaporом у нас —
zmінити в пекло, де нужда й неволя.

Сусіди дбали, щоб вогонь не гас:
вони кували в нім калені стріли,
ми гартували горщики, прикрас

для них шукаючи, складали співи
про мирний побут і спокійний світ,
що десь-колись нам предки заповіли.

Щоденна праця — це наш чин, наш міт:
ми не варяги, що ішли у Греки,
не хрестоносці, що свій меч і щит

носили гордо у краї далекі.
І наш герой — не лицар, а козак,
не Дон-Кіхот, що ради небезпеки

найвище ставив роду герб і знак
і за ласкавість дам конав в двобою,
— а кожум'яка, бунтівник-козак,

що сам рибалив, сівши над рікою,
награблене в грабіжних відбирав,
це гайдамака, що ішов до бою

за право люду, що скотарював
і плугатарив на родючім полі,
що нічого в нікого не бажав

своїм заможний; Оборонець волі —
не завойовник, як гетьман-стратег,
що замислу не виявив доволі,

щоб збудувати власний свій ковчег,
щоб стати князем власної держави,
так як учив в літописі Олег —

а вище влади він безпеку ставив,
і власний хутір, і вишневий сад:
добробут той, що за закон нам правив.

І не дошкулив кріпосницький лад
плугатором у поле виходить
під соловейка спів і спів дівчат,

як записав поет, що гнаний-битий
прославив бунт і гайдамацький ніж
і вчив нас, як Україну любити,

та не відкрив для нас дверей навстіж:
в своїй бо ж хаті — своя сила й воля...
філософ наш, що вийшов босоніж

і мудrosti шукав він серед поля;
відкинувши всі почесті і ріст,
навчав, що наша незаступна доля

пройти у мирі той життєвий міст.
Так, світ ловив його й не міг зловити:
у сірій світі між народ він ніс

далеких предків мирні заповіти,
що найщасливіший мужицький стан.
... І навіть ті, які шукали в світі

нового щастя, йшли за океан
не здобувати колонії імперій,
а корчували ліс, орали лан —

стелили шлях для переможців прерій,
що ставили закон і добробут.
Мов птахи, вилітали ми у вирій

із рідних гнізд, звільняючись від пут,
гаптуємо, неначе килими,
чужі лани, де піт наш і наш труд...

— Ми гречкосії — хлібороби ми.

1973

ПОРИВАННЯ

Тоді
злітала думка вгору
і простір був
розгорнений для крил,
а в далині
    некінченість одна,
що кликала в незнане.

Тепер
цей простір
замурований будівлями товстими,
в яких поховані
весь досвід життєвий,
і крила обвантажені
    вагою поривань,
і плечі здавлені
    під тягом досвідчень,
і в грудях гіркота розчарувань,
а серце повне недовір'я
в нову мандрівку,
яка всеодно заведе в нікуди.

І раптом
    з підземелля мозку
злітає думка,
що розіб'є мури недовір'я,
а серце
це підступне серце,
мов упир,
шукає тіла молодого —
блакитний корабель для мрій,
щоб виплисти у безконечність
і не вернутись.

1974

КЛЮЧ

Як відходив, взяв ключ із собою —
а дві пари очей із журбою:
не згуби цього ключика, сину!
Коли вернешся в пізню годину,
може двері відкрити нікому
до батьківського дому.

Заховав оцей ключ, наче спомин,
і цей спомин у серце устромив —
та й пішов на далекі дороги
оббивати нерідні пороги
і повірив, що чайже удастся
в вільнім світі знайти трохи щастя.

I лиш вечір, що споминів дим,
нагадав про утрачений дім:
розкрутився років обруч,
нагадав про захований ключ.

Витягає, мов радісний спомин,
давній ключ, що у серце застромив...
Але... радість коротка й гірка:
хоч є ключ, то немає замка.

Там далеко, де рідний дім,
все змінилось, мов синій дим.

Вже немає батьківського дому:
від війни він звалився, від втоми;
вже і батько, що ждав при вікні,
не діждавшись — спочив у труні.

Залишився лиш ключ.

Що він варт,
коли дім завалився — домик з карт.

1984

АКАФІСТ для ЛІНИ КОСТЕНКО

Вітай, мадонно, ти, що ласки повна
та обдарована поезією,
де слово чисте, думка безгріховна;
ми оживаєм мовою твоєю.

Благословенний плід твоєго слова
і вся краса, що створена тобою;
божественна й людинолюбна мова,
де поселилась радість із журбою.

Красуйся в головному вітари,
хоч не мадонна, не пречиста діва,
та трубадур, що словотворчі дива
вплітає в поетичні тропарі.

1990

Карикатура Ека (Едварда Козака).

ВІРШІ ІРОНІЧНІ

друковані в місячнику «Лис Миката»
під псевдонімом Іриней Верес (1950-1990)

РЕГАБІЛІТАЦІЯ

Шаравари, кожух, кучму й чоботи
вже пора нам ізняти з Шевченка
та й ізняти з закутин просвіт
старосвітські погруддя. Бо не зробите
з нього ідола в кучмі, тихенько
так поставивши в кут, хай стоїть.

Ви Шевченка от-так уявляєте:
за життя кандидатом на війта
а посмертно старенським святим...
І ніяк ви не відчуваєте,
що твердим, байронівським «не смійте!»
він поборював царський режим.

Чи він теж і до заль Академії
заходив у рябих шараварах?
Чи й у літі вгортався в кожух?
Чи не знаете, в нього поеми є
(якщо ваша величність читала?)
й європейський з них куриться дух?

Про кожух і задуху горілкову
помиляєтесь, пане Карманський;
наш Шевченко вдягав теж і фрак!
Бо відкинув він скептика Фіхтого
і відкинув манір псевдопанський
не тому, що влюбився в гопак.

Не за вірші з садками і вишнями
в цитаделі сидів. І не попу-
лярним лірником слізози втирав.
То ж коли ми його врешті вишлемо
амбасадором просто в Європу?
Вже найвища пора!

Передрук з літературного
дводіжневика «Назустріч»
— Львів, 15 березня 1938

ЗАСПІВ ДО «ПОЕТА» ТОДОСЯ ОСЬМАЧКИ

О, горе, мрійнику, тобі без мір
і гріх без опрошення в кожнім разі,
коли ти — склавши геніяльний твір —
його віддав громаді на урази,
а сам у час, як ночі повні зір
і дурень вищає на перелазі,
пігнався долярові наздогін,
американський вивчивши розгін.

Бо навіть у часи страшного глада
Свирид складати віршів не кидав,
а ти лиш візнав, що волю дала влада,
і вже писарський крам Курпіті здав
і — не зважаючи, що йде заглада
поезії вкрайнській — нагло став
захоплюватись чаром «овертаймів»,
втішаючись приутком срібних «даймів».

Тому, минувши всяку перешкоду,
звертаюся до тебе, майстре мій,
я з вірою, що ти знайдеш нагоду
— зробивши гроші — проміняти стрій,
яким прибрав себе на глум народу,
що знає лиш сакву і гроші в ній.

Бо це твоя помилка і провина,
що я така нежиттєва людина.

ЕВГЕН МАЛАНЮК

На захід сонця з костуром прийшовши
і світ вечірній бачивши — замовк!

Чим жити, що співати більше-довше
в той час, що виє, мов голодний вовк.

Доба відходить, де поет-філософ
свій мужній голос в серці заховав
і, заховавшись в хмародерів лози,
співав у гаморі свій самітний хорал.

І в час руйни культів рукотворних
він бачив, як над світом сяяв хрест меча...

А, може, це фантом потворний
в долині людського чистилища?

«КОРАБЛІ» БОГДАНА КРАВЦІВА

Вже сирени на від'їзд гучний затрубіли,
та без прапора наш корабель.

Посадили скитальців під білі вітрила
до незнаних земель.

Хто сказав, що ІРОвські оці кораблі —
це ті наші човни паперові,
що колись ми клеїли малі,
як пасли корови.

Кораблі, що із сіл виряджали ми їх
у краї невідомі.
Нам подали маршрут, а серце — мов міх,
така туга за домом.

Хто сказав, що не сповнились мрії-манила:
ось і виплили ми в океан!
Та чи варто було цим вітрилам
проспівати пеан?

СВЯТОСЛАВ ГОРДИНСЬКИЙ В АМЕРИЦІ

Учусь американських темпів,
учусь проходити щодня
так, як і кожний інший «пейнтер»,
туди, де людська метушня,

і, вхопивши у руки квач,
новий закон життя малюю
і другом кожного шаную,
чи він мистець, чи він партач;

одне, що стоїмо ми разом!

Учусь собі казати: йди!
Вирощуй в серці, мов заразу,
життя нового темп твердий!

БОГДАН НИЖАНКІВСЬКИЙ

Господи, не залишай!
Дай писати ще мені
вірш — не вірш: поему! Дай
ще ходити по стерні
письменницькій. Бо і що ж
гірше я від всіх Курпіт?
(Він теж ювілейник!) То ж
пом'яни й мене! Це бід
вагота лежить. Навкруг
вірші пишуть всі. Нема
в мене слова. Чи оглух
я, чи що таке? Німа
дише просторінь. Цвісти
вже не буду я? Це суд!
Суд Михальди...

Буду йти
далі вперто я і буд-
у писати ще модер-
ні вірші. Пригадай!
З тих, що я колись подер,
зроблю збірку,
як Бабай!

НЕНАПИСАНИЙ ТРІОЛЕТ РОСТИСЛАВА ЄНДИКА

Я непересічний поет
серед пересічних обставин.
Що там триндичив Триндик Федь
(Лібер доктор, о рете,
біс ду гросер поете)
я непересічний поет,
напишу навіть тріолет
і задоволений Державін,
та навіть з притиском сказав він:
ти непересічний поет!

Критик Володимир Державін відповів на цей тріолет
з французьким наголосом:

Поет потужний ти, Єндик!
Такого я іще не бачив.
Хоч неодного я собачив,
тобі кричу: велик, велик!

Я до поезії привик,
і поетичив і читачив.
Поет потужний ти, Єндик,
такого я ішче не бачив.

Тепер говорю, як критик:
Франко теж вірші попартачив,
а Маланюк колись щось значив.
Тепер і завтра і во-вік
поет потужний ти, Єндик!

ЯР СЛАВУТИЧ

Тичу — собі Славутичу,
вірші пишу, поетичу,
оголошуюсь в газетах,
бо не цінять тут поета.

Покищо ще не курпічу,
зроблю це на двадцятиріччю.

А тепер лиш Ярим-туром
увійду в літературу.
Ось співців зібрав у книжку
і себе прославив нишком,

бо для творчого зростання
вистане само буяння.

ТОДОСЬ ОСЬМАЧКА

Їздить Тодось з чемоданом,
в чемодані: реферат,
в рефераті — дано
для народу кілька рад:

Геть всі уряди і КУКи!
Йде голота, квітне, наче мак,
і підносяться руки
гайдамак!

Десь у редакціях за бюрками панове
— зрадники це лиш!
Не прийняли до друку знову
поетів рукопис.

Ex!
Якби так із сотню доларів з якогось «комітета»:
поет мав би спокій,
а ми поета!

ГІРКИЙ СМІХ БАБАЯ

Розцвіав, був міцний, мов дуб,
зеленів кучерявою мрією,
над чолом крутився чуб
і метелик під шисю.

Шкварив вірші під високий стиль,
що захопили й Шереха,
аж дійшов на сам шпиль —
до лисого берега.

Струсив мрії, мов фризуру з вишень,
припинив метелика лет
та й остався самотній, мов пень,
оголений до суті поет.

І клить тепер з поетичних екскурсій,
що їх завершити не міг
по давно заплянованому курсі.
Ах! гіркий це сміх.

УМЕРТВЛЕННЯ ПОЕТА ІГОРЯ КОСТЕЦЬКОГО

Приспів:

*Як привик перемагати,
не зійде із шляху перемог:
буде різати та й убивати
мотилів і блох...*

Так умертив він поета
у статті на останній сторінці:
зрадником оклеветав,
погрозив його жінці.

Ще й без права і без рації,
не чекаючи на суд,

викинув поета з нації
і... капут!

Аж прийшов поет у скромності!
що сказати?

Я ось тільки для потомності
підготовив книг із п'ять.

Ах, та ми вас перепрошуєм,
вибачаємось тепер...

Яке щастя, що перо в руці,
а не... револьвер!

ПОЕТЕСА І КРИТИК

Вона була модерна поетеса,
упхнута в дійсність, мов у розмір неба.
То ж і не диво, що якийсь там неотеса
не знат, як поетесу розуміти треба.

Жила вона в великій метрополії,
придавлена поверхами гидоти,
її носила міт про фалос, наче квіт магнолії,
незрозуміла серед темної голоти.

Був критик — селюшок простий і грубошкірий;
він їв картоплю, хлептав капусняк;
що міг намацати, в те тільки вірив
і називався просто
Петруняк.

Та не йому шукать субстанцій речей,
не розуміти тонкощів метафор.
Він всю будівлю поетесину знівечив,
та ще й розяснювати став, мов захор.

Спrijняв по своєму інтимність тихих звірень,
що між дитячою наївністю й дівочим повноліттям:
він просто виявивсь простакуватим звірем,
метафору й гротеск стягнув в реальне сміття.

А поетеса очі підвела, гримасою підперті,
і відрубала в реалізмі, до якого критик звик:
«таких як ви до лисини протертих,
давно я вкинула вже на міський смітник».

Й пішла собі з магнолією смітником життя,
обвинувачена у святотацтві,
вся чиста і невинна, мов свята,
— бо порнографія можлива лиш в простацтві.

НАТАЛЯ І ТРИ МУШКЕТЕРИ

*Авторці «Поезій нових і старих» —
Наталі Лівицькій-Холодній
на спогад про Варшаву.*

До маленької Наталі
внадилися три кабалі:
Юрій, і Петро, і Евген —
вірний з них був лих оден.

Хто з них крацій, хто з них гірший?
Факт, що всі любили вірші —
а в Наталі перше — вірш,
бо її сама віршить незгірш.

Так ходили і бували,
нові вірші віршували —
не віршує лих Петрусь,
він усе мота на вус.

А Наталя лихо чує:
хоч грішить, бо все віршує,
звів її — та її під вінець
не поет, але мистець.

Залишилися Наталі
віршописані скрижалі,
і покута, наче лік:
віршувати довгий вік.

БАЛЯДА ПРО ОДНОГО КОЗАКА І СОТНЮ СВИНОПАСІВ

У країні, де кулемешу
і вареники їдять,
де брехливі завжди брешуть,
правдомовних не терплять,

— жило плем'я свинопасів,
а що справді було так —
це сказав без викрутасів
лиш один у них козак.

Він — попльовуючи часом —
лаяв голосом грізним:
кожний з вас був свинопасом,
кожний є і буде ним!

Козаків у нас немає —
я один у вас козак!

І хто відає, хто знає,
може, справді було так...

Тут байку можна би урвати,
якби це байки трафарет.

А то ж козак став пана грати
й попер до «пана» на банкет.
А «пан» його прийняв по свому,
ще й образив його весь рід...

Козак змовчав й пішов до дому,
забувши свій козацький міт.

З того і висновок в запасі
й наука в байці лиш одна:

не козакуй у свинопасів,
бо з тебе вилізе свиня!

ПРОФЕСОР-ДИПЛОМАТ

Він учив-поучав
і похвали збирав
та й хвалили його люди
за науки і за труди:
ось який у нього Чуб,
і стоїть він, наче дуб —
просто, майстер на всі руки,
до політики й науки.

Аж тепер хтось з тих Ді-Пістів
смів йому в дорогу влізти,
щє й перечитувати став,
що не так все, як казав.

Розсердився Чуб шалено
і дискусію учену
він у лайку перевів,
як умів.

Так професор-дипломат
дискутує на свій лад.

РОНДЕЛЬ ПРО САРСЕЛЬ

Творцеві

«Енциклопедії українознавства»

Володимира Кубайовича

Ця оселя у Сарсель —
наче Ноїв корабель:
збудував оцю оселю
чорнокнижник із Сарселя.

Чорнокнижник — білокнижник —
це науки наш подвижник:
поселився у Сарсель,
в найціннішій із осель.

Чорна книга — біла книга,
що культуру нашу двига:
народилась у Сарсель —
до науки це апель —

ця оселя у Сарсель.

НА ОДНОГО ГЕНЕРАЛА

Було «од моря до моря»
сьогодні тільки по «Львув»,
з завтра навчить історія,
щоб кожен своїм ситий був.

ДВА ЛИСТИ

Лист перший

Друже рідний мій, Славутич,
давніх років не забути ж,
як — побравшися за руки —
йшли ми Запорізьким бруком
і складали собі вірші:
ти все кращі, а я гірші,
і ходили в школу там —
в одну клясу пан і хам.

Аж тепер якась то сила
нас розбила-порізнила:
призабувши про «колись»,
давні друзі розійшлися...

Яре, не забудь дружила
Івана Дмитрича Манила.

Лист другий (відповідь)

Гей, Манило,
ти Лайнило,
не пхай рило
в мое діло!

Я тобі не друг-байкар,
я поет Славутич Яр!

З архіву «Східняка»
за посередництвом пана голови Косача

КОЗАКІЯДА

(Едвардові Козакові у сімдесятіріччя)

Музо, розказуй ти нам про бувалого мужа, що довго
світом блукав, емігрантом скитався чужими краями,
кинувши місто родинне у час розшалілого бою;
зброю лиш тільки свою: олівець, і палітру, і пензель
вспів захопити і славне своє історичне імення.

Та й потягнувся на захід із вірою — може —
вдастся йому перейти цілу землю й вернутись до дому,
наче те сонце, що ввечір заходить, щоб рано з'явитись
з другого боку і кинути радість і світло на землю.

Так сімдесят довгих літ поблукавши по світі широкім,
Едвард Козак опинився у фордовім царстві — в Дітройті.
Дім собі гарний купив і родину завів, як пристало
вільній людині в країні, що труд оплатить добробутом.

Не козакові впустити коріння у теплім фотелі,
не козакові дрімати під скринькою телевізора!
Кожного разу, як спомин заляже на душу, мов камінь,
бачить він місто своє і себе у козацькім риштунку:
пензель в руці, наче спис, і палітра, як щит допоміжний;
падали недруги й друзі в мистецькім, козацькім двобою,
кожне обличчя він покерешує у карикатуру.

Так залишив він на шляху своєму козацькому цілу
армію карикатурних облич, що їх рівно складають,
в рямці вправляють, в родинні альбоми, у палітурки:
ось подивіться, що в нашому роді бували щасливці,
доля дозволила їм побувати під обстрілом ЕКА.

ЕКО козацького імені сплямити не дозволяє,
б'ється і сміло, і чесно; усіх ворогів б'є дощенту.
Та й не жаліє своїм підігнати колючку, щоб знали,
як їм іти, і куди, і за чим, щоб не зрадити роду.
То «Комарем» ущіпне, то знов «Зизом» на сміх підіймає,
врешті він «Лисом Микитою» хитро громаду навчає.

Що не завершує пензлем, то те олівцем вже допише,
кажуть звичайно: сатирою думку громадську формує.

В формі козацькій та думка ширяє далеко-далеко
і закликає все знову, і знову на поклик вітчизни,
де залишились ясні краєвиди і слава козацька,
що відживають, все наново спіють в мистецьких картинах.

Так і немає козацькому роду кінця-переводу!
Ось і сини-козаченки теж батьківське діло вивчають;
вже теж онука за дідовий пензель хапливо хватає!
буде і він воювати, як пензель зуміє тримати...

То ж помагай їм, богине, на славу роду й вітчизни.

ПІСЬМО ІКЕРОВІ НА ДЕНЬ ШІСТДЕСЯТИРІЧЧЯ

Чи Ти один лиш затужив до Водник?

— У всіх бувають Водники свої,
де краєвид халупок старомодних
і старомодні, рідні солов'ї.

Та в Тебе в Водниках стара хатина —
така, що викликала плач і сміх,
і своєрідна пісня солов'їна
гніздилася в золотій соломі стріх.

І церква на горбку, а там плебанія,
і пан-отець, що фейлетону варт;
там Ти так часто споживав снідання,
даруючи в заміну дотеп-жарт.

Й багацький сад, де за високим плотом
манили кулі яблунь, груш і слив.
І школа при шляху, куди болото
невзутими ногами Ти місив.

А перед школою сам пан учитель
з усмішкою виходив на поріг;
це він письма Тебе навчив — винитель,
що намовляв на творчість, мов на гріх.

І Ти пішов з гріхом тим первородним,
із вузликом малим у славний Львів
і став грішити у концерні моднім,
що то пан Тиктор, мов святиню, звів.

Ти всю гріховність списував у книги:
спихав смішних героїв, мов у міх,
і їхні чудернацькі подвиги і здвиги
та й людям дарував Ти їх на сміх.

А ж вирушив, мов непоправний грішник,
циганськими дорогами у світ,

де зустрічав людей смішних, потішних,
— про них писав, немов з дороги звіт.

І виповнився типами смішними
ще в Водниках пошитий творчий міх:
оповідання, п'еси, шаржів рими
і фейлетони — все, що впхати міг.

... То ж в той великий день, при ювілєї
чого Тобі бажати у письмі?

Ляж на тапчан, де теми та ідеї
родились, і вернись до Водник в сні.

Нема старої хати, ні плебанії
й не вузлик в Тебе, а великий міх;
а в нім герої: гарні і погані,
усім на радість, і усім на сміх.

ЗВІРЕННЯ УЛЯСІ

Що вам розказати-розповісти?
Написала б я цілий роман,
та Роман давно пропав без вісти:
ось такий мій настрій і мій стан.

Не піду в город По-Єзуйтський,
де було сиділось сам-на-сам,
з того часу залишилось тицьки,
щоб нагадувати самообман.

Не напишу спомину на згадку
(не розр'ятрювати засклеплив ран!),
як нові представники порядку
вирвали нас мов старий каштан
і закинули в далекі гони
за нормального життя паркан,
впхавши нас у замкнені вагони,
як велів гуманітарний план.

Не складу я епітафію ні кому,
а належить батькові пеан:
як знайти могилу невідому,
серед пустирів, де хмизь і хлам?

І не нарікатиму — а дзуськи!
як розбили рід наш і наш клан.
Радше накладу на губи усміх
й розкажу я вам про Казахстан.

КРИТИК

У таборі, в бараці
нудилося небораці.

То ж то він із дуру
додумався до МУРу.
Щоби на еміграції
здвигнути мури нації.

І людям на облуду
поставив халабуду,
в якій, мов теревені,
розмножувались генії.

Та доля мерехтлива,
приносить дивні дива.
І дні прийшли веселі
в Нью-Йоркському готелі.

То ж зразу шуру-буру,
відпекався від МУРу,
не того, що в бараці,
приснився небораці.

Але від фундаментів,
заціплених цементом.

І вже культур споруда,
для нього халабуда.
Традицій срібний порох —
засмерділий пів-морок.
І наш старий світогляд
туших умів недогляд.

Ще й хвіст підняв, мов пудель,
посикав на споруду.

Отак те, що спорудив,
самий і запаскудив.

БАБАЄВА ОСІНЬ

Чи пам'ятаєш нашу львівську осінь,
коли каштани падали на брук,
вистукуючи марші стоголосі,
а серце відгукалося стук-стук.

Коли ми бігли на Високий Замок
і виглядали, чи іде весна,
та присідали під замкнену браму,
де дівчина поглянула з вікна.

Ця наша осінь радости і втіхи
була не срібна і не золота.
Багатством наповнивши повні міхи,
вітала наші молоді літа.

Чи думав ти, що прийде осінь срібна,
коли відстукує сімдесят п'ять,
така інакша — львівській неподібна,
як срібні скроні, срібний листопад.

То ж сядь самий на березі чужини
і в безнадію кинь свій довгий свист,
щоб, наче спомин, долетів-долинув
в далеку юнь — твій юний падолист.

ТЕМНІ БІЛИНИ на БІЛІ ТЕМИ

(з нагоди нагороди замість оди)

Білі теми, темні теми —
Коломийцеві поеми;
можна навіть і без теми
коломийчити поеми.
Фізер, Шевельов, Рубчак
передумали інак:
біле трохи затемнили,
темне трохи побілили
і рішила оця Трійця
нагородить Коломийця.
Не шукати більше тем —
і без тем кудись зайдем.
Легко роздавати зелені,
як вони в чужій кишені.
А спітайте Рубчака:
дав би він хоч п'ятака.
Щоб закрити темний люк
з поміччю прийшов Шпорлюк
і докинув тисяч п'ять
на літературну знать:
Лясло-Коцюк Маргарита —
в поезії кута-бита.
Та з її «Зasad поетики»
скористають теоретики.
Може й Коломиець врешті
знайде тему в Букарешті
й заки віршувати засяде
вивчить Ляслові «засади».

IВАСЬ і СТАРА ХАТА

На початку була стара хата...
Скільки літ їй — запитувати зась!
Це не хата була, а палата,
бо в ній жив-був маленький Івась.

Полюбив він цю хату із дуру,
розхвалив її під небеса
і привів її в літературу:
хай пишається вічно краса!

Вже немає старої хатини,
на тім місці стоїть новий дім —
пристановище роду-родини,
та Івась не живе вже у нім.

Він ще в пошуках давньої хати,
де приснилась йому благодать,
— в самотині пустої кімнати
зустрічає своє сімдесят.

ПОВЕРНЕННЯ ШЕВЧЕНКА

Повернувся Шевченко на землю,
щоб знайти своє місце на ній:
чи ще знають його, поважають
у великій сім'ї, у новій.

Повернувся, а місця немає,
не лишилось назаміних місць,
і пророка вони не чекають —
непотрібний, небажаний гість.

Там своїх потворили Шевченків
на подобу свою і на кшталт;
їм і пам'ятник ставлять усюди
і для нихувесь крик,увесь гвалт.

Кожний славить свого Шевченка,
для правдивого місця нема:
для правдивого, як і раніше,
залишились заслання й тюрма.

ШАРЖУВАННЯ на ДИБАННЯ

Ой, диб — дибу — диб,
черевички тільки скрип.
Надибала на свій триб,
вірші пише не без хиб
і в поезію лиш стриб.

Потім станула ще дибки —
стала виробляти збитки:
вийшла від малої рибки,
а взялась до більших риб.
Почала свої пришибки,
дибнула на нові здибки —
помішала без підсипки
все на той же самий штиб.

Додибалась врешті-решт,
намішала все міш-меш.
Дибнула ще дибки дивом
аж волосся стало дибом.

Ось дивіться на мій стриб:
видуваюсь, наче гриб.

... Навіть дибки
ловлять рибки.

QUI TACET CONSENTIRE VIDETUR

послання письменникам в Україні та в інших країнах
СРСР сущих

Письменники Радянського Союзу,
чи знаєте ви приказку стару,
що важною була в старому Римі
та ще важніша під оцю пору?

Вивчайте приказку цю стародавню,
хай приказка ця буде, мов закон;
в цій приказці і суть народоправства,
в ній людська честь і гордість і бонтон.

Якби ви знали приказку цю давню,
то не мовчали би так на запор,
коли лютує розбій і злочинства,
коли в краю паношиться терор.

Чи ви не знаєте, що для людини цінний
її дар мови і для того в неї є язик;
коли неправда діється довкола,
тоді єдина оборона — крик.

Не вірте, що мовчання — це прикмета,
бо тихий змовник той, хто замовчить,
коли кричати треба на весь голос,
що зло паношиться й народ терпить.

Знайдіть найкращу перекладну форму
для тої приказки, що дав нам Рим;
несіть її в народ, пишіть, мов лозунг',
на мовах всіх, щоб був доступний всім.

До міст і сіл несіть крізь гучномовці,
наліплюйте плякат на кожний мур,
щоб знали всі і розумів це кожний:
qui tacet consentire videtur!

НА НОВУ АКАДЕМІЮ

Гвалт, рятуйте нас від епідемій,
завелася пошесть академій!

Ще й печать духової анемії,
щоб давати відзначення і премії.

В них одна полеміка з полемік:
кому дати титул «академік».

Виробили правила й рецепти —
но й посунули амбітники-адепти.

Мов ота ославлена алхемія,
«академіків» плодить академія

і вручає вигадані грамоти
навіть тим, кому бракує грамоти,

роздає урочисто дипломи
тим, хто просто аж ячить з оскоми.

Графоману, щоб піднести йому статус,
дали титул «поет лавреатус».

Скажіть, добрі людоњка, де ми є,
що у нас такі академії?

КУПАЛЬСЬКІ МЕЛОДІЇ

*З приводу нової книги
Докії Гуменної
«Минуле пливе в прийдешнє».*

Ой, сталася веремія:
вкрада Купала Докія;

вбрала його у спідницю,
замінила в молодицю,

до хресту теж повела
й дала ім'я Кибела,

чи Кибела, чи Кобила —
хлопа в бабу замінила...

Що робитимуть дівчата,
як прийдуть Купальські свята?

Замість Купала — Кибела,
доля їхня невесела.

МИСТЦЕВІ ПЕТРОВІ МЕГИКОВІ В АЛЬБОМ

*З нагоди 25-річчя Української
Мистецької Студії у Філадельфії*

Ой, новина в Філядельфії
на вищій споруді:
оженився мистець Мегик
на Мистецькій Студії.

Поженились-доробились,
не живуть на ренті;
мають хату, і майстерню,
і п'ятсот студентів.

Так прожили у співдії
ціле чверть-сторіччя;
дочекались ювілею,
слави-славоріччя.

А жили мистець і студія
у стані кокетства —
то ж потомство в них, нівроку:
«Нотатки з мистецтва».

ПРИВИД У ЛЬВІВСЬКОМУ ТЕАТРІ

Це не дух Гамлетового батька —
це Гірняк по львівській сцені ходить,
заглядає за лаштунки темні,
гнівним зором дивиться по залі
та питає, вийшовши до рампи:
— Хто із вас убив моого Гамлета?

Вам до сміху. Смійтесь із себе!
Не розваги ради — ради суду
я прийшов у цю мою святиню:
я шукаю вбивника-злочинця,
хто з реєстрів викреслив дитину,
що була у мене наймиліша.

Так у Львові кидали прокльоном:
— хай ти мати божа викреслить з метрики!
Хто посмів пофальшувати реєстри?
Хто змінив історію театру?
Хто посмів угробити без сліду
першого Гамлета на цій сцені?

Та мовчить старий театр і місто
під всевладного терором страху.
Тож дарма Гірняк по сцені ходить
і шукає вбивника надармо,
відкликаючись до людського сумління,
бо з Гамлетом вбили і сумління.

НА 90-РІЧЧЯ МИСТЦЯ ОЛЕКСИ ГРИЩЕНКА

В Кролевці гаптують рушники й верети
й гаптовані мрії в хлопчика ростуть;
і пливуть ці мрії, мов чайки, по Реті,
у Десну, в Дніпро і далі в море йдуть.

Бо не залишились гаптованим мріям
у країні дивній, де блакитні дні:
вже порив козачий мрії ці розвіяв,
щоб знайти їм місце в ясній далині.

І пливуть ці мрії — малювані сцени
крізь моря далекі, в дальний океан,
щоб в столиці славній, над берегом Сени
бліснув метеором з Кролевця талант,

що порив хлоп'ячий — гаптовані мрії,
мов літопис пише — ясне полотно,
мов літопис пише — ґваші та й олії,
а під ними підпис — славний: Грищенко.

ПРИВІТАННЯ ЗОЇ КОГУТ

Вислали сім телеграм:
Галло! шлемо цінний крам,
визначений вже маршрут —
а цей цінний крам: к о г у т.

Затривожився Літ-Ком
австралійським когутом:
що ми, бідні, вдієм тут,
як прибуде той когут!
А як він іще запіє —
й Понеділок второпіє...

То ж зійшлись усі: Бабай,
Еко, Ікер і Папай;
ой, велика в них мета:
перевірить когута.

Ось підходить кожний боком,
міряє сатири оком:
як цінити по статурі,
то це ас в літературі.

Є свої між нами півні,
але не на тому рівні.
Тут і постать, тут і стрій:
це напевно сам курій.
Кожний щупа, щипа, штурка...
— Виявилось, що це курка.

ОДА ДО КОТА

*Котові Галини Журби,
який необережно вискочив
поза ворота її дому при
вулиці Френкліна у
Філадельфії і трагічно
загинув пів колесами
автомашини, присвячую.*

Мені приснився чорний кіт.
Ну, чорний кіт. А ось дивіть:
цей кіт поплентавсь до воріт,
аби поглянути на світ.
Тож, значить, мудрий був цей кіт,
що забажав побачить світ.

Та я подався за котом,
а він мені махнув хвостом...
Я пробудивсь: нема кота,
лише кромішна темнота,
а в цій кромішній темноті
і слід загинув по коті.

Та й жалко стало за котом,
що шлях показував хвостом.
Хоч повно на землі котів,
не всі ідуть шукати світів.
А той був мудрий чорний кіт
і... не вернувся з-за воріт.
Лише лишилась темнота,
темніша чорного кота.

А як дійти до тих воріт,
що поза ними щез той кіт
й яка нестерпна темнота
без того чорного кота,
що знав дорогу до воріт,
які ведуть у дальній світ
і розкривають дивний міт
незнаних просторів, століть.

Та не жалійте! Тихо спіть!
Може присниться знову кіт.

НА 50-РІЧЧЯ МИКОЛИ ПОНЕДІЛКА

У Миколи Понеділка
нині чарка і горілка
й на закуску його стать,
бо сповнилось п'ятдесят.

Та у чарці не краплини,
але ті «Смішні сльозини»,
на закуску він — на сторч
подає «Соборний борщ».

Щоб розпогодились міни,
підсугає «Вітаміни»,
а вітання уродинове
тут «Говорить лише поле».

Та з Херсонського лиману
до Нью-Йоркського давніавну
дзвонити дзвоном «Зорепад»:
слався славне п'ятдесят!

Як подумав про свій вік,
що, мов птах, утік, так рік:

ювілействувати мушу!
Ой «Рятуйте мою душу».

АДРЕС на ВИСТУП ДВОХ ПОЕТЕС

Перебіг пес
через виступ поетес:

Виступали бабця й внучка,
говорили про любов.
Внучка каже: напоровся
Бабця каже: не прийшов.
Бабця каже: раз приснився
та пропав по ньому слід.
Внучка каже: нагодився,
нагодився старий дід.

Погуділи, погадали,
бабця взад, внучка вперед
і з відчаяю заспівали
у дует:

Бабця: Десь поїхав мій миленький,
та чи був він? як це віднати?

Внучка: Пусти ж мене, старий діду,
на вулицю погулять!

НАПИС НА ТОРОНТОНТСЬКУ «КНИГУ МИСТЦІВ»

Панна Дарія має песика,
улесливого облесника.

I живе з ним у Філадельфії,
що на Делевар ріки дельті є.

А що масті він расової,
панна вчить його і виховує.

Із-за здібності надзвичайної —
не до школи парафіяльної,

на мистецькі курси до Мегика
панна вислава свого песика.

Музикальний він, і за звичкою
бере лекції у Савицького.

Щоб собачка не заскучила,
мову вчиться у Славутича.

Кажуть: буде Шашаровського
дублювати за Климовського.

То ж замовити панна мусіла
портрет песика у Андрусева,

щоб портретик той так і вислати
до Торонта — не для виставки —
ще й і виписала біографію,
мов нагробну епітафію...

Ось і в «Кнізі мистців» кожний бачить
панну Дарію
й її геній собачий.

ПОМОВКА про КЕДРА і ВОВКА

Ось пішла нова помовка:
напоровся кедр на вовка.
Вовк не уподобав кедра
і дививсь згори на смерда.
Навіть якщо кедр кедровий,
він для вовка неготовий.
То ж як крикнув йому вовк —
кедр затих, заник, замовк;
просто з кедра став кедро.
Залишив собі перо
та сонети плів для вовка,
щоб його якось уговкатъ.
З вовка виросла бабуня,
кедр змінився у красуня
та надів червону шапочку
й потиснув бабуні лапочку.
... Ось і вам уся помовка:
носив вовк — понесли й вовка.

ЛІТЕРАТУРНІ «ЧУКИ»

Як в селі буває дука,
так в письменстві треба Чука...

— Ой, чук-чука, чука-чук,
ось де славний письменчук!

Був Іван — став Іван-Чук,
Мирон знову ж Мирон-Чук,
а вже Григор — Григор-Чук,
Федъ — Федъ-Чук,
Сем — Сем-Чук,
хоч є також Федор-Чук,
но, і ясно, Семен-Чук.

Були й ремісничі чуки:
Столяр-Чуки, Слюсар-Чуки;
рими клеїв — Римар-Чук,
мірив їх — хто? — наш Мір-Чук.
В жанрах були свої чуки,
вельми славні писарчуки:
у поезії — Сліп-чук,
в пропаганді Мельни-чук,
у гуморі — Маків-чук,
а з них перший — Корній-чук.

Збивав колись львівський брук
наш дружок Василь Ткачук.

І як довго буде друк,
плягіятор є Крав-чук.

Є й еміграційні чуки,
не менш славні письменчуки:
У Канаді — Боднар-чук,
в Америці — Малан-чук,
навіть з титулом: Пан-Чук,
і підроблений Дон-Чук.
З молодих, то вже Бой-Чук.

Славний критик був теж Чук:
вибрав псевдонім Шевчук.
а за ним підпертий чук,
Роман -ен- чук.
А над всіми — справжній ЧУК,
самий головний: Сам-Чук.

Що би дав за це Манило,
щоб дістати «чук» не «ило».

ВІРШУВАННЯ

«І я собі пишу вірші,
часом ліпші, часом гірші» —
співав колись Голубець;
та на тому не кінець...

Тепер всякий пише вірші
і ці вірші щораз гірші —
словом: кожний перший-гірший
забирається до віршів.

То ж і стали віршувати
одержимі і вар'яти,
сорокрічні матуранти,
професійні маркіранти,

ба — що більше: тих порядних,
що рахують і числять,
наче мрійників безрадних,
заманив віршовий шлях.

То ж тепер уже віршують
бухгалтери і буржуї,
крамничники і купці,
директори і кравці,
політики і попи,
но, віршуєм я і ти.

Словом, час такий настав,
кожний віршописцем став.

— Ціниш ти якусь людину,
як порядну і невинну,
аж вона ні сіло-впало
віршів том тобі прислала.
А із віршами — нівроку! —
непомильний тон пророка.

Та на тому не кінець:
(не зневаж того Голубець) —

напаскудить тих віршил,
ні прилатав, ні пришив,
ще й долучить свій портрет:
ось, мовляв, який поет! —
та й в суспільства вимагає:
чом воно їх не читає?

Ой, рятуйте, добрі люди,
від влізливого приблуди,
що, мов курка, гордо ходить
і віршилами — родить.

Побила б атомна сила
віршунів за ті віршила.

ПОВЕРНЕННЯ ДУФТИ

*БАБАЄВІ, який отримав призов
в навечер'я Йордану,
на далеку дорогу.*

Як повернешся знову до дому,
то не стукай до брам на Підвальній;
сядь на сходах і жди терпеливо,
мов в старій почекальні.

Може вийде отець Лопатинський
із каплиці, де Трійця Святителів;
поцілуй його гарно у руку —
ти ж відомий урвитель.

І скажи йому тихо на вухо:
— Не до сповіди, отче каноник,
я прийшов, щоб віддали ви врешті
отої м'ячик-бальоник,

що ним ми колись копали-грали
на подвір'ї у Ставропігії,
коли раз повтікали
із годин релігії.

А за це я вам, отче професор,
зачерпнув ось святої водиці,
що її посвятив ще Кир Йосиф
тут на Ринку, в криниці. —

І з м'ячем почекайте на сходах,
прибіжить з Францішканської Зенко,
розпишіть там велику програму
на цілу одноденку.

Розплянуйте позиції-пости:
Тараса ставте в ліву залогу;
хай покутує ліві кавалки,
що їх вистроїв много.

А для Ікера місце в запасі,
він ніколи не рвався до бійки;
Німчука на ворота поставте,
бо найкращий до стійки.

І чекайте на цілу команду —
поволеньки, щоб кожний поспів:
ще заграєм великі змагання
за наш Львів.

У «ТЕАТРІ-СТУДІЇ» ГІРНЯКА-ДОБРОВОЛЬСЬКОЇ

*З приводу рецензії у
«Громадському голосі»*

Під студією Гірняка собачки брешуть.
Піди, Олімпіє, поглянь, що це таке.

Нічого, Юзо, це свої собачки
та й по собачому побріхують он-там.
Брехати їхнє діло, не дивуйся.
Брехали не такі, хай брешуть і вони.

Вони не знають, вбогі духом, що собачий спів
прославлює того, хто слави заслужив.

ПОХВАЛА НЕ-МОВЧАННЮ

Академіку Андрієві Д. Сахарову в альбом

*MOTTO: Мовчи, язичку,
будеш істи паляничку.*

Ось і навчили всіх мовчати...
Мовчання — золото — казали,
ще й паляниці обіцяли,
як у Шевченка (із цитати
«від молдаванина до фіна
на всіх языках все мовчить...»)
Не золото ж все, що блищить,
і мовчанка не дуже цінна.
Бо хоч мовчання на язиці,
нема на ньому паляниці.
А чи не краще — поміркуй —
ти паляниці сам готуй,
та не мовчи, а критикуй,
бо часом власна паляниця
така, що й чорту не годиться.
Та атакуй свої же власті,
щоб паляниці були краші,
щоб кожний паляницю мав,
і не за те, що він мовчав,
але за те, що він людина.
А буть людиною — причина
в тому, що кожний чоловік,
має у роті свій язик,
щоб язикові дати вислів:
подати слово, свої мислі.
Не вір тому, хто за мовчання
обіцює добро-надбання.
Мовчання — це ознака смерти,
той, хто мовчить, це теплий труп.
Хто крик несе з відкритих губ,
той жити буде і по смерти.

EX ORIENTE LUX

Це не Ленін крокує по світі —
не для нього отої привілей;
його впхнули в глухий мавзолей,
а з ним Маркові старо-завіти.

Що не вмів врятувати Распутін,
як останній засів царський трон —
відновив, мов святий забобон,
піп, що зріс у Тифлісі забутім.

На руїнах старої імперії
він по трупах дійшов до Кремля,
де з'явилася червона зоря,
мов маяк для нової містерії.

З корогвами і співами — криком
потягли на червоний майдан,
де розсівся червоний тиран,
що на сонце змінив свою пику

і, зневірившись богу і бісу,
упокорив терен володінь,
на які залягла чорна тінь:
недоучений піп із Тифлісу.

ЛІЖКО і СМЕРТЬ

Розказував старий Вольтер,
що майже кожний в ліжку вмер.
То ж як не хочеш умирати,
то мусиш ліжка уникати,
бо це не місце сонних мрій,
любовних розкошей-надій,
але примана небезпечна,
хоч річ потрібна і конечна.
То ж як летиш уже у ліжку,
тримай за ліжком одну ніжку:
як тільки підступає смерть —
а ти із ліжка круть-та-верть,
втікай, якщо дозволить сила,
бо смерть старенька і безсила,
в бігу тебе не дожене:
вона лиш в ліжку жниво жне.

КРАЄВИДИ МОГО ДРУГА СНОВИДИ

*Стою на синьому граніті неба
та й оглядаю фази змінної землі...
(з ненаписаної поеми)*

У мене давній друг — сновида
(останнім часом — астронавт)
закоханий у краєвиди;
то ж каже: вийдім звідси, «авт»!

Гаразд, мій поетичний друже!
Стрибок — і місяця трамплін
за пункт обсерваційний служить:
а перед нами — земський кін.

А на кону цьому земному
той самий наш земний театр,
ті ж же актори теж на ньому,
кожний своєї ролі варт.

Який із місяця трампліну
смішний цей земський краєвид...
Та щож, роби приємну міну
до злой гри,
хоч в серці стид.

ЗІРКА

Я знов іду на вулицю Паркову,
де я зустрів був зірку вечорову:
малий зародок в неба лоні,
он там на синім небосклоні.

А небо виросло з тих пір
і переповнене від ясних зір:
і йдуть ці ясні зорі в вічність
і провожають їх у вічність
очі стрічні,
які шукають теж цю провідну зорю
у вічному небес краю.

А де ж ота моя
омріяна зоря,
що раз була жива, розквітла,
що обіцяла стільки світла?

Там, де зійшла була ота вечірня зірка,
лишилася порожня дірка:
і вже хтось інший в цій дірі
знайде зародок власної зорі.

БІЛИЙ ЦВІТ

Ти ішла горою,
бо угору носик
завжди задирала — ось така то ти!

А я за тобою
з думкою: попросиш
бодай раз-разочок в школу провести?

Ти вдалася горда:
мрії аж у небі —
і для тебе дивний той пішак-амант,

що школлярську торбу
взяв би враз від тебе
і поніс — зберіг би, наче діямант,

що по кожній стрічі
пише тобі вірші
і вкладає ніжно в дубове дупло:

може, якісь птичці
або вивірочці
вдастся їх занести під твоє вікно.

Та не сталося чудо,
не словнились мрії;
роки проминули, бо їм проминатъ...

Кажуть десь облудом
ходиш без надії,
згублене шукаеш: як, кого кохать.

Віршів теж немає,
що в дуплі ховались
пташкам на гніздечка, вивіркам на глід.

Тільки сад замас
і весна причалить,
із дупла виходить дивний білий цвіт.

ГОРТЕНСІЇ

Приглядаюсь, як ніжна рука
у коштовний флякон
укладає гортенсії:
відкидає претенсійно кінчик сухого листка,
щоб задовольнити естетики претенсії,
підпирає, мов бюсти, випуклі пучки — і не без рації —
для приписаних форм декорації;
а на букета ніжне декольте, мов брошку,
застібає красиву стъожку.

Пригадалось, приглядаючись:
колись у кімнаті
ставила гортенсії мати:
просто наламала їх у городі
свіжих, мов літа подих,
і поставила їх на стіл,
мов просторів радісний спів,
що цвіте, і буяє, і кличе,
наче у вікні знайоме обличчя.

Ніби ті самі квіти
— та не ті самі вражіння:
ці — на спомин, тамті — на цвітіння.
Та чи не завеликі претенсії
до простої гортенсії?

МАКАБРИЧНИЙ ТАНЕЦЬ

на параді першотравневому у Києві 1986

Із Києва по Чорнобиль
першо-травень все оздобив:
із Чорнобиля йде чад,
а в Києві йде парад.
В радіоактивнім чаді
всі крокують у параді,
бо це Леніна завіт
відкриває другий світ.
Пояснив це Горбачов,
як цей світ до нас прийшов.
То ж ударим гопака,
бо вже доля в нас така.
А Щербицький із трибуни
поведе нас до комуни.
Не питаем: як і де? —
бо в нас партія веде
у щасливе майбуття,
звідки нема вороття.

БАЙКА ПРО ПРИЯЗНЬ

(після першого польоту астронавтів-собак)

Собака — приятель людині від сторіч —
відома річ.

Тож любляться вони напереміну:
людина любить пса,
а пес людину.

Біда лиш, що людина спец в любові,
то ж глибше залюбилася у псові;
просто, без пса їй вже не обійтись:
де лиш людина, пес із нею скрізь.

... Бувало йде людина полювати —
то якже ж із собою пса не взяти:
Ходи, приятелю, зі мною,
може, я тобі щось припаде з убою.
... Або ішла людина відкривати світ
(бо конкістадорський, відважний людський рід)
то ж і собаку тягала позаду
її собака за людиною йшла радо.

Сьогодні еманципувалась ця любов,
просто змінилась до основ:
собака приятелем став людині;
як рівний з рівним — на драбині,
яка провадить у новий порядок,
де всі однакові: ніхто попереду її ніхто позаду.
То ж як прийшла потреба відкривати нові світи,
людина каже: йди, приятелю, найперше ти,
а я вже радо
поїду за тобою, я позаду.

Ось так, коли людина ще по матінці землі товкалася автом,
собака став найпершим астронавтом.

Наука з байки?

Ось дивіть і що за дива,
і байка стала теж правдива.

УСУСУС

Наш достойний Усусус
підкрутив свій сивий вус
та й у спомини загруз:

Це була чудова днина,
коли кликала Вкраїна
свого вибраного сина...

Ось маршує він до кадри,
стрічний цивіль йому заздрить,
бо у кадрі кожний муж —
це відважний Усусус.

А у кадрі командир
приділив йому мундир;
у мундирі скриті мрії
про бої, воєнні дії,
щоб піднести ту калину,
що зображує Вкраїну.

В Усусуса не калина —
в серці криється дівчина,
не дівчина — гарна чічка,
що ім'я її Марічка
(щоб римувалося з «річка»)

Правда, річка — невеличка...

Довго не журилась Чічка:
Усусус не спас калини,
повернувся до дівчини
і...

тепер вони удвох
поростають в сірий мох.

Вже не той став Усусус,
впав додолу сивий вус,
гордости нема вже — шлюс!

Залишилась гарна згадка —
на старім мундирі латка:
п'ятдесят літ назадгузь
був відважний Усусус
і стирчав угору вус...

КУРАНТИ

Це було давним-давно
ще, коли нас не було,
у розкішному палаці
виростала — повна грацій,
молоденька, ясна свіжа
славно-роджена маркіза.

А в палаці в тім в той час
був на службі юний паж,
прибраний в шовкові строї,
був прикрасою покоїв,
всюди радість-усміх ніс,
причаровував маркіз.

Заходив він теж щодня
до сальону, де стояв
серед пам'яток родинних
позолочений годинник,
що — немов найкращі канти —
вигравав старі куранти.

Напоровся паж на кризу:
закохався у маркізу
та ходив у цей сальон,
щоб годинникові тон
для курантів настроїти
та й маркізу там зустріти.

Та не довгі залицяння
і сумний кінець кохання.
Як годинник пісню ніс,
до сальону вліз маркіз:
молодята з жаху-дуру
скам'яніли у фігуру,

залишились на віки,
наче кам'яні ляльки.
Раз у рік, як піють півні
і годинник виб'є північ,
оживуть маркіза й паж,
щоб повеселити нас.

КРЕМЛІВСЬКИЙ ВЕРТЕП У ВАШИНГТОНІ

В Вашингтоні більший шов —
це прибув цар* Горбачов.
Буде коляда — да-да!
Він привіз кремлівську зірку,
цю довірку — перевірку,
свіжа єрунда.

З ним прибула — коб здорова!
теж Раїса Горбачова —
вертепна коза;
гарні очі, гарне личко,
та погану має звичку:
коверзує коверза.

Побував тут вже Хрушчов.
Що ж прийшов і відійшов.
В нього славний черевик,
та поганий міхонуша,
всюди пхав він свого носа,
аж дістав по носі й... пшик!

Мов медведя на мотузці,
привели й Брежнева в гости,
чи на сміх, чи то на кпини.
Він від дуру, чи від трунку
морду пхав до поцілунку...
З чим, пробачте, до грабіни.

Та неповний це рапорт:
де подівсь кремлівський чорт?
Без чорта вертеп, мов без Сталіна держава зла!
Не журіться! Є Раїса,
та хитріша і за біса,
перехитрить і осла.

* коректа цензора: має бути «цап», а не «цар»; царів вже
нема в країні соціалізму; не перевелись ще цапи.

КОРОНАЦІЯ ІГНАЦІЯ

Біг пес через овес —
в Філадельфії Конгрес...

То ж післала організація
на Конгрес пана Ігнація.
А Ігнацій битий в тім'я —
то ж готов зробити ім'я.
Хоч у школі він пас задніх,
преться все до місць парадних.
Щоб надати собі тону,
в торбу спакував корону.
Так отай головотес
вніс корону на Конгрес.

Ну й кого ж коронувати?
Кожний преться в кандидати:
і селепки і матрони
посягають по короні.
Все піде демократично,
хоч і підло і безлично.
Ось якісь Стецьки й Миколи
посідали на престоли,
то ж признаймо також рацію
і пану Ігнацію.

Піднялися руки вгору,
закричали грімко хором:
хай живе Ігнацій Перший —
він великого довершив,
поклонімось Ігнацію,
що рятує цілу націю...
То ж Ігнацій без пардону
наложив собі корону.

Чия ж то компромітація
коронація Ігнація?

ІСТОРІЯ КОРОТКА, СУМНА, АЛЕ ПРАВДИВА

Коротко:

А було це справді так:
жив в таборі Голодяк;
хоч на вигляд він козак,
то крутій він і мудрак.
То ж і почувався глупо,
ївші таборову зупу,
і — голодний — заки ліг
на нічліг у свій барліг —
мрію вигадав велику:
переплисти в Америку.

Щастя мав наш Голодяк,
бо якраз прибув ЗУДАК,
а з ЗУДАКОМ пан Галан,
що привіз готовий план
виїзду за океан.

То ж негайно Голодяк
загостив у цей ЗУДАК
і почав казати так:

Мученик я — патріот
і караюсь за народ,
жити тут немає шанс,
дайте мені ашуранс!
І повірив пан ЗУДАК,
що терпить наш Голодяк,
і зробив в реестрі знак:
корабель, чи теж літак...
Голодяк волів літак,
кошт платитиме відтак,
... Так прибув наш Голодяк
до Америки... Гуд лак!

Сумно:

А в Америці не так,
він вже Гол, не Голодяк.
І живе наш містер Гол,
наче князь, коби здоров!
В нього жінка, мов Метрінга,

в нього хата, мов палата,
має конто він у банку
(може, має і коханку),
має він новеньку кару,
щоб відвідувати бару,
щоб поїхати над море,
чи теж в другий бік: у гори,
щоб поїхати на пікнік,
щоб поїхати... та гов!
Коротко: ж і в е пан Гол,
всіх відвідати готов,
всюди йти готов — однак
не заходить він в ЗУДАК!

Правдиво:
у реєстрі пан ЗУДАК
переправив давній знак:
містер Гол — це Голодяк!

На списку ЗУДАКу знов
Голодяк, як містер Гол,
а з ним разом його довг.

ПІОНЕРИ

Похвала піонеру,
що торував дорогу
у нашу світлу еру!

Але — скажіть — що з того?
Що піонерський досвід,
коли нам дано Богом
прийти в цей світ у гості
без знань і без дорого-
вказів.

І на високості
промошуватъ дорогу,
зданим на власний досвід,
не знаючи нічого.

То ж — як непевні гости
ми ставим босу ногу
у невідомий простір

і всі ми піонери
нової ери.

РАНОК БАЧЕНИЙ З ВІКНА

На вулиці,
що веде до перехрестя,
зграя настирливих мух,
консумує відпадки,
що їх залишив учора,
пробігши мимо,
сусідський пес.

Насторожений птах
сидить на телефоннім дроті,
підслухуючи притишну розмову двох сусідок,
— і раптом злетів стрілою
і проковтнув муху,
і знов засів на дроті,
слушаючи розмову,
що її не розуміє.

Вивірка,
вискакуючи на вершок дерева,
хоче досягти птаха,
але відмовилася від цього заміру,
далекого і недовершеного,
й мимоволі зламала гілку
та поклала її на вершку песячих відпадків,
прикривши зеленню,
мов нагробок.

Стою при вікні
і обсервую мою тиху задеревлену вулицю
після кошмарного сну
про те,
що в ресторані
забракло для мене обіду:
повиносили столи
і погасили вогонь у кухні
в такому нерозгаданому поспіху,
мов у страху,
перед ненадійним апокаліптичним кінцем.

КАЗКА

Ще у кліточці — в колисці,
загратований від світу,
бачив цяцьки у намисті,
слухав казки, наче міту.

Так на погляд колисковий
світ весь видався казковий.

Аж скінчилася колиска
і час казки унікальний
та побачив світ із-блізька,
світ правдивий і реальний.

І не вірить в світ правдивий,
все гадає, що це привид —
привид у кошмарній масці,
а правдивий світ у казці.

ЛІТО

Знов приходить тепле літо.
Літом треба нам радіти;
раді квіти, раді діти,
де дощем усе помито.

Літо не пройде аби-то:
будем в сонці плечі гріти,
будем пріти й ноги мити,
де тече ріки корито.

Ось і вся прогноза літа.
Хай втішається еліта
і пакує свої фанти
та й гайда — усі на Гантер.

Буде досить літо-вання,
буде досить нарікання.

ГЕРОЙ

Матіясові Рустові в альбом

Казали, що земний цей шар
колись замешкали герой;
був Одисей — герой з-під Троя,
чи летом вславлений Ікар.

Та ось і в нас юнак з валькиру
сів на літак, мов на коня,
й осів під мурами Кремля,
щоб передати галузку миру.

Та у Кремлі лихії люди,
руки не подали йому,
ще й запроторили в тюрму —
в державі зла рабом хай буде...

Хвалю ласкаву долю, що я
дожив, щоб бачити героя.

З М И С Т

Замість вступного слова.....7

СЛОВА І МРІЙ (1948)

Жду весни.....	13
«В садах городах вже дерева тужать»	14
Слухаю в тиші.....	15
Романтика ночі.....	16
Нічна мандрівка.....	17
Заклята ніч	18
«Думки буденної жури мене залиште».....	19
Осінь.....	20
«У сліпотний день, крізь мокру зелень»	21
Прохід	22
Відхід.....	23
«Згорів, зотлів мій давній запал».....	24
Листопадова містерія	25
Античне.....	27
На могилах	28
Молитва за поляглих	30
«Тоді, як все кругом буденне»	32
«Ти знаєш: лиш тебе одну любити можу»	33
«Увечір вийду до воріт»	34
«Іще всміхався місяць ясен»	35
Ніч	36
«Яким тебе вітати віршем»	37
«Я наново шукаю тиші»	38
«Ти питаєш, чому я з тобою»	39
«Ах, кохана, як жаль, що минулось усе».....	40
«В моїй дільниці місяць світить»	41
Зустріч.....	42
Дозріла любов.....	43
«Я даремно ждав тебе, дівчино».....	44
«На стрункій алеї, де цвітуть каштани»	45
«Осипається листя з каштанів».....	46
Лист додому	47
Двом друзям	48

В'януть бози.....	49
Мандрівка.....	50
Поворот	51
Голос з чужини	52

ЖИТТЯ

Вінок сонетів (1952)	57
----------------------------	----

МОСТИ (1956)

Сновида	77
Вічне.....	89
Я і Ніхто	90
Недільний вечір	92
Вірш про Отамана Петлюру	97
Оксана	99
У Різдвяний вечір	104
Порти	106
Мовчу	107
Записка синам	109
Шибайголова.....	111
Лист.....	112
Мистецтво	113
У Пенсильванському лісі.....	114
Думка	115

САМОТНЕ ДЕРЕВО (1960)

Елегія	121
Наближення до всесвіту	123
Всесвіт серця.....	127
Розцвітання	128
Реальність.....	129
Рутина	131
Фантоми в порожнечі	132
Ідилія зруйнована	133
Віщування	135
Реальна весна.....	136
Собака скавучить до місяця	137
Балада про міт смерти.....	138
Проминання у вічність	139

Кроки	140
Людський похід	141
Мета	142
Берег землі і моря.....	144
Під вікном вічності	146
Інше дитинство.....	148

ПІД ВІКНОМ НОЧІ (з недрукованої збірки)

Присвята	153
Вічність.....	154
Генезис	155
Весна	157
Той самий берег	158
Хлопець і море	159
Краплина в морі.....	160
Людина і дорога	161
Надія серед ночі	162
Балада про чорну ніч.....	163
Іду	164
Термінал	165
Балада про вічну варту	166
Чар музики	167
Спогад	168
Далека незнайома	169
«До тебе думкою полину»	170
Чорна Пані.....	171
Прочанин	173
Пристань	174
Дійство про дерево	175
Плякат	180

СОТНЯ СОНЕТИВ (1984)

Заспів	183
Присвята	184
Квітка на камені	185
Дівча з Копенгагену	186
На проході	187
Привид	188
На трамвайній зупинці.....	189
Нефертіті.....	190

Голос	191
Чекання	192
Біла панна	193
Мрія	194
Вірність	195
Поцілунок	196
Листя	197
Різдвяний сонет	198
Життя	199
Дух і тіло	200
Журба	201
Наша шихта	202
День і ніч	203
Час	204
Дім	205
Кругла сирота	206
Гудок	207
Вікно	208
Втеча	209
Смерть	210
Двері	211
Анатема смерти	212
Хрест	213
Кістяк і корона	214
Тимчасовість	215
Сніг	216
Темнота	217
Поїзд	218
Туга за домом	219
Дощ	220
Держава	221
Батьківщина	222
Місто	223
Тет-тет з містом	224
Сонет про Грац	225
Вечірня вулиця	226
Вихід з міста	227
Пустота	228
Сон	229
Міст	230
Ріка	231
Барани	232

Реквієм революції.....	233
Політика.....	234
Зустріч з Акрополем	235
Руки	236
Омбудсмен	237
Турбота професора	238
64	239
Брехня	240
Світотворіння	241
Показ	242
У Різдвяний вечір	243
Храм	244
У робітні.....	245
Дерево	246
Упадок дерева — 1.....	247
Упадок дерева — 2.....	248
Ворони.....	249
Загорожі.....	250
Ескалятор	251
Одноразовість.....	252
Мій кольорит	253
Родовід	254
Загублена людина.....	255
Ровесникові	256
Тридцять	257
Поєдинок.....	258
Пальто	259
Ліжко	260
Смерть Одіссея	261
У Гординських	262
Весільні вітання	263
Весілля	264
Ювілейна зустріч	265
Аktor	266
Йосипові Гірнякові в альбом.....	267
Поетичні поривання	268
Поет-мистець.....	269
Поет і сонце	270
Вихід на Парнас	271
Формування слова	272
Листопад	273
Чекаючи Месії	274

Марті на ювілей	275
Онукові	276
Музика й океан	277
Ангел	278
Смерть актора	279
В дорозі на Еверест	280
Існування в небутті	281
Пишучи сотий сонет	282

ПЕНТАЛОГ

П'ятірко сонетів	283
------------------------	-----

ПОЗА ЗБІРКАМИ

«Ти завжди привидом передімною йдеш»	289
«Меркнуть зорі в голубій безодні»	290
«Вечір з зорями, з пітьмою»	291
«Я глядів у полі, васильків шукав я»	292
«Поворож же, циганко, нам з карт»	293
Лесі Українці	294
Лист до поета	295
Метаморфоза	296
«Щовечора в улиць річищі»	297
«Я втік із міста, де сурова темінь»	298
«В тебе очі — казка про любов»	299
Мрії про золоті дні	300
Веснівка	301
Гимн самоті	302
Прагнення	303
Моряк	304
Мандри	305
Рейси мрій	306
«Кохай мене бодай хвилину»	307
«Я тебе люблю і досі»	308
«Хлюпнуло сонце золотом по житі»	309
Промінчик	310
«В її очах ця мрійна загадковість»	311
Проба повороту	312
Міраж	313
Присвята	314
Визнання	315

Будують дім	316
Вихід.....	317
Ліс	318
Сподівана	319
Закликання	320
«Чому ввижаєшся мені сумна»	321
Вечір	322
Ранок у полях.....	323
«Оживає-розцвітає знову»	324
«Моя журба, моя любов нещасна»	325
Привіт армії	326
Мрійна подорож	327
Листопад	328
Осінь.....	329
«Чи довго ще чекати нам безчинно»	330
День у сонці.....	331
Жнива	333
«Йдути бродягою в життя»	335
«Я покохав тебе у пізню осінь».....	336
У Шевченкове свято	337
У Зелені свята	338
Лист.....	339
«Бувало ідучи увечорі додому».....	340
«Стоять ліси загорнені»	341
Різдвяний міт	343
Великодня легенда	344
На смерть Володимира Блавацького.....	345
Іван Франко	346
Віщування	347
Зустріч.....	348
Шевченко у Вашингтоні	349
Купець.....	350
«В твоїх очах розлився океан».....	351
До поета	352
День 22 січня	353
Людський крок на місяці	354
«Візьміть від мене це золочене лахміття».....	355
Анонімний прохожий.....	356
Блаженний муж.....	357
«Куди закликаєш, князівно»	358
Марті	360
Ми	361

Поривання	364
Ключ	365
Акафіст для Ліни Костенко	366

ВІРШІ ИРОНІЧНІ

Регабілітація Шевченка	371
Заспів до «Поета» Тодося Осьмачки	372
Евген Маланюк.....	373
«Кораблі» Богдана Кравціва.....	374
Святослав Гординський в Америці	375
Богдан Нижанківський.....	376
Ненаписаний тріолет Ростислава Єндика	377
Яр Славутич.....	378
Тодось Осьмачка.....	379
Гіркий сміх Бабая	380
Умертвлення поета Ігоря Костецького	381
Поетеса і критик	382
Наталя і три мушкетери	383
Баляда про одного козака і сотню свинопасів.....	384
Професор-дипломат	385
Рондель про Сарсель	386
На одного генерала	387
Листи двох колишніх друзів	388
Козакіядा.....	389
Письмо Ікерові на день шістдесятиріччя.....	391
Звірення Улясі	393
Критик	394
Бабаєва осінь	395
Темні білини на білі теми	396
Івась і стара хата	397
Повернення Шевченка	398
Шаржування на дібання	399
Послання письменникам в Україну.....	400
На нову академію	401
Купальські мелодії.....	402
Мистцеві Петрові Мегикові в альбом	403
Привид у Львівському театрі.....	404
На 90-ліття мистця Олекси Грищенка	405
Привітання Зої Когут.....	406
Ода до кота.....	407
На 50-ліття Миколи Понеділка	409

Адрес на виступ двох поетес	410
Напис на Торонтонську «Книгу мистців»	411
Помовка про кедра і вовка.....	412
Літературні «чукі»	413
Віршування	415
Повернення Дуфти	417
В театрі-студії Гірняка-Добровольської	419
Похвала немовчанню.....	420
<i>Ex oriente lux</i>	421
Ліжко і смерть.....	422
Краєвиди моого друга сновиди	423
Зірка	424
Білий цвіт	425
Гортенсії	426
Макабричний танець	427
Байка про приязнь	428
Усусус	429
Куранти	431
Кремлівський вертеп у Вашингтоні	432
Коронація Ігнація.....	433
Історія коротка, сумна, але правдива	434
Піонери	436
Ранок бачений з вікна	437
Казка	438
Літо.....	439
Герой	440
ЗМІСТ	441

